

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR LİSESİ İLE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULUNDA
ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN SPORTMENLİK
YÖNELİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Emre KULABER

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. SERKAN HACICAFEROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RİZE-2021

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR LİSESİ İLE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULUNDA
ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN SPORTMENLİK
YÖNELİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Emre KULABER

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. SERKAN HACICAFEROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RİZE-2021

ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında, Emre KULABER tarafından hazırlanan “Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 29.06.2021

Doç. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU
(Danışman)

Doç. Dr. Murat KUL

Doç. Dr. Utku IŞIK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne/...../21..... tarihinde teslim edilen bu tez Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../21..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kılavuzu standartlarına uygun olarak hazırlanarak yazıldığını, tezin akademik ve etik kurallara bağlı kalınarak gerçekleştirilmiş özgün bir bilimsel araştırma eserim olduğunu, tezde yer alan ve bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve kullanılan kaynakların kaynaklar listesinde yer aldığını, tezin çalışılması ve yazımı aşamasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Emre KULABER

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans eğitim sürecim boyunca ve tez çalışmam süresince desteğini esirgemeyen; samimiyetle, özenle ve sabırla her sorumu cevaplayan, bana inanan, beni cesaretlendiren, akademik çalışmalarıyla her zaman örnek olan, bilgisinden, deneyimlerinden ve bakış açısından yararlanmaktan mutluluk duyduğum ve her zaman duyacağım kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU'na en içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Araştırmamın anketlerinin uygulanması aşamasında katkıları olan, yardımlarını esirgemeyen Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanlarına ve Güneysu Spor Lisesi müdürü ve öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak eğitim hayatım boyunca her zaman sevgi ve sabırla benim yanımda olan, desteklerini esirgemeyen ve bu süreci tamamlamamı sağlayan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇ KAPAK SAYFASI

ONAY

TEŞEKKÜR

İÇİNDEKİLER

v

TABLolar DİZİNİ

vii

ŞEKİLLER DİZİNİ

x

KISALTMA, SİMGE VE FORMÜLLER DİZİNİ

xi

ÖZET

xii

ABSTRACT

xiii

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1

2. GENEL BİLGİLER

5

2.1. Spor

5

2.1.1. Sporun Tarihçesi

6

2.1.2. Sporun Önemi ve Amacı

9

2.1.3. Spor Kavramının Kişilik Üzerine Etkisi

11

2.1.4. Sporda Ahlak

12

2.2. Sportmenlik

13

2.2.1. Sportmenliğin Tarihçesi

18

2.2.1.1. Antik Çağda Sportmenlik

19

2.2.1.2. Orta Çağda Sportmenlik

21

2.2.1.3. Yeni Çağda Sportmenlik

22

2.2.2. Sportmenliğin Önemi

22

2.2.3. Sportmenliği Etkileyen Bazı Kavramlar

23

2.2.4. Sportmenlik Dışı Tutum ve Davranışlar

24

2.2.5. Sportmenlik Dışı Davranışlara Neden Olan Faktörler

29

2.2.6. Sportmenliğin İnsani ve Toplumsal Boyutu

29

2.2.7. Türkiye’de Sportmenlik Örnekleri

30

2.3. Etik

32

2.3.1. Sporda Etik

33

2.3.2. Etik Kavramı ve Sportmenlik İlişkisi

35

2.4. Spor Liseleri

36

2.4.1. Spor Liselerinin Amaç ve Hedefleri

37

2.4.2. Spor Liselerinin Program Yapısı	39
2.5. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	40
2.5.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	41
2.5.2. Antrenörlük Eğitimi Bölümü	41
2.5.3. Spor Yöneticiliği Bölümü	42
2.5.4. Rekreasyon Bölümü	42
3. GEREÇ VE YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Evreni	44
3.2. Araştırmanın Örneklemi	44
3.3. Araştırma Tekniği ve Protokol	44
3.4. Veri Toplama Yöntemi	44
3.5. Veri Toplama Araçları	45
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi	46
4. BULGULAR	48
4.1. Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımlarının İncelenmesi	48
4.2. Spor Lisesi Öğrencilerinin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevapların Dağılımlarının İncelenmesi	55
4.3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevapların Dağılımlarının İncelenmesi	59
4.4. Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlerine Göre İstatistikî Bulguları	63
5. TARTIŞMA	90
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	111
7. KAYNAKLAR	115
EKLER	133
EK 1. Ölçek Formu	133
EK 2. Etik Kurul Raporu	134

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	55
Tablo 2. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	56
Tablo 3. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	57
Tablo 4. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında rakibe saygı (RS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	58
Tablo 5. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	59
Tablo 6. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	60
Tablo 7. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	61
Tablo 8. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında rakibe saygı (RS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları	62
Tablo 9. Cinsiyet değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları	63
Tablo 10. Oynadığı spor dalı türü değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları	65

Tablo 11. Aktif spor yapma durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları	66
Tablo 12. Faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları	68
Tablo 13. Yaş değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin istatistiki bulgular	70
Tablo 14. Yaş değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	71
Tablo 15. Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin istatistiki bulgular	73
Tablo 16. Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	74
Tablo 17. Anne eğitim durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin istatistiki bulgular	76
Tablo 18. Anne eğitim durumu değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	77
Tablo 19. Baba eğitim durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin istatistiki bulgular	79
Tablo 20. Baba eğitim durumu değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	80
Tablo 21. Aile gelir durumu değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin istatistiki bulgular	82
Tablo 22. Aile gelir durumu değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	84

Tablo 23. Spor yapma yılı değişkenine göre çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leğine ilişkin ilişkin istatistiki bulgular	86
Tablo 24. Spor yapma yılı değişkenine göre BSY alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları	88

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa
Şekil 1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları	48
Şekil 2. Öğrencilerin oynadığı spor dalı türüne (branş) göre dağılımları	49
Şekil 3. Öğrencilerin aktif spor yapma durumuna göre dağılımları	50
Şekil 4. Öğrencilerin faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumuna göre dağılımları	50
Şekil 5. Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları	51
Şekil 6. Öğrencilerin okuldaki sınıf durumlarına göre dağılımları	52
Şekil 7. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımları	52
Şekil 8. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımları	53
Şekil 9. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre dağılımları	54
Şekil 10. Öğrencilerin spor yapma yılına göre dağılımları	54

KISALTMA, SİMGE VE FORMÜLLER DİZİNİ

Kısaltmalar

BESYO: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÇBSYÖ: Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

ED: Editör

EDD: En Düşük Değer

EYD: En Yüksek Değer

F: Frekans

KYS: Kurallara ve Yönetime Saygı

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Birey Sayısı

ORT: Ortalama

P: Anlamlı değeri

RS: Rakibe Saygı

RTEÜ: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

SA: Seçenek Aralığı

SNU: Sosyal Normlara Uyum

SPSS: (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) Statistical Package for the Social Sciences

SS: Seçenek Sayısı

SSB: Sporda Sorumluluklara Bağlılık

URL: Uniform Resource Locator (İnternet Erişimi Adresleme Düzeni)

Vd.: Ve Diğerleri

Semboller

%: Yüzde

ÖZET

Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Bu çalışma 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Rize Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Rize Güneysu Spor Lisesinde öğrenim gören basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilmiş gönüllü 403 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada gerekli olan verileri toplayabilmek amacıyla “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizlerinde t-testi ile ANOVA Testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık bulunan grupların ikili karşılaştırılmasında çoklu mukayese testlerinden TUKEY testi kullanılmıştır. İstatistikî olarak yanılma düzeyi $p < .05$ anlamlılık derecesi ise Alpha (α) olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın sonucunda örneklemdaki öğrencilerin ölçek sorularına vermiş oldukları cevaplardan hareketle; cinsiyet değişkenine göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre, spor türü değişkenine göre spor lisesinde öğrenim gören takım sporları ile ilgilenen katılımcıların, bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara göre, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ise bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre, aktif spor yapma değişkenine göre aktif spor yapan ve yapmayan katılımcıların sportmenlik yönelimlerinin birbirine yakın puanlarda orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir. Faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etmeyen öğrencilerin edenlere göre sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu, 14-15 yaş aralığında olan spor lisesi öğrencilerinin ve 18-19 yaş aralığında olan beden eğitimi ve spor öğrencilerinin diğer yaş gruplarına göre daha fazla, aile gelir durumu yüksek öğrencilerin olmayanlara göre daha fazla, spor yapma yılı az olan öğrencilerin daha fazla spor yapma yılına sahip öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sportmenlik, Spor Lisesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Öğrenci, Sporcu.

ABSTRACT

Investigation of Sportsmanship Orientations of Students Studying in Sports High School and Physical Education and Sports School in Terms of Some Variables

This study was conducted to examine the Sportsmanship Orientations of the Students Studying at Rize Sports High School and Physical Education and Sports School in the 2020-2021 academic year. General scanning model was used in the research. The sample of the study consists of 403 volunteer students selected by simple random sampling method, studying at Recep Tayyip Erdoğan University School of Physical Education and Sports and Rize Güneysu Sports High School. In order to collect the necessary data in the study, “Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale (MLSSÖ)” was used. T-test and ANOVA test were used in the analysis of the data. TUKEY test, one of the multiple comparison tests, was used for pairwise comparison of groups with significant differences. Statistically, the error level was accepted as $p < .05$ and the significance level was Alpha (α). As a result of the study, based on the answers given by the students in the sample to the scale questions; According to the gender variable, male participants according to the female participants, according to the type of sport variable, according to the participants who are interested in team sports, studying in sports high school, according to the participants who are interested in individual sports, according to the participants who are interested in individual sports in physical education and sports school, according to the participants who are interested in team sports According to the variable of doing sports, it was determined that the sportsmanship orientations of the participants who do and do not do active sports are in the middle level of sportsmanship orientation with scores close to each other. Students who do not earn income from the sports branch they are active in have higher sportsmanship orientation than those who do, sports high school students between the ages of 14-15 and physical education and sports students between the ages of 18-19 have more It has been determined that students with more years of doing sports and less years of doing sports have more sportsmanship orientation than students who have more years of doing sports.

Keywords: Sportsmanship, Sports High School, School of Physical Education and Sports, Student, Athlete.

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Spor, insanların kısıtlı dünyalarından sıyrılarak başka ortamlarda, farklı kişiler, düşünce ve inançlardan bireylerle iletişim halinde olmasını, etkileşimde bulunmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda sporun yeni arkadaşlıklara ortam sunduğu, bu arkadaşlıkları güçlendirdiği ve sosyalleşmeye katkı sağladığı söylenebilir. Spor, bazı fiziksel aktiviteler bütünü olarak görülmesinin yanı sıra, insanlara bireysel ve sosyal kimlik ve takım üyeliği duygusu vermesi ile bireyin sosyalleşmesine katkı sağlayan bir olgu olarak da ele alınmaktadır (Elik, 2017).

Spor, kronolojik olarak bireylerin topluluklar şeklinde bir arada yaşama geçmeleriyle bilinmektedir. Savaşların bireyin fiziksel gücüne dayalı olduğu çağlarda spor, savaş için adeta bir ön hazırlık süreci oluşturmaktayken bugün sporun tarihi açıdan tanımlanması şu şekildedir: Spor, müsabaka ile çekişme temelinde oluşturulmuş, savaşçı kuvvetleri yetkinleştiren plânlı bir oyun şeklidir (Erkal, 1978).

Ülkemizde sportmenlik kavramı farklı sözcüklerle ifade edilmektedir. Sportmenliğin yanı sıra en bilinen kavramlardan bazıları fair play ve centilmenliktir (Pehlivan ve Konukman, 2004).

Sportmenlik temelde kurallara bağlılık, rakiplere saygıyı ifade etmektedir. Bununla birlikte, bir maçta veya müsabakada centilmenlik göstermek, kazanma veya kaybetmede ölçülü davranışlar göstermeyi vurgular. Bu davranışlar, sporcular, antrenörler, yöneticiler ve taraftarlardan da beklenmektedir (Loland, 2002). Sportmence davranışlar yarışmaların kalitesini artıran, oyuncular, antrenörler, hakemler ve taraftarlar açısından olumlu etkiler oluşturan olgudur. Sportmence davranışların gösterilmesi spor etkinliğine katılan tüm bireyleri saygı çerçevesinde birleştirir, çatışmaları önler (Kaidal vd., 2014).

Sportmenlik, içtenlik, cesaret, sabır, özdenetim, özgüven, başkalarını hor görmeme, farklı fikir ve doğrulara saygı duyma, nezaketli olma, iyilik, asil olma, onurlu olma, ortaklık ve cömert olma niteliklerini barındırır (Keating, 2007). Yaygın anlayışa göre ise sportmenlik; çoğunlukla sporda mevcut sosyal ilişki ile ilgili kurallarla alakalıdır. Sportmenlik, spor ruhuyla örtüşerek ne şekilde hareket edileceğini iddia eden erdemli davranışsal yönelimleri içermektedir (Stornes ve Bru, 2002).

Geçmişten günümüze spor amaçları bakımından birçok değişime uğramıştır. Başlangıçta gösteri amaçlı yapılan spor zamanla yerini ticarete, reklama ve iş kapısına

bırakmıştır. Bu değişim sporun aşırı kıymetlendirilmesini sağlamakla birlikte sportmenlikten uzak her türlü yola başvurarak kazanma düşüncesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yıldıran, 2005). Sporun amacı sportmence yarışmak iken günümüzde madalya, kupa, bireysel başarı; araç değil amaç haline gelmiştir. Bu durum da sportif erdemin, ahlaki değerlerin yozlaşmasını beraberinde getirmiştir (Tanrıverdi, 2012).

Araştırmanın Önemi

Spor dünyada ilgi ile takip edilen ve insanları belirli duygular etrafında birleştiren bir olgudur. Spor; barış, sevgi, saygı, arkadaşlık gibi değerlerin üzerine inşa edilmiştir. Sporun paydaşlarından biri olan sportmenlik de sadece kazanma odaklı bir anlayışa karşı çıkan, sporculardan en zor şartlar altında olsalar bile birbirlerine karşı saygılı olmalarını, kurallara uymalarını, haksız kazanç elde edecek yöntemlerden uzak durmalarını bekleyen yapıcı ve birleştirici bir unsurdur. Buna rağmen son dönemlerde sportmenlik ruhuna aykırı olumsuz davranışların gündeme geldiği görülmektedir. Bu durum da araştırmamızı önemli kılan ve bizi araştırmaya yönlendiren en önemli etkidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören, spor eğitimi almış öğrencilerin sportmenlik yönelimi algı durumlarını çeşitli değişkenler açısından irdeleyerek incelemektir.

Araştırmanın Problemi

Rize Güneysu Spor Lisesi ile Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik yönelimi hakkındaki farkındalık düzeyleri nedir?

Araştırmanın Alt Problemleri

1) Örneklemdaki spor lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik kavramı hakkında farkındalık algı durumları sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarına göre değişkenlik göstermekte midir?

2) Örneklemdaki beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik kavramı hakkında farkındalık algı durumları sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarına göre değişkenlik göstermekte midir?

Araştırmanın Hipotezleri

1. Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor öğrencilerinin sportmenlik kavramı hakkındaki yönelim durumları sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarına göre düşük düzeydedir.

2. Cinsiyet durum değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3. Oynadığı spor dalı türü değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

4. Aktif spor yapma durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

5. Faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

6. Yaş değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

7. Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

8. Anne eğitim durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

9. Baba eğitim durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

10. Aile gelir durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

11. Spor yapma yılı değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu ğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada uygulanan yöntemin araştırmanın hedefine uygun nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin sportmenlik yönelimlerini belirlemeye uygun olduğu varsayılmıştır.

Seçilen araştırma grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Araştırma grubunun, maddeleri doğru anladıkları, samimi ve içten yanıtladıkları varsayılmıştır.

leği uygulayan araştırmacının, ölçek sonuçlarını objektif olarak değerlendirdikleri varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2020-2021 ğretim yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler ile Rize Güneysu Spor Lisesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.

Bu araştırma konu ile ilgili ulaşılabilen kaynakların sağladığı veriler ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Spor kişinin belirli bir düzene bağlı olarak gerçekleştirilen fiziksel aktivite, motor becerileri, sosyal, ruhsal ve zihinsel özelliklerini olumlu yönde arttıran ve bu özellikleri birtakım normlar bütününde yarıştırmayı hedefleyen toplumsal, pedagojik ve biyolojik bir faaliyet alanı olarak ifade edilmektedir (Orkunoğlu, 1985).

Sporun çok yönlü bir olgu olmasından dolayı, sporun tanımı konusunda farklı yazarlar, farklı tanım ve görüşler ortaya koymuşlardır. Bunun sebebi, sporun kapsamı, branşları, amaçları, içerikleri ve yapılış biçimlerinin farklı biçimde algılanıp değerlendirilmesindendir (Fişek, 1998).

Rakibe üstünlük sağlamak ve güç sahibi olmak gibi, bireyin bilinçaltı duygularını doyuran, bazı normlar çerçevesinde gerçekleşen, sosyalleşmeyi sağlayan, bütünleştirici ve rekabete dayalı fiziksel ve zihinsel faaliyetlerin bütünüdür (Kaya ve Siyez, 2010).

Spor; fiziksel aktiviteler olarak hayatta kalma ve yaşamını devam ettirme sebeplerine dayalı, farklı amaçlarla yapılmış olan ve ilk insanlardan günümüze kadar varlığı bilinen, farklı medeniyetlerde izler bırakan bir olgudur (Özçakır, 2017). Spor olgusu; ilk çağlardan bu yana insanların hareket etmesiyle başladığı bilinen bir durumdur. O dönemde spor olarak fiziksel hareket becerisi ön plandaydı. İlerleyen zamanlarda ise fiziksel hareket becerisi hayatta kalmak adına oldukça önemli hale gelen bir güç göstergesi olarak benimsenmiştir (Öntürk ve Ekici, 2018).

Sporun insanları bireysel ve toplumsal gelişim açısından önemli bir noktada etkisi altına aldığı ve bazı kazanımlar içerdiği ifade edilebilir. “Spor; barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan onuruna yakışan kavramları bünyesinde taşıdığı gibi hüznün, keder, stres gibi yine insani özellik taşıyan kavramları da bünyesinde barındırmaktadır” (Zorba ve Göksel, 2016). Yani insanların sportif faaliyetlere yönelmelerinin başında bu kazanımlardan olan; sosyal iletişim, ruhsal iyi olma hali, mutlu olma duygusu ve sosyal etkileşimin artması olduğu bilinmektedir (Ekici vd., 2011).

Spor belirli ölçüde bedensel güç ve kabiliyet isteyen yarışmalı ve eğlenceli aktiviteler olarak tanımlanmaktadır. Geçmişte bu kavram, boş zamanları değerlendirmek açısından balıkçılık, avcılık ve atıcılık gibi açık hava faaliyetlerini, belirlenmiş normlara göre bireysel ya da takımlar arasında yapılan düzenli atletik yarışmalardan ayırmak için kullanılmıştır.

Spor günümüzde bireyin sağlığını, sosyal dayanışmayı ve sosyal yapılanmayı etkileyen temel unsurlardan biri haline gelmiş, insanların gelişimine katkı sağlayan eğitim aracı, sosyal bir iletişim şekli olarak benimsenmiş ve insanların sporun içerisinde doğrudan ya da dolaylı (tarafar) olarak yer bulmasını sağlamıştır. Sporun pazarlanabilen bir olgu haline gelmesi sporculara, sponsorlara ya da spor kulübü yöneticilerine büyük kitleler tarafından tanınma, prestij kazanma ve büyük paralar elde etme gibi kazanımlar sağlamıştır (Doğan, 2005).

Parry (1998)'e göre spor kavramı bünyesinde belirli fiziki beceri ve yetenekler barındıran, kurallarla yönetilen, yarışma, kurallara uyma zorunluluğu, özgürce seçilmiş aktivite gibi özelliklere sahip bir kavram olarak nitelenmektedir.

Genel olarak dünya ülkelerinin spora bakış açılarının değişmesiyle bu alana yönelik duyulan ilginin paralel bir hızla artması, sporun sosyal yaşantının belirleyici özelliklerinden biri olmasını sağlamıştır. Sosyolojik yönü değerlendirildiğinde, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin sahalara veya televizyon karşısına, milyarlarca insanı aynı zaman dilimi içerisinde bir araya getirebilen bir faaliyet olduğu görülmektedir (Fişek, 1998).

2.1.1. Sporun Tarihçesi

Spor gelişiminin insanlık tarihiyle başladığı ve sporun insanlıkla aynı yaşta olduğu kabul görmektedir. İnsan, bedensel gücünü kullanarak kendi cinslerinden üstün olup onlara karşı üstünlük sağlamak ihtiyacı spor faaliyetlerinin başlıca prensiplerinden olan “rakibe üstünlük sağlama” içgüdüsünün meydana gelmesini sağlamaktadır. Bu faaliyetlere ait ilk izler, ilk çağ zamanlarında Orta Asya, Ön Asya, Mezopotamya, Nil ve Akdeniz havzaları çevresinde görülmekteydi. Asya çevresinde Türk Kültürü, Çin Kültürü ve Hint Kültürü; Nil Deltası içerisinde Mısır; Mezopotamya civarlarında Sümer, Asur-Babil medeniyetleri; Anadolu’da ise Hitit ve daha sonraki bütün kültür ve uygarlıklar bu konuda önemli gelişimlere sahne olmuştur. Bahsedilen uygarlıklara baktığımız zaman beden kültürü olarak gelişmesine verilen değerin asıl sebebinin, ilk çağın kaçınılmaz niteliği olan savaşlarla ilgili olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Var olmak, diğer uygarlıkların üstünde egemenlik kurma zorunluluğu ve tutkusuyla sonuçlanan savaşlarda galip gelebilmek, sadece fiziksel güç ve dirençle mümkün olacağından beden kültürüyle ilgili daha fazla düşünölmeye başlanmıştır (URL-1).

Tarihteki ilk sporlar savunma ve saldırı amaçlı olan sporlardır. Farklı bir söyleyişle, insanın doğa ve yaşamla girdiği mücadelenin oluşturduğu mecburi fiziksel eylemlerden kaynaklanır. Bu eylemler esnasında insanlar birçok defa savunma ve saldırı amaçlı olarak

pratik yapmışlardır. Bu pratikler oluşurken belirli bir sıralamaya göre şekil almıştır. İlk başta insanlar kendi aralarında veya kendi bedensel özelliklerine yakın statüde bulunan hayvanlarla mücadele vermiş ve sadece kas güçlerini kullanmışlardır. Bu mücadeleler esnasında güreşin ilk şekli belirginleşmiştir. Fakat ilk ortaya çıkış şekli günümüzdeki gibi barışçıl değildir. Günümüzdeki modern güreşteki tutma, kavrama, yıkma ve fırlatma gibi hareketlerle birlikte geçmişte ısırma, boğma, parçalama gibi tehlikeli, insanın hayatını sonlandırabilecek hamlelere de rastlanılmaktadır (Fişek, 1985).

İlk zamanlarda mücadele, sonra eğlence ve daha sonraları ise insanların birbirine karşı rekabet ve üstünlük kurma isteğiyle devam eden fiziksel eylemler, kuralların gelişimi ve düzenli bir hal almasıyla spor haline dönüşmüştür. Uygarlık ve insanlık tarihinin gelişimi ile birlikte spor düşüncesi ve spora karşı olan tutum gelişmiş, farklı toplumlar içerisinde spor faaliyetleri toplumların kültürel yapılarına göre uyarlanmış ve uygulanmıştır. Daha sonraları ise nesilden nesile aktarılmış ve gelişerek devam etmiştir (Kurt vd., 2016).

Spor, toplumla yaşanan olaylar arasında bir etkileşim ortaya çıkarmakta ve bu ilişki ise sporun toplumsal süreçler üzerinden form kazanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle spor, otonom bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Bu süreçte toplumsal bağlarla açığa çıkıp değişime uğrayarak tekrar form kazanır. Bu doğrultuda toplumsal açıdan sporun önemi; sosyal yapıdaki sorumluluk anlayışını geliştirme, hoşgörü ve arkadaşlık gibi özellikler temin etme, kişisel kontrolü sağlama, kurallara saygı gösterme, sağlıklı yaşama, ölçülü olma, bireyin sosyal yapı kapsamında kendini tanımlamasına imkân verme biçiminde ifade edilebilir (Ramazanoğlu vd., 2005).

Güreşle birlikte, yırtıcı hayvanlardan kaçma, daha çevik, daha hızlı, daha güçlü olması gereken insanın gayretleri tırmanma, itme, koşma, çekme hareketleri ortaya çıkmış ve atletizmin temelleri belirginleşmiştir. Zamanla alet/aletler geliştirdikçe cirit ve okçuluk gibi sporların doğuşu olduğu düşünülmektedir. Hayatta kalma mücadelesi verilirken sıkı yumruk ve kol gücünün keşfi ile boks sporunun temelleri ortaya çıkmıştır. Savunma ve saldırı amacıyla yapılan eylemlerin ardından taşıma ve ulaştırma temelli eylemler başlamıştır. Bu eylemler ise o dönemde üretimin arttığı ve ticaretin başladığının belirtilerini göstermektedir (Fişek, 1985).

Bu bedensel eylemlerin başlangıcı insanın kendi vücut fonksiyonlarına dayanan koşma, atlama, zıplama, yüzme gibi hareketlerle oluşmuştur. Bu hareketlerin yetersiz kaldığı durumlarda yaşanan yörenin hava şartları ve fiziksel özelliklerine göre at, kızak, at arabası,

kürek ve yelken gibi yardımcı etmenler kullanıma başlamıştır. Bu eylemler günümüzde yapılan kano, kürek, yelken, atletizm, yüzme, kızak ve kayak gibi spor branşlarının temel alt yapısını oluşturduğu kabul edilmektedir (Fişek, 1985).

Spor yüzyıllarca gelişim göstererek en yüksek aşamaya gelmesi 19. Yüzyıla denk gelmektedir. 1863 yılında İngiltere’de futbol kavramı oluşmaya başlamış bunu 1880 yılında atletizm kulüplerinin inşa olması takip etmiştir. Sporun benimsenmesi İngiltere’den ABD’ye sıçramış, ABD’de daha farklı ve kendisine özgü bir nitelik kazanarak genişlemiştir. Spor modern bir şekle dönüşerek asıl kimliğini ve değerini bulmuş, zamanla tüm dünyaya yayılmıştır. Sporun günümüzde tüm dünyada belirli kurallara uygun olarak yapılmasını sağlayan uluslararası federasyonlardır. Uluslararası federasyonlar kuralları belirlemektedir ve bu kuralların yürütülmesi ile sorumludur (URL-1).

İnsanlık tarihinde sporun yerine baktığımızda insanlar kendilerini güvende hissedip hayatta kalma kaygısından kurtulduğu zaman sporu sağlık, eğlence ve ekonomik kazanç amacıyla yapmaya başlamıştır. Bu şekilde bakıldığı zaman insanlar temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayabilme yeterliliğine sahip olduğu zamanlarda kendi iç dünyasına yönelebilmiş ve yönelebilmektedir. Bu şekilde düşünüldüğünde sporun tarihi ve insanlık tarihi paralel olarak ilerlemiştir (Fişek, 1985).

Günümüzdeki spor anlayışı önceki yıllara nazaran daha farklı olmaya başlamıştır. Örnek verecek olursak spor meslek sahaları alt sınıflarına bölünmüş, bu meslek dalları da alanlarında profesyonellik isteyen meslekler durumuna gelmiştir. Kısa bir zaman dilimine kadar ülkemizde de herkesin fark ettiği üzere spor meslek dalı olarak yalnızca beden eğitimi öğretmenliği ve spor dalı antrenörlüğü daha sonraları ise spor ile ilgili öğretmenlik, kondisyon ve sıhhatle alakalı meslekler, sporda yönetim, sporda basın ile yayımcılık, sporda hukuk, sporda danışmanlık, spor bilimcisi, spor hekimliği, spor istatistikçisi vb. birden fazla farklı meslek alanları oluşmaya başlamıştır (Keating, 1964).

Sonuç olarak spor, çağdaş toplumlarda en kapsamlı ve en çok etki eden sosyal kurumlardan bir tanesidir (Dursun vd., 2003). Spor; dil, din, ırk, eğitim seviyesi ve sosyal konumları birbirinden farklı kişileri aynı ilkeler içinde birleştiren, yarıştıran, farklı toplumlar arasında iletişim kurmayı sağlayan, insanların toplumsal hayatlarına derin bir şekilde etki gösteren ve toplumun yapısına göre şekil alan bir olgudur. Spor, antik çağdan bulunduğumuz çağa gelene kadar toplumsal yapının değişiminden bazen olumsuz etkilenmiş olsa da

müzikte olduğu gibi bütün dünyada konuşulan ortak bir dil olma özelliğini almıştır (Bayraktar, 2003).

2.1.2. Sporun Önemi ve Amacı

Spor, faaliyet gösteren açısından başarmaya ilişkin teknik ve fiziksel bir çaba; seyirci açısından ise yarışmaya dayalı görsel açıdan tatmin eden bir süreçtir (Şahin, 2009). Fiziksel dayanıklılığı geliştirmeyi amaçlayan, yarışma, oyun ve mücadele anlayışının önemli olduğu fiziksel bir etkinliktir (Konter, 2010). Bireysel veya takımla yapılan oyun; genellikle bir yarışma ortaya çıkaran, bazı normlara göre düzenlenen ve anında bir yarar beklenmeksizin oluşan fiziksel hareketlerin hepsidir (Yetim, 2006).

Spor; belirli normlar çerçevesinde araçsız, araçlı, bireysel veya takım olarak boş zaman aktiviteleri içinde ya da tam zamanını alacak şekilde yapılan sosyalleşmeyi sağlayan, topluma adapte eden, fiziksel ve ruhsal gelişimi hedefleyen yarışmaya dayalı, kültürel bir olgudur (Karagözoğlu, 2006).

Spor psikologlara göre; insanların topluma adapte olmasını kolaylaştıran, aynı zamanda ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı bir gelişim göstermelerine yardım eden bir olgudur (Erdemli, 1996).

Dünyada ki çoğu bireyin ilgi duyduğu evrensel bir olgu olan spor, artık günümüzde sosyolojik, ekonomik, psikolojik vb. tüm parametreleriyle değerlendirilmektedir. Günümüzde spor etkinlikleri, tüm ülkelerce seyredilmekte ve çok sayıda izleyici kitlesine sahip bir alandır. Uluslararası boyutu ile yorumlandığında spor; tüm dünyada milyonlarca insan tarafından seyredilmekte ve uygulanmaktadır. Özellikle uluslararası kupa müsabakaları, dünya şampiyonaları ve olimpiyatlar kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle beraber, aynı esnada tüm dünyada milyonlarca insan tarafından ilgiyle takip edilmektedir. Uluslararası organizasyonlar, ulusların fiziksel üstünlük ve güçlerini sergilemelerinin yanı sıra, markalaşma, siyasi yönetimlerin üstünlük göstergeleri gibi işlevleri sağladıkları platformlar olmaktadır. Spor, toplumsal, iktisadi ve kültürel kalkınmanın temel parametrelerinden biri durumundaki bireyin fiziki ve ruhi sağlığını iyileştirmek, karakter özelliklerini geliştirerek bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla insanın mücadelesini arttırmak için önceden belirgin kılınmış belirli normlara göre mücadele etmek ve yarışarak üstünlük sağlama hedeflerine yönelik birden çok boyuta sahip faaliyetlerdir (Acet, 2005).

Bireyin psikolojik gereksinimleri çoğu zaman farklılık göstermektedir. Bu da bireylerin psikolojik hallerini etkilemekte ve onların hayatlarını devam ettirmeleri durumunda yönler belirlemektedir. Bundan dolayı bireylerin spora teşvik edilmesi ve devam etmesi aşamasında psikolojik olarak mutlu ve kendilerini rahat hissetmelerinin onların spor hayatında da önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Karaküçük, 2008).

Bugünlerde dünya ülkeleri açısından spor gittikçe önemli hale gelmektedir. Bu nedenle spor, toplumların yaşam tarzı haline getirilmeye çalışılmaktadır. Kendini sürekli geliştiren toplumların fazlaca ön plana çıkan bir özelliği olan sosyal farklılaşmada, iş bölümünün çoğalması ile sosyal bütünleşme arasındaki etkileşimin sağlanmasında spor aktif bir rol oynamaktadır. Toplumun sosyal değerleri içerisinde çatışma ve uyma modellerinin yanı sıra yanlış davranışların, huzursuzlukların oldukça kısıtlanması ve bunların normlarla entegre edilmesi açısından spor çok önemli bir rol üstlenmektedir (Öztürk, 1998).

Spor, toplumun tarihi ile arasında sağlam bir bağ kurmakta ve bu geçmişle kurulan bağ, sporun toplumsal süreçler yolu ile biçimlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor, bağımsızca kendiliğinden oluşmamaktadır. Özellikle, sosyal bağlarla ortaya çıkarak, değişiklik gösterir ve yeniden şekillenir. Buna göre sosyal açıdan sporun önemi; kurallara saygı gösterme, bireysel kontrolü sağlama, dostluk ve hoşgörü gibi özellikler kazandırma, sağlıklı yaşam sürme, birliktelik kazandırma, kişinin toplum içinde kendini tanımlamasına olanak sağlama, ölçülü olma ve toplumdaki sorumluluk anlayışını geliştirme şeklinde değerlendirilebilir (Erdemli, 1996).

Beden eğitimi ve spor, insanların sosyal, ruhsal ve bedensel gelişimlerinde olumlu katkıları olan aktivitelerdir. İnsanları duygusal, ruhsal, toplumsal ve zihinsel yönleriyle bütünsel olarak yetiştirmek ilerlemeci eğitimin temel ilkelerinden biridir. Sporda amaç, insanların bedensel ve ruhsal gelişimini sağlamak, kişilik oluşumunu desteklemek, kişinin yarışmalarda iyi mücadele etmesini sağlayabilmek, bunu sağlarken gösterdiği faaliyetten heyecan duymasını sağlamak ve yarışmada galip gelmesidir (Erkal vd., 1998).

Sporun ne için yapıldığı, hedefi ve hangi manada kullanıldığı- spora tanım ve boyutlarıyla bakıldığında, yakın bir zaman dilimine kadar gerçekleştirilen sportif etkinliklerin sadece beden eğitimi şeklinde anlaşılarak kişinin toplumsal, bilişsel ve duyuşsal boyutlarına katkı sağlaması noktasında arka planda tutulduğu şeklinde ifade edilebilir. Oysaki spor, sadece insan vücudunu değil, insanın bütünlüğünü eğitmek için gereken bir fiil ve araçtır. Başka bir deyişle ile spor; eylemde bulunma yetkisi, kendisine karşı güven duyma,

sorumluluk almak, yaratıcı olmak, performans, oyun, macera, sıhhat ile zindelik gibi topluma ait özellikleri geliştirmeyi amaç edinerek yapıldığı şeklinde ifade edilebilir (Grössing, 1993). Bu perspektifte ister eğitim kurumunun içinde ister eğitim kurumunun dışında yapılan spor faaliyetlerde kimi zaman oyun, kimi zaman performans, sağlık, kimi zaman ise öteki hedefler ilk başta tercih edilebilir (Demirhan, 2003; Fişek, 1983).

İnsan vücudu belli bir sistem üzerine kuruludur. Gelecek yıllardaki alt ile üst yapısını şekillendirmekte kalıtsal özellikler ve çevreyle bağdaştırılan yaşantıların insanı etkileyeceği için işlenmemiş maddenin kalitesi ile işleme aşaması hasılatın kalitesinde belirleyici faktörlerdir. Bu bakımdan, spor alanındaki eğitim insan üzerindeki eğitimi bir bütün olarak içermelidir. Çünkü kültürü var eden canlı türü insandır. Beden kültürü için kullanılan yolda, spor eğitimi ile eylemde bulunmadır (Grössing, 1993).

2.1.3. Spor Kavramının Kişilik Üzerinde Etkisi

Kişilik terimi üzerine çeşitli şekillerde tanımlanma yapılabilir ancak çoğunlukla kişinin çevresiyle ve hür düşüncesiyle yaptığı hareketler şeklinde bir tanımlamaya gidilir. İnsanlar toplum normlarına zıt düşmemek amacıyla temelinde mevcut fikir ve duygularını olabildiği kadar gizlemeye çalışır ve bu bastırılan duygular kendini gösterir (Yılmaz vd., 2006). Kişilik; toplumsallaşma, kimlik ve kolektif oluşumunun arkasında yer alan köken, dinsel ve milliyetçilik duyguları ile çevrilmiş toplum etkisi olduğu bu durumun da sporla birleştirilebileceği doğruluğunu inceleyen araştırmalar, spora yönelik artış gösteren ilgiyle birlikte spor psikolojisinin gelişim göstermesine zemin hazırlamış aynı zamanda bu alana yönelik yapılan çalışmaların sayısında bir artış olduğu gözlemlenmiştir (İkizler, 1994).

Son dönemlerde üzerine en fazla araştırma yapılan konulardan bir tanesi benlik teriminin spor karşılaşması sonrası nasıl değişikliğe uğrayacağı olmuştur. Kişilik kavramıyla ayrılmaz bir parça olan benlik; ne olduğu, kim olduğu veya hayata dair beklentilerinin neleri oluşturduğu tarzındaki suallere karşılık gelen yanıtlardan oluşmaktadır. Kişilik olgusu bireyin gelişim kademesinde kendi varlığını anlamlandırması, benliğinin farkına varması ile kendisini toplum ile kıyaslaması manasında kullanılmaktadır. Bugüne kadar yapılan araştırmaların birbiriyle uyuşmayan neticeler çıkmasını, var olan tenkitleri ile tutumları göz önünde bulundurarak, spor ve kişilik arasındaki bağlantı ile ilgili; spor ile kişilik arasındaki ilintinin yönü ve derecesi ile alakalı net bir yargıya ulaşmanın daha mümkün olmadığı ve oyuncunun stili, hareketleri ile kültürü arasında bir ilişkinin mümkün olmadığı söylenmiştir (Doğan, 2005).

2.1.4. Sporda Ahlak

Ahlak; toplumsal uzlaşma ve geleneksel değerleri kabul etmekle birlikte ortaya çıkan, belirli bir bağlayıcılığı ve düzeni olan değerler bütünüdür (Gündüz, 2010).

Sporda ahlak hangi spor dalıyla uğraşıldığı fark etmeksizin her türlü zor şartlar altında da kalınsa rakibe, hakemlere ve izleyicilere karşı saygıya dayanan ve bu çerçeveden çıkmadan hoşgörü eşliğinde oyun oynanmasını benimseyen anlayış biçimidir. Çünkü spor; vücudun, zekânın, insan nefsinin, özel bir ahlaki kaygının, yaşama tutumunun, duyguların, kendi kendini denetleme sisteminin ve birlikte iş başında olunmasını isteyen bir olgudur. Spor ahlakı konusunda sporcunun önceden belirlenen kurallara uyması çevreye ve rakibe zarar vermemesi spor ahlakının en önemli kuralıdır (Dever, 2015).

Spor ahlâkı, sporun içindeki davranışları ahlâk kurallarına göre niteler. Bu nedenle sporun bütün kültürel hayat içerisindeki yerini araştırır. Spor faaliyetlerinin insancıl bir uygulama odaklı yürütülmesi gerektiğini ve sporda gösterilen davranışların genel ahlâka uygun bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini savunur (Şahin, 2009).

Spor ahlâkına bakıldığında aslında araştırılan insanların sosyal, ekonomik ve politik ilişkileridir. Spordaki sorunları yaşayan ve yaşatanlar; sporcu, antrenör, yönetici ve taraftarlardır. Sporcunun saha içindeki olumlu ve olumsuz davranışları spor ahlâkının normatif yönüdür. Ama en önemlisi spor ahlâkını da içine alan toplumsal değerlerin göz ardı edilmesidir. Bu durumu sporcuların çoğu fark etmemektedir. Başlangıçta spora katılım sağlıklı, huzurlu ve sosyal yaşam için bir anahtar olarak sunulur. Ancak sporun meslek haline gelmesiyle birlikte sporcular kazanmaya ve zirveye odaklanır. Müsabakaların maddi boyutunun olması, izleyenden organize edene kadar geniş bir çerçevede değer farklılaşmasına neden olmuştur. Sevgi, kardeşlik, iş birliği, centilmenlik gibi değerlerin yerine rekabet, bireysel başarı, kazanmak için her yola başvurma gibi düşünceler ön planda tutulmaktadır (Şahin, 2009).

Spor devinime dayalı bir oyundur. Her oyunda olduğu gibi sporun da oyun olma özelliği sayesinde elde etmiş olduğu, yapısı gereğince doğal ilkeleri ve kuralları bulunmaktadır. Her spor branşına özgü değişik görülse de spor olgusunun bütününde var olan temel ilke ve kurallar da vardır. İşte bu kural ve ilkeler sporu ahlaki açıdan somutlaştırmaktadır (Erdemli, 2002).

Spor camiasında çok büyük ekonomik faaliyetlerin görülmesi, sporun bir siyaset aracı olarak kullanılması ahlaki değerlerle çelişen birçok davranışın meydana gelmesine neden olmaktadır (Erdemli, 1996).

Bütün bu ilkeler göz önüne alındığında sporda ahlakı destekleyen ve sporun ahlaki değerlerine etki eden birçok unsurun olduğu görülmektedir. Sporun sadece ekonomik kazanç veya bir reklam aracı olmaktan ziyade toplum içerisinde ruhsal ve fiziksel sağlık amacı ile yapıldığı ve sportmenlik dışı davranışların hiçbir şekilde kazanç sağlamayacağı düşüncesi idrak edildiğinde sporda ahlak ilkelerinin yerine getirileceği görülmektedir (Yapan, 1992).

2.2. Sportmenlik

Sportmenlik, sporculardan beklenmekte olan davranışlar şeklinde ifade edilebilir. Sportmenlik tanımı, şikayetçi olmadan mağlup olabilen, kurallara uymayan tutum ve davranışlarla galip olmayan ve rakibine yönelik cömert, iyi ve nezaketli davranan sporcular üzerinden yapılmaktadır. Sportmenlik, sabır, kendini kontrol etme, cesaret, samimiyet, başkalarının doğruları ile düşüncelerine saygı duyma, asillik, cömertlik, onurluluk gibi özellikleri içermektedir. Sportmenliğin hedefleri kapsamında oyunun tansiyonunun artırılmasından çok azaltılması bulunmaktadır (Çalayır vd., 2017).

Sportmenlik, cinsiyet ayırmadan tüm sporcuların göstermesi gereken tutum ve davranışlar olarak söylenebilir. Başka bir deyişle de mağlup olan veya itiraz etmeden oyunu kazanamayan, kurallara uyum gösteren, yarıştığı kişiye olumlu davranışlar sergileyen kişi olarak açıklanabilir. İyimserlik, yüreklilik, saygılı, kendini düşünmeyen, mütevazı, ağırbaşlı, paylaşımcı, ince davranışlı gibi karakter özelliklerini barındırmaktadır. Sportmenliğin hedefleri içerisinde devam eden müsabakanın şiddetini arttırmaktan ziyade daha fair play davranışlar çerçevesinde oyunun nabzını düşürmek vardır (Haynes, 2002).

Sportmenlik, spor geleneğinin bir parçasıdır. Sporda sıklıkla görülen bir kavram olmasına karşın tanım yapılmasından ziyade içeriği ile ilgili kısaca açıklamalar yapılmaktadır. Sportmenliğin, spor ve ahlak ile yoğun bir etkileşim halinde olsa da karışık olmasından dolayı tanımlama yapılması pek tercih edilmemektedir (Arnold, 1998). Spor çerçevesinde ahlaki amaçları bildirmek için kullanılan sportmenlik terimi için farklı bakış açılarıyla farklı tanımlamalar yapılmıştır. Shields ve Bredemeier (1995) sportmenliği ahlaki amaçlar çerçevesinde mücadeleci oyun dürtüsünü düzenleme erdemi olarak tanımlar.

Sportmenlik, günümüzde sportif faaliyetler içinde değerlendirilen bir kavram olmasına rağmen her alanda insan haklarına saygılı olmayı, dürüst ve haksız kazancı reddeden davranışları simgeleyen temel ahlaki yargılar olarak ifade edilir (Tel, 2014).

Sportmenlik olgusu, insanın onurlu yaşaması için uyması gereken tüm davranışları kapsar. Sporun her alanında, adil ve dürüstçe oyun olarak kendini göstermiştir. Sporun içinde sevgi, saygı, iş birliği, hoşgörü gibi birçok olumlu davranışlar vardır. Sporun karakteri olumlu yönde geliştirmesi beklenirken günümüzde spor ve toplum ahlâkına uymayan birçok davranışın öğrenildiği bir platform haline gelmiştir (Pehlivan ve Konukman, 2004).

Sportmenlik kapsamında yarışmanın hedefi becerilerin kıyaslanmasıdır ve bu doğrultuda rakiplere iş birliğinin bir parçası gibi davranılmaktadır. Spor katılımcılarının onlara haksız kazanç temin eden hakem hatalarını kabullenip kabullenmeyeceklerini kararlaştırmaları gerekmektedir. Bunun nedeni söz konusu kararların hakem kararlarından çok kuralların düzgün uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Kazanmak önemli hale geldiğinde ve yarışmanın tansiyonu yükseldiğinde sportmenlik önem kazanmaya başlamaktadır. En basit ifadeyle, sportmenlik başarı stratejileri kapsamında etkin davranışlara yönelmeyi gerekli kılmaktadır (Cecchini vd., 2007).

Sportmenlik, sporun içinde ahlaki bir tutumdur. Sporcular birbirlerini istemeden faul yapıp yere düşürdükten sonra özür dileyip rakiplerine durumunu sorması, hakemlerin vermiş oldukları yanlış kararları düzeltme çabaları, sporcuların birbirlerinin sağlığına tehlike gelecek pozisyonlardan kaçınmaları, antrenörler tarafından oyunculara öne geçtikleri maçlarda vakit çalma gibi olumsuz davranışlardan kaçınmaları yönünde uyarılar yapması, belirlenen kurallara tavizsiz uyularak hareket edilmesi gibi bazı sportmence yaklaşımlar örnek olarak gösterilebilir (Erdemli, 2008).

Sporun temelini rekabet ortamı oluşturmaktadır. Sporun asıl amacı ise galip gelmektir. Kazanmaya çalışırken dikkat edilmesi gereken nokta ahlaklı bir şekilde, sportmence kazanmaktır (Eitzen, 1999). Ne pahasına olursa olsun kazanmak fikri sportmenlik ruhuyla bağdaşmaz. Kazanmayı amaç edinmek, en iyi olmayı istemek doğaldır. Ancak bütün bunların asil bir rekabet çerçevesi içinde bulunması gereklidir (Godin, 1994).

Sporun ahlaki ve evrensel açıdan kabul edilmeyen davranışlarla gündeme gelmemesi gerekir, çünkü bu tarz davranışlar sportmenlik olgusuyla çelişmektedir (Konter, 2006). Bununla beraber hem sahada hem de tribünlerde görülen şiddet olayları sebebiyle spor

günümüzde etik dışı davranışlarla gündeme gelmeye başlamıştır. Bu da sporun hoşgörü, dostluk, sevgi gibi değerlerine zarar verdiği şeklinde yorumlanmıştır (Tanrıverdi, 2012).

Vallerand ve arkadaşlarının (1997) yaptıkları araştırmada sportmenliğin tanımına ait 5 farklı boyut eklemiştir. Bunlar;

Sporda sorumluluklara bağlılık: Sporcuların düzenli olarak bütün antrenmanlara ve müsabakalara katılmalarını, elinden gelen tüm çabayı göstermelerini, hatalarını kabullenmelerini ve eksiklerini tamamlayıp kendini geliştirmek için çaba sarf etmelerini ifade eder.

Sosyal normlara uyum: Sporcuların müsabakaların öncesinde ve sonrasında rakiple el sıkışıp tebrikleşmeleri, rakibin iyi performansını kutlamaları, yenilseler dahi bu davranışları sergilemeleri olarak tanımlanmaktadır.

Kurallara ve yönetime saygı: Sporcuların oyun kurallarına gönülden uymaları, oyun kurallarını isteyerek ihlâl etmemeleri, müsabakayı yönetenleri yanıltmaya çalışmamaları ve kararlarına itiraz etmeden kabullenmeleri ile ilgili davranışları kapsamaktadır.

Rakibe saygı: Sakatlanan rakibinin yerden kalkmasına yardım etme ve bu durumu avantaja çevirmeyip oyunun durdurulmasını sağlama, haksız bir şekilde cezalandırılan rakibi için hakemle konuşma, spor malzemesini rakibiyle paylaşma gibi davranışlarla ilişkilidir.

Negatif yaklaşımlar: Madalya ve kupa kazanmak için yarışmak, antrenörünü eleştirmek, kötü bir maç performansından sonra bahaneler üretmek, yaptığı hataları kabul etmemek, kendi yaptığı hatalardan dolayı sinirlenmek vb. davranışlardır.

Sportmenlik terimini daha basit bir şekilde tanımlayacak olursak oyuncuların oyun oynadıklarında ne şekilde yönlendirildiğiyle alakalıdır. Sportmenlik kavramının ne şekilde kavranması gerektiğine ilişkin üç tane teorik tutum mevcuttur. Birincisi, sosyo-bilişsel tutumdur. Bu teorik tutumda modelleme ve pekiştirme oyuncuların mücadele edilen olaylarda uygun olan ile uygun olmayan davranış biçimlerini göstermektedir. Diğer bir teorik yaklaşım yapısalcı gelişim modelleri içerisindeki terimlerden ve bilhassa ahlaki mantıktan söz edilmektedir. Ahlaki diyalog aracılığıyla bir bireyin anlaşma sınırının sportmenlik kavramıyla ilişkilendirilen aynı eğilimlerden yola çıkılarak saldırganca dürtüler üzerinde etkisini gösterdiğini ifade etmektedir. Üçüncüsü, sosyo-psikolojik tutumdur. Sportmenlik kavramının sosyo-psikolojik tutumu esas kabul gören tarafı mevcuttur. Sosyo-psikolojik tutumda sportmenlik kavramına ait üç temel aşama mevcuttur; sportmence

davranış yönelimi, sportmenlik doğrulumunun gelişim çizgisi ve sportmence davranışlara yönelik eylemlerdir (Vallerand ve Losier, 1994).

Sportmenlik kavramının saha içerisindeki oyunu direkt olarak etkilediği görülmekle birlikte, spor eğitmenlerinin antrenmanlarda veya derslerde sadece spor eğitimi olarak değil spor ahlakını ve genel ahlaki kuralları ön plana koyarak eğitim vermeleri gerektiği görülmektedir (Gürpınar, 2009).

Sportmenlik, kendi doğrusunu uygulamaya çalışan rakip sporcuya saygı göstermektir (Aras, 2013). Müsabaka esnasında gelişen durumlar ve yüksek tansiyonla birlikte kazanma hırsı sporcuların sportmenlik seviyesini en düşük seviyeye çekmektedir. Müsabaka esnasında çok güçleşen durumlarda dahi sporculardan beklenen sabırlı, bilinçli, kurallara uygun, haksız şekilde elde edilen avantajları kabullenmeme ve dürüst kalabilmeleri beklenmektedir (Arıpınar ve Donuk, 2011).

Sportmenlik anlayışı kişiden kişiye değişen anlamlar içerebilir. Bazıları için, sportmenlik ruhu yenilgiyi ağırbaşlılıkla kabullenmek ya da zaferde rakibe saygıyı muhafaza etmek anlamına gelebilir. Diğerleri için, sportmenlik ruhu zaferi kazanmak için yasal olmayan imkânlardan sakınmayı içerebilir. Büyük bir çoğunluğa göre, bir oyuncunun ya da antrenörün kendine ya da takımına verilen cezaları asla kabul etmemesi sportmenlik ruhunu kaybettirmektedir (Godin, 1994).

Bir takım bilimsel çalışmalarda spor yapmanın yardımlaşma ve paylaşma gibi davranışları azalttığı belirtilirken, saldırgan davranışları arttırdığı ifade edilmektedir. Söz konusu çalışmalarda antrenörlerin oyuncuların başarılarına odaklanmaktan çok kazanmaya odaklandıkları ifade edilmektedir. Antrenörlerin sporculara sportmence davranışlar kazandırmak üzere eğitilmesi gerekirken çoğu antrenör bu durumu göz ardı etmekte hatta sportmenliğe aykırı tutum sergilemektedir. Sportif faaliyetler, sporcuların sosyal ve sportmenlik yönlerinin geliştirilmesinde yadsınamaz bir rolü vardır. Doğal olarak eğitimci rolü üstlenen antrenörlerin sporcuların sportmenlik davranışlarını geliştirmesinde önemli role sahip olduğu bilinmelidir (Hünük ve Demirhan, 2003).

Sporcunun kişilik özellikler ve sportmence davranışları zaman içerisinde birbirinden ayrı konular olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Ahlâka uygun davranış ya da etik olarak da kullanılan sportmenlik olarak ifade edilen davranış şekli bireyin standart olarak değer yargıları veya teorilerden ziyade, fikirlerini yansıtır (Kağıtçıbaşı, 2006).

Sportmenlik çerçevesinde yapılan hareketler çekişmeli spor ortamında yanlış olan hareketlerin aza indirgenmesinde etkili olmaktadır (Gencheva vd., 2017). Sportmenlik terimi tanımlarına bakıldığında insanın itibarına duyulan saygıdan yola çıkılarak oluşmaya başlamış, beden eğitimi ve spor kavramının tüm basamakları kullanılarak ve dürüst bir şekilde oynanan oyun olarak kendini benimsettirmiştir (Pehlivan ve Konukman, 2004).

Galibiyet ve mağlubiyet her mücadelenin sonunda görülebilen sonuçlardandır. Spor dâhil hayatın her yerinde rekabet vardır. Sporda bireyin performansını üst seviyelere çıkarmak ve galip gelmek asıl hedef ve amaçlardandır. Bu sebepten ötürü bireysel veya takımlar arasında görülen spor müsabakalarında galip gelenin, belirli normlar çerçevesinde galip gelmesi, sportmenlik olgusu bakımından önem arz etmektedir (Serrano vd., 2013).

Sportmence davranışta rakibe takımdaki iş birliğin gereğine uygun olarak yaklaşım sergilenir. Yarışmanın temel hedefi sporcuların sahip olduğu becerilerin karşılaştırılmasıdır. Sporcuların hakem hataları nedeniyle hak etmedikleri bir başarıyı kabul edip etmemelerine göre karar vermeleri sportmenlik açısından önemlidir. Çünkü hakem düdüğünden çok bu kararlar spor dalına ilişkin kuralların yanlış uygulanmasını ifade etmektedir (Felicity, 2002).

Sportmenlik formal ve informal şeklinde iki çeşide ayrılmaktadır. Formal Sportmenlik; oyun ilkelerine her koşulda uymayı anlatır (Erdemli, 1996). İnformal Sportmenlik ise oyuncuların rakip oyuncular ile eşdeğer koşullarda yarışma arzusunu, rakip oyuncuların haksız bir durum ile karşı karşıya kalması anında bunu düzeltmek için çaba göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Kendisine menfaati dokunmasa dahi hakemin kanaat getirdiği durumlarda yanlış bile olsa saygı göstermeyi bilmeli, hakemlerin vermiş olduğu yanlış kararın düzeltilmesi açısından yardım etmeyi, yenmek veya yenilmek konusunda daha sakin davranmayı önemsemektedir (Aracı, 1999).

Uluslararası Sportmenlik Birliği, sportmenliğin ilkelerini yaymak için 1926'da çocukken oynanan oyunlardan, ulusal ve uluslararası tüm müsabaka ve maçlara kadar hayatın tüm bakış açılarıyla ilgili olarak sekiz adet kural koymuştur. Bu kurallar şöyledir (Keating, 2007);

- ❖ Kazandığınızda övünmeyin,
- ❖ Kendinizi zinde tutun,
- ❖ Sağlıklı bir beden için açık fikirli ve sağlam bir ruha sahip olun,
- ❖ Oyununuzu şiddetten uzak tutun,
- ❖ Takım arkadaşlarınıza bağlı kalın,

- ❖ Mağlubiyette yıkılmayın,
- ❖ Öfkenizi kontrol edin,
- ❖ Kurallara uyun.

Bazı görüşler açısından sportif erdem olarak da ifade edilen sportmenlik kapsamında, sporcu alışkanlıkları, eğilimleri ile geleneklerinin korunması hedeflenmektedir. Kurallara bağlı kalınması, dostluğun ve sosyal yapının geliştirilmesine destek verir. Oyunun kazanılmış olmasından çok oyunun ne biçimde oynanmış olduğu önem arz etmektedir. Bazı görüşler ise etimolojiktir. Temelde spor eğlenmeyi ve zevk almayı hedeflemektedirken bunun tam tersi rekabetçi sporlar başarıya giderken yoğunluğu, çalışmayı ve fedakârlığı hedeflemektedir. Bu kapsamda sportmenlik yapısal açıdan bir tür adalet olmakla birlikte özünde eğlence bulunmaktadır. Sporun özünde oyunla özdeşleşmesi gerekmekte ve bu doğrultuda zevkin dışına çıkmaması gerekmektedir. Bu düşünce yapısal açıdan faydacılığın bir türü olmaktadır. Sportmenliğin fedakârlık olduğunu ileri süren bir diğer görüş, sportmenliğin adalet, iyilik ve dürüstlük adına yapılan faaliyetlerin ötesine geçtiğini ifade etmektedir. Bu görüş açısından temel motivasyon aracı diğerleri adına endişelenmek olmaktadır. Rakibe gereken durumlarda yardım etmek, ona saygı göstermek ve alkışlanacak tutum ve davranışlarda bulunmak önemlidir. Sportmenlik, sporun hedeflerinin gelişmesine destek veren bir eğilimi ifade etmektedir. Bu doğrultuda eğlenmeyi artırmayı amaçlamaktadır. Düzgün ve dürüst bir müsabakada sportmenlik rakiplere yönelik işbirlikçi partnerler olarak tutum sergilemeyi gerekli kılmaktadır (Gürpınar ve Güven, 2011).

2.2.1. Sportmenliğin Tarihçesi

Sportmenlik, tarih süresince kendini gösteren bir terim olmuştur. Süregelen zaman içerisinde kimi zaman formal kimi zaman da informal olarak karşımıza gelmiştir. 1450'den sonraki dönemlerde, İngiliz müsabaka ilkelerinde centilmenlik dışı hareketlerin olduğu durumlarda kullanılan "fair play" ifadesi sportmenlik teriminin gelişme gösterdiği başlangıç çizgisiyle eşdeğer zaman olarak kabul görülebilir (Gillmeister, 1988; Müller, 1988).

Yaşadığımız yüzyılda sportmenlik ilkelerinin belli bir sistem üzerine kurulu temeli de sürecin farklılaşmaya gidildiği sosyo-kültürel yapısıyla doğruca bağlantılı bir biçimde, 19. yüzyılda İngiltere'de oluşmaya başlamıştır (Yıldıran, 1992).

Sportmenlik tarihçesini incelediğimizde sportmenlik kavramının belirgin özellikleri Antik Çağ döneminde de görülmektedir. M.Ö. 8. Yüzyılda yazılan "İlyada" destanında o

dönemde yapılan yarışmalarda belli kuralların olduğu ve kural ihlalinin ahlak dışı karşılandığı görülmektedir (Arıpınar ve Donuk, 2011).

İngiltere de önceleri soylu kesimin kendilerine yakıştırdıkları Gentleman kavramına oyun kurallarına ve karşı takıma saygı duymayı buyuran bir metafor olarak sportmenlik kavramı eklendi. Bu kavram 19. yy başlarında İngiltere’de bulunan okullarda ve okullar arası spor müsabakalarında ortaya çıkmıştır. Okul sporu bağlamında ortaya çıkmış olması tamamen tesadüf değildir. Aslında İngiltere’nin Erdemli insanı yetiştirme isteğinin bir sonucudur. Çünkü ancak genç bir İngiliz okuldayken sınıflar ve okullar arası yarışmalarda bütün gücüyle takımında yarışmayı ve belli bir amaç için mücadele etmeyi öğrenir, kendisinden üstün başarı beklenmeyen bir birey haline gelirdi (Alpman, 1972).

Sportmenlik teriminin yaygın bir duruma gelmesinde, İngiliz saygınlığının yüzyıllardır devam eden bahis, yarışma ve yarıştırmaya tutkuları mühim bir etken olmuştur. Daha 17. yüzyıl başlarından saygın kişilerin ödülleri, ilkeleri, hakemleri, kiloları belirlenen jokeyleri ile yarışmalar düzenledikleri bilinmektedir. Müsabakalara olan ilgiyi yükseltmek için yapılan bahisler sayesinde vahşi ve sert yarışma çeşitleri modern şekillere dönüşmekte soylular, yarışma süresince ahlak ve terbiye sahibi aynı zamanda tüm ilkelere uygun olacak şekilde hareket etmeye özen göstermektedir (URL-2).

Guttmann’ın tanımladığı spor centilmenliği belli bir zümrenin ürünüdür. Başka bir deyişle, spor centilmenliği ifadesi İngiltere’de Viktorya döneminde orta ve yüksek zümrede bulunan kişilerin buluşudur. Bu ifade, görünürde haklı gibi gözükse de özünde tartışmalıdır. Nitekim bu ifadenin net şekline ulaşması, doğal yoldan bir gelişim ve oluşum sürecinin yaşanmasına bağlıdır. Bir taraftan fair play felsefesinin Viktorya döneminde net şekline ulaştığı belirtilirken, diğer taraftan da o döneme ait bir “buluş” şeklinde yorumlanması olanaksız gözükmektedir. Yine, fair play anlayışının belirli bir tabakanın buluşu olduğunu kabullenmekle birlikte, bu buluşun tamamen Viktoria dönemine dayandırılması yanlış bir söylemdir. Çünkü sportmenlik çerçevesinde değerlendirilebilecek davranış biçimlerinin gerek Antik Çağda ve gerekse Orta Çağda üst düzey kişilere ait ahlaki değerlerden kaynaklandığı bilinmektedir (Yıldırım, 1992).

2.2.1.1. Antik Çağda Sportmenlik

Tarihte sportmenlik teriminin farklı şekillerde meydana geldiği yer eski Yunanistan bölgesidir ve şu anki fair play yapısının kuralların oluşturulması, hakem uygulamalarına

saygı göstermeyi, belirlenen şartları eşitlik ilkesine göre ayarlama gibi durumlar o döneme dayanmaktadır (Sezen-Balçıkanlı, 2009).

Eski Yunanistan'da yarışmalar için uygulanan kurallar sınıflandırmasına baktığımızda, ilk ve en kolay olanın rekabetçi olaylar için konulan kurallar olduğunu görüyoruz. Bu kuralların tümü bilinmemekle beraber edebi bir metinde milattan önce 480 senesinde koşu yarışmalarında hatalı çıkış yapanlara kırbaç cezası verildiğine değinilmiştir. Olympia'daki oyunlar esnasında sergilenecek davranışlar ise ikinci tür kuralları kapsamaktadır. Aslında ikinci tür kurallar bir nevi yemin törenine benzemektedir. İlk esnada sporcular, sporcuların babaları, erkek kardeşleri ve antrenörleri hep beraber olimpiyat oyunları boyunca hiçbir hatalı davranışta bulunmayacaklarına dair yemin ederler. Ardından sporcular on ay boyunca eğitim yaptıklarına dair yemin ederler. Son olarak da müsabakaları inceleyenler hile yapmaksızın karar vereceklerine ve verdikleri kararlar hakkındaki bilgileri saklı tutacaklarına dair yemin etmektedirler. Yeminler alanı açık bir şekilde kural ihlallerinin zor fark edildiği durumları kapsamaktadır. Her şeyi gören bir Tanrı olduğuna dair inanç bu cezanın etkililiği bakımından oldukça önemli görülmektedir. Fakat buna rağmen bu dönemlerde rüşvet olduğu da bilinmektedir. Yarışmalara katılmanın ilk şartı olan özgür bir Yunanlı olmak, evli bir çift tarafından dünyaya gelmiş ve hiçbir suç işlememiş olmak şartları üçüncü tür kurallarla ilgilidir (Sezen-Balçıkanlı, 2009).

Antik Yunan Olimpiyatlarında, sporculardan yenilgi olduğunda rakibin üstünlüğünü gerektiği gibi tanınması, aralarındaki sportmenlik ruhunu benimsemesi beklenilmekteydi. Ancak o dönemde sportmenlik ruhuna aykırı davranışlar sıkça görülmekteydi (Godin, 1994).

Antik olimpiyat oyunlarında çağdaş manada sportmenlik kavramı mevcut değildir. Pankrasyon, güreş ile boksun harmanlanmasıyla oluşmuş bir oyundur. Bu oyunda ısırma ve tırmalamak hariç bütün tutma, vurma ile kurnazca davranış sergileme serbest kabul edilirdi. Bugünün algılayış biçiminde galip olan rakip takıma saygı göstermelidir. Eski Yunan'da, rakip takımı kale almak, rakip takımın kişiliği ile rakibe karşı saygılı olma gibi anlayışlardan uzak kalmışlardır. Bu anlayış tarzına, oyuncular kadar seyirciler de yabancı kalmışlardır. Antik Yunan'da yalnızca galip gelen övgü almakta, bunun aksine kaybedenler, çok fazla çabalayıp sonuna kadar efor sarf etmesine rağmen dalga geçilmektedir. İlaveten, Eski Yunan izleyicileri çok fazla taraflıydılar ve sıklıkla karşılaşmanın gidişatına müdahalede bulunurlardı (URL-2).

Örnek olarak; Ulis, yarışma sırasında Atena'dan yardım ister. Atena ise Ulis'in organlarını hafifletir ve en önde koşan Aias'ı iterek kaymasına ve hayvan dışkısına basarak düşmesine neden olur. İzleyiciler mağlup olan ve kirlenmiş olan sporcu ile dalga geçerler. Bu durumla ilgili Guttmann, antik olimpiyatlarda, günümüze benzer sportmenlik dışı tutumlar olduğunu vurgulamaktadır (Yıldıran, 1992).

2.2.1.2. Orta Çağda Sportmenlik

Orta Çağ Şövalye Turnuvalarında sportmenlik fikri oldukça yaygındır. Şövalyelik ile sportmenlik arasında, haksız üstünlükten kaçınma, rakibe saygı duyma ve onurlu mücadele etme açısından benzerlik göstermesine rağmen, belli hususlarda farklılaşmaktadır. Orta çağ müsabakalarının izleyicileri tamamen yanlı ve krallık gücünün bir gösteri alanı olmasından dolayı, müsabakalarda fırsat eşitliği yerine gösteriş önemslenmektedir (Yıldıran, 1992).

Orta Çağda en önemli konulardan biri de şövalyelik kavramının fair play felsefesi ile aynı anlama gelmesiydi. Fair ifadesinin çoğu durumlarda “şövalyece” ifadesiyle değiştirilebilir olduğu belirtilmesidir. Şövalyelik mesleği en parlak devrine Haçlılar zamanında ulaşmaktadır. Şövalyeler ölçülü disiplinli davranışlarıyla bilinmektedirler. Onlar ahlak töresine bağlı kalmışlardır. Soylu davranışlar ve Hristiyanlık erdem biçimleri şövalyeler için bağlayıcıdır. İdeal bir şövalye cömert ve gururlu olmalıdır (URL-2).

Orta Çağ turnuvalarına bakacak olduğumuzda tam anlamı ile sportmenlik kavramının önemslenmemesine rağmen sportmence düşünmenin oldukça yaygın olduğu görülmektedir (Sezen-Balçıkanlı, 2009). Fakat şövalyelik ile sportmenlik arasında, haksız bir şekilde elde edilen avantajlardan kaçınma, rakibe duyulan saygı ve tamamen onurlu mücadele gibi tüm bu ortak kullanım alanlarına rağmen Orta Çağ turnuvalarına katılan seyircilerin tamamen taraflı olması ve krallık gücünün bir gösteri arenasının olmasından dolayı turnuvalarda takımlarının fırsat eşitliklerinin ön planda olması gerekirken Fair Play ruhuna aykırı olan grup menfaatleri ve buna bağlı olarak saygınlıktan ve rakibe duyulan saygıdan tamamen uzak gösteriş ön planda tutulduğundan Fair Play ruhuna aykırı olan keskin yönler vardır (Yıldıran, 1992).

Yarışmalar ya da turnuvalar, imparatorluk gücünü ispat etme yeri idi ve şövalyeler bunun sonucunda her türlü aşağılanmayı kabullenmekle yükümlüydü. Genel itibarıyla, Hristiyanlığın güdümünde yarışan şövalyeler, deneyimi olmayan rakiplerine sert davranmayarak seyircilerin takdirini kazanırdı. Doğal olarak bu durum performansını en iyi şekilde sergileme anlayışıyla ters düşmektedir (URL-2).

2.2.1.3. Yeni Çağda Sportmenlik

18. yüzyıl boyunca temelde dar gelirli çocukların eğitimini sağlaması için açılan yatılı okullar, o dönem sadece üst düzey ailelerin çocuklarının eğitim aldığı okullar haline gelir ve az sayıdaki öğretmenleri, ilkel barındırma olanakları, yetersiz okul binası, disiplinsiz öğrencileriyle zamanla yozlaşarak amacının dışına çıkmıştır. Ancak daha sonraki dönemlerde okullarda yeni yöntemler uygulanmaya başlamakta ve eğitime olan ilgi artmaktadır. Rugby Kolejinde okul müdürlüğü yapan Thomas Arnold, ilk önce öğrencilerin çağdışı davranışlarını ve geleneklerini değiştirmeye karar vermiştir. Temel hedefi centilmen bir Hristiyan yetiştirmek olan Thomas Arnold, bunu sağlamak için din eğitimine öncelik verir. Kendisi sporla yeterince ilgilenmemesine rağmen öğrencilerini spor aracılığıyla Hristiyanlaştırmayı hedeflemekte, onları kriket ve futbol gibi oyunları oynamaya teşvik etmektedir. Sportif etkinlikler sırasında da öğretmenleri centilmenlik dışı davranışlar sergileyen öğrencileri ikaz etmeleri için görevlendirmiştir. Uppingham okulu müdürü Edward Thring ise Arnold'ın tersine öğrencilerin aktif hayata adaptasyonunu sağlamayı hedeflemektedir. Karakter gelişiminde sporun önemine inanan okul müdürü, sporu ders programına dâhil ederek ilk cimnastik salonunu açtırmıştır (Yıldıran, 1992).

2.2.2. Sportmenliğin Önemi

Sportmenlik kavramı, spor camiasında bulunan kişilerin “ahlaklı” davranışlarda bulunması şeklinde söylenebilir. Sportmenlik kavramı daha farklı bir bakış açısı ile spordaki sosyal ahlakın normalleşmesi olarak söylenebilir. Sporun ruhuna aykırı olmadan nasıl davranılacağını ön gören davranışları kapsamaktadır (Stornes ve Bru, 2002). Sporcuların galibiyet güdüsü ile rakiplerine haksız olarak yarar sağlamaktan uzak durmaları, galip gelmeyi ve mağlubiyeti saygı ile karşılamaları gerekmektedir (Feezell, 1986). Aynı zamanda sportmenliğin içerisinde; samimiyet, sabır, onurlu olma, cesaret, iyilik, başkalarının fikrine saygı duyabilme, güven ve cömertlik duygusu bulunmaktadır (Keating, 2007; Koç, 2013).

Dünya genelinde insanlar arasında hoşgörüyü yükseltmek, insanlar arasındaki sosyal ilişkileri artırmak, dayanışma sağlamak için insanlar spora teşvik edilmektedir. Fakat son yıllarda günlük hayatta ve özellikle sporda artan şiddet sportmenlik ve saygının önemini daha da artırmıştır. Kazanma hırsı ve çeşitli güdüler sebebiyle kişiler müsabaka esnasında saygı ve hoşgörü kurallarını unutup saldırganlaşmakta ve insanları rahatsız edici tavırlar takınmaktadır (Tanrıverdi, 2012).

Son yıllarda en çok dikkat çeken durumlardan biride sportmenliğin önüne geçen tribün olaylarıdır. Bu şekilde düşünüldüğünde sportmenliğin sadece müsabaka içerisinde olan sporcuyla değil sporcudan masöre, antrenörden hakeme kadar sahada bulunan herkesi ilgilendiren bir konudur. Yeni yetişen sporcular için örnek model olan üst yaş grubu oyuncuların yaptığı her müdahale, gösterdiği bütün reaksiyonlar iyi veya kötü yönlü olarak örnek olmaktadır. Bu durumda örnek davranış olarak ortaya konan davranışların fair play kavramı içerisinde olması gerekmektedir (Koç, 2013).

2.2.3. Sportmenliği Etkileyen Bazı Kavramlar

Sportmenliği daha iyi algılayabilmek için öncelikle bilinmesi gereken bazı terimler vardır. Bunlar:

İnançlar: İnanç, basit olarak dürüstlüğü kabul gören düşünce şeklinde ifade edilebilir. İnançlar birden fazla görüş açısıyla psikolojik bir ün şeklinde karışık bir yapıdan oluşmaktadır. İnançlar, gerçekliği kabul görülen düşünceler olarak her zaman bilişsel bir oluşum içermektedir (Shields ve Bredemeier, 1995).

İnançlar üç farklı bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm, varoluşçu veya betimsel inançlardır. Bunlar deneyimsel bir şekilde doğru ve yanlış olarak seçilebilmektedir. İkinci bölüm, değerlendirmeci inançlardır ve bunlar inanılanların üzerinde olumlu ya da olumsuz yargı vermeyi içermektedir. Üçüncü bölüm, yasaklayıcı inançlar, istenen veya istenmeyen hareketleri yargılamayı içerir. Bireyler etik yargılarını inançların bu üç türünü de kullanarak oluşturmaktadır. Örnek olarak bir sporcu galip gelmek için aldatıcı bir hareket yapmaya karar verirse, ilk olarak bu sporcu davranışının sportmenlik anlayışına ters olduğunu ve kurallarla çeliştiğini bilmelidir (Shields ve Bredemeier, 1995).

Tutumlar: Kişiye özgü bir meyildir. Dolaylı olmayan bir yolla üzerine gözlem yapılabilen bir nitelik değildir, ancak bireyin üzerine gözlem yapılabilen değerlerinden istihraç edilebilen ve o bireye özgü bir meyildir. Velhasıl tutumlar üzerine gözlem yapıp ortaya konulan bir davranıştan ziyade davranışa hazırlayan bir meyildir. Tutumlar kişinin davranışı, fikri ve duygularıyla alakalı üç unsuru içermektedir (Kağıtçıbaşı, 2006).

Tutumlar, objeler veya olaylar hakkında değerlendirici yargılarda bulunma yönelimi ya da duygularıdır. Ahlaki tutumlar sadece tüm tutumların küçük bir alt boyutudur, ancak tutumlar ahlaki alan için oldukça önemli bir yere sahiptir. Tutum çalışmaları psikolojik açıdan gündemdedir. Sosyal psikoloji alanında yüzyılın başlarından 1970'lere kadar tutum

üzerine araştırmalar yoğun bir şekilde yapılmıştır. Rokeach yazmış olduğu kitapta bilimsel eğilimli sosyal psikologların teoriden çok tutumların ve değerlerin ölçülmesine büyük ölçüde önem gösterdiği konusunda şikâyetini dile getirmiştir (Shields ve Bredemeier, 1995).

Değerler: Rokeach açısından değer kavramı, bireylerin olması gerektiği gibi hareket etme biçimleri ve yaşama dair amaçları ile ilgili bireyin hayatına yol gösteren çok boyutlu standartlardır. Değerler insanın esas ihtiyaçları olduğundan duyuşsal ve motivasyonel yaşamımızda önemli bir faktör olarak yer edinmektedir. Değerler bireye özgü gereksinimlerin yanı sıra sosyal ve geleneksel gereksinimleri de içermektedir. Rokeach'ın bakış açısından bakıldığında değer kavramı amaç edinilen ve araç olarak kullanılan şeklinde iki aşamadan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra Rokeach, değerleri kendi içerisinde kişisel ve sosyal şekilde de ayırmaktadır (Shields ve Bredemeier, 1995).

Ahlak: Ahlak kavramı değer kavramı ile yakından alakalıdır. İnsanlar futbol maçına gitmek için koşuşturarak birbirlerini ezdiklerinde hepimiz öfkeleniriz. Çünkü insan hayatında yüksek değerler bulunmaktadır. Benzer şekilde sporcuların doping testi pozitif çıktığı zaman hepimiz hayal kırıklığına uğrarız; çünkü bizim onur, sağlık, adalet gibi değerlerimiz vardır. Ahlakı bir makine olarak düşünersek onu çalıştıran yakıt değerlerimizin gücüdür (Shields ve Bredemeier, 1995). Değerleri sosyal ve ahlaki olarak ayırdığımız zaman sosyal değerleri iş birliği, arkadaşlık ve sadakat gibi kavramlar; ahlaksal değerleri ise sorumluluk, adalet ve doğruluk gibi kavramlar oluşturmaktadır (Lumpkin vd., 2003).

2.2.4. Sportmenlik Dışı Tutum ve Davranışlar

Sportif faaliyetlerde, sporun amacı dışında bazı olumsuz tavırların ortaya çıktığı görülmektedir. Bir sporcunun müsabaka esnasında yapabileceği kural dışı davranış ve eylemler; doping yapmak, centilmenlik dışı kaba kuvvete başvurmak, müsabakanın sonucunu etkileyici kararlar vermek, şike yapmak ve faul yapmaktır. Bu davranışları izleyicilerin olumsuz faaliyetleri takip etmektedir (Duran, 2003). Sporda var olan, her ne kadar etik dışı olsa da faullü oynama veya faul yapılmış gibi davranma, antrenörlerin taktik anlayışının bir parçası olarak sporculara öğretilmektedir (Yıldıran, 2004).

Sportmenlik dışı davranışlar, aşağıdaki şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Gürpınar, 2009):

- ✓ Fiziksel saldırı girişimi (üzerine yürümek vb.)
- ✓ Fiziksel saldırı (vurmak, bir şey atmak, itmek, tükürmek vb.)

- ✓ Hakaret (küfür, kötü söz, kötü tezahürat vb.)
- ✓ Saygısızca davranmak (el, kol hareketi ile mimik yapmak, hitap etmek vb.)
- ✓ Tehdit etmek
- ✓ Tahrik etmek
- ✓ Maç sonunda takdir edici davranışlarda bulunmamak (tebrik etmek, alkışlamak)
- ✓ Teknik malzemeye veya sahaya zarar vermek (reklam panoları, yedek sırası vb.)
- ✓ Rakibin konsantrasyonunu bozmak için dikkat dağıtıcı sesler çıkarmak.
- ✓ Kendi sporcusu ya da takımı lehine hakem yanlış bir karar verdiğinde kararı düzeltmesi için hakeme yardım etmemek (yön kararı vb.)
- ✓ Rakibi haksız yere hakeme şikâyet etmek
- ✓ Hakem yanlış karar vermiş gibi davranarak seyircilerini kışkırtmak
- ✓ Rakibin yaptığı olumsuz bir davranış veya hareketten sonra hakemden rakibin aleyhine karar vermesini istemek (teknik faul, sportmenlik dışı faul vb.)
- ✓ Rakibi yere düştüğünde onun yerden kalkmasına yardım etmemek
- ✓ Hakemi aldatmaya yönelik hareketler yapmak (faul varmış gibi göstermek)
- ✓ Rakip sporcu sakatlandığında oyunu durdurmamak
- ✓ Rakip sporcuyu sakatlamaya yönelik kasıtlı faul yapmak
- ✓ Antrenörü tarafından maçtan alınınca antrenörüne saygısızca davranmak
- ✓ Takım arkadaşı başarısız olduğunda ona olumsuz tepki göstermek
- ✓ Kendilerine ayrılan alanı bilerek ihlal etmek
- ✓ Maçların duraklamasına neden olacak şeyler yapmak
- ✓ Yasaklanmış maddeleri kullanmak (meşale, korna, düdük, lazer ışık vb.)
- ✓ Sahaya yabancı madde atmak.

Hile ve Aldatma

Hile, kazanmak için haksız avantaj elde etme girişimidir. Spora katılan insanlar katıldıkları branşın tüm kurallarını kabul etmiş sayılırlar. Oyun kuralları nelere izin verilir verilmeyeceğini tanımladığı için, oyundaki becerileri de tanımlaması beklenir. Daha açık bir ifadeyle Reddiford hileyi, oyun kurallarının ihlâl edilerek gayri meşru bir yöntemle kazanç elde edilmesi olarak tanımlamıştır (Lee vd., 2016).

Sporda bireysel fayda sağlamak adına kurallara bile isteye uymamaya hile denir. Hile yapan sporcu diğer sporculara, kurallara uysalar bile bireysel fayda sağlıyorlarmış gibi davranır. Birçok felsefeci, fayda sağlamak adına yapılan taktik faulün hile olduğunu

vurgulamışlardır. Basketbolda bilerek tutma, itme gibi hareketler kural dışı davranış olarak görülür. Yani taktik faul bir ihlaldir. Sporcular bunu taktiğin bir parçası olarak uygulamamalıdır (Simon, 1991).

Saban (2006) hile kavramını; aldatan, aldatılan ve yapılan hareket veya eylemin sonucu üzerine kurulan kavramsal içeriğe sahip” şeklinde belirtmiştir. Yapılan tanımlamalardan anlaşıldığı gibi sporda hile ve aldatma, galip gelmek için yapılan sportmenlik dışı bir eylem olarak ifade edilebilir. Büyük bir ekonomik güç içerisinde olan sporda hile ve aldatma tahribatı büyük olan sonuçlara sebep olabilmektedir.

Tüm sportif faaliyetlerin merkezinde rakibini başarılı bir şekilde aldatma gayreti vardır. Aldatmanın; Tanımsal Aldatma ve Taktik Aldatma şeklinde 2 boyutu bulunmaktadır. Tanımsal aldatma, bireyin bir tür hareket yapacağına söz vermesi ve daha sonra kasıtlı olarak başka bir tür hareket yapmasıdır. Oyuncu, o oyunu oynayarak kurallara katılmaya söz vermiş sayılır. Bir oyunun kuralları, o oyunun tanımıdır ve kasten yapılan fauller oyun için kural dışıdır. Yani, sporda bilerek, kasıtlı bir şekilde yapılan fauller sportmenlik dışı davranışlardan sayılmıştır. Taktik aldatma ise rakibe senin sola doğru yöneleceğini düşündürürken, senin sağa doğru yönelmeyi planlamandır (Pearson, 2003).

Şiddet ve Saldırganlık

Şiddetin kelime anlamına bakıldığında insanların karşı tarafa fiziksel ve psikolojik olarak her türlü zarara uğratma girişimini ifade eder. Şiddetin ortaya çıkma nedeninde güç ve saldırganlık vardır. Saldırganlık; yenmek, üstünlük sağlamak, hakim olmaya çalışmak ve yönetmek amacıyla karşı tarafa yıpratıcı, engelleyici, tahrip ve yok edici düşmanca sergilenen davranışları temsil eder (Ayan, 2006).

Şiddet, bir hareketin derecesini belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Spordaki içeriğiyle sporcu, zıt görüşte olanlara inandırma veya uzlaştırma yerine, kaba kuvvet kullanarak karşılaşma sonucunu lehine değiştirmek için şiddete başvurur. Sporun içinde yer alan her bireyin erdemli, centilmen, dürüst, dost ve barışsever gibi niteliklere sahip olması gerekir. Bu niteliklerin sporla birlikte geliştirilmesi beklenir. Sporda şiddet sorunu bir kültür sorunu olarak göze çarpmaktadır. Çocukluk çağlarında oyun oynamamış, arkadaşlık kurmada güçlük çekmiş, kendi haklarına saygı gösterilmesini beklerken, başkalarının haklarına saygı göstermeyen, yenme ve yenilme durumunda sonucu hazmedemeyen kişiler ister sporcu ister taraftar ve isterse toplumun diğer katmanları olarak var oldukça şiddet spor alanlarında yaşanmaya devam edecektir (Şahin, 2009).

İçinde yaşadığımız dünyada şiddet ve saldırganlık, toplumu derinden etkilemektedir. Genellikle şiddet ve saldırganlığa başvuran kişiler, başlangıçta kendileri de şiddet ve saldırganlığa maruz kalmış kişilerdir. Toplumda şiddet ve saldırganlık sık sık karşılaşılan bir durum olduğu gibi spor ortamında da kendini göstermektedir. Bu davranışların merkezinde spor yöneticileri, teknik direktör, sporcu ve taraftarlar bulunmaktadır. İzlenen maçlarda zaman zaman yönetici ve antrenörlerin sahaya fırladıkları, sporcuların saha içinde sözlü ve fiziksel saldırgan davranışlar gösterdikleri, taraftarlar arasında gerginlikler ve küfürleşmeler yaşandığı görülmektedir. Özellikle spor ortamındaki liderlerin saldırgan tutum ve davranışları, sahadaki ve tribündeki olayları her an tetikleyebilmektedir. Sporda şiddet içerikli davranışların ortaya çıkmasının nedenlerinden biri de bu durumun performans veya başarıyı arttıracığına olan inançtır. Birçok yönetici ve antrenör başarının agresif oyunla geleceğini düşünmekte, sporcuları da faullü davranışlara yönlendirmektedir (Konter, 2006).

Şiddet ve saldırganlık kavramları ile spor kavramının birlikte anılması kabullenilecek bir durum değildir. Sporun genel amaçlarından biri şiddet unsurunu maksimum seviyede azaltmaktır. Ancak sporun alt boyutları olan yöneticiler, seyirciler, sporcular ve taraftarlar arasında sözel veya fiili şiddet örneklerinin yaşandığı bilinmektedir (Mil ve Şanlı, 2015). Ayrıca şiddet sadece modern spora özgü değil tarihsel süreçte farklı zamanlarda farklı spor dallarında da görülmüştür (Arıpınar ve Donuk, 2011).

Küfür

Dil, bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine yarayan bir anlatım aracı olarak ifade edilebilir. Canlı ve sürekli gelişmektedir. Toplumsal hayatın içerisinde var olan ve yaygın olarak görülen “argo” doğal olarak spor izleyicilerine ve iletişim aracı olarak kullandığı diline de yansımaktadır (Gerek vd., 2015).

Küfür her toplum için uygun olmayan, benimsenmeyen bir davranış şeklidir. Birey kızgın olduğunu yansıtmak veya karşısındaki kişiye üstünlük sağlamak için küfretmiş olabilir. Kişilerin ilk tepkileri genellikle küfür ile olmaktadır. Sporcunun diğer sporcuya küfür etmesinde, rakip olma güdüsü veya taraftara ve kamuoyuna duyurulması vardır. Rakibe küfür etmek, rakibi psikolojik olarak yıpratmak amacıyla yapılabilir (Kılıcıgil, 2001).

Bugünlerde kutsal değerlerimiz genel olarak küfüre malzeme olmaktadır. İzleyiciler, hakemler dışında rakip izleyici ve oyunculara da küfür ederse bu, holiganlığa neden olur. Maç sonu gerçekleşen kavgalar çoğunlukla küfürden dolayı olmaktadır (Erkal vd., 1998).

Şike

Sporun en bilinen haliyle “yürüyen ahlak” olarak nitelendirilmesi yerinde bir tespittir. Spor ahlakının en önemli problemlerinden biri olarak “şike” önümüze çıkmaktadır. Sporda şike menfaat elde etmek amacıyla müsabakanın sonucunu kendi lehine doğru değiştirme eylemi şeklinde tanımlanabilir. Şike, sporun meydana geldiği ilk çağlarda başlamış olup günümüze kadar varlığını sürdürmekte olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahin, 2009).

Şike, bünyesinde barındırdığı aldatma ve rüşvet eylemleri sayesinde sporun içerisinde tarihsel süreçler boyunca her daim karşılaştığımız bir kavramdır (Arıpınar ve Donuk, 2011). Sporun içerisinde şike; uygulanmaması gereken bir davranış biçimi iken takımların kar elde etmek, haksız galibiyete ulaşmak veya spor tacirlerine rant imkânı sunmak adına tercih ettikleri sportmenliğe aykırı bir davranış biçimidir (Ekici, 2013).

Doping

Sporcunun bizzat kendisi veya teknik direktör, masör, yönetici, fizyoterapist, antrenör, doktor gibi kişi ya da kişilerin önerisiyle fiziksel ve zihinsel açıdan performanslarını arttırmak için kullandıkları tıbbi açıdan uygun görülmeyen, doğal olmayan maddelerdir. Aynı zamanda yarışmaya katılabilmek için sakatlıkların veya hastalıkların giderilmesi amacıyla da kullanılabilir (Çınar vd., 2010).

Diğer bir tanıma göre; sağlıklı bireylere, yarışma ve müsabakadaki performanslarını yapay ve sportmenliğe uygun olmayan bir yöntemle arttırmaları amacı ile vücutlarına bir şekilde yabancı maddelerin girmesi ve bu maddelerin doğal olmayan yollarla sporculara verilmesi ya da kullanılmasıdır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Tarihsel süreç boyunca her zaman kişiler güçlerini doğal olmayan yöntemlerle arttırmak amacıyla fazlaca bitkisel formül üretmişlerdir (Ertaş ve Petek, 2011). Spor camiasının son 25 senedeki en büyük problemlerinden biri de doping problemidir (Bayatlı, 2004). Doping; İngilizceden gelme bir sözcük olup “Dopa” adını almış bitkilerden elde edilen bir Güney Afrika alkolünden gelmektedir. Güney Afrika’yı sömürgesi haline getiren İngilizler sonraları bu kelimeyi kendi dillerinde kullanmışlar ve doping sözcüğü ortaya çıkmıştır (Atasü, 2004).

Sporun en temel unsurlarından biri de eşitlik ilkesidir. Doping kullanan sporcu, sporda var olan eşitlik ilkesine uymamaktadır. Sonuç olarak sporda “doping” kullanımı

sportmenlik dışı bir davranıştır ve spor etiğinin değerlerini bozmaktadır (Yoncalık ve Gündoğdu, 2007).

Araştırmalar doping kullanımının insan sağlığını tehdit ettiğini ortaya çıkarmıştır. Erkeklerde sperm hücrelerinin azalması, hormonal dengenin bozulması; kadınlarda sivilce, saç dökülmesi, kılınma, ses kalınlaşması; çocuklarda boy uzamasının durması gibi birçok zararı bulunmaktadır (Kahraman vd., 2019). Sporcular zararlı ve yasak olduğunu bilmesine rağmen doping kullanılmadan başarının elde edilemeyeceği anlayışı içinde dopingi bir kurtarıcı olarak görmektedir (Özbek, 1999). Doping kullanımının yaygın olması spor ahlâkına da zarar vermektedir. Ayrıca bu durum devlet eliyle de kimi ülkelerde gizlice desteklenmektedir. Kazanmak için insani değerleri hiçe sayan yeni değerler oluşumu, dopingle mücadeleyi aşılması güç bir engel haline getirmektedir (Araman, 2002).

2.2.5. Sportmenlik Dışı Davranışlara Neden Olan Faktörler

Sportif etkinliklerde sportmenlik yerine siyasi ve ekonomik hedefler ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu durum kişilerin toplum üzerinde güç ve etkiye sahip olabilmek adına sporla ilgilenmesine temel oluşturmuştur. Bu yüzden spor ahlaki değersizleşmiş, spor çevresinde spor etiğinden yoksun olayların görülmesine sebep olmuştur. Kulüp başkanından yöneticilere, antrenörlerden sporculara kadar her kesimin amacı ün ve ekonomik kazanç elde etmek olmuş ve bu manada her yol mubahtır anlayışını benimsemişlerdir. Bu durum bahsi geçen kişileri daha hırslı bir noktaya getirmiş ve kendilerinin dokunulmaz oldukları görüşünü benimseyerek karşılarında olan kişilere karşı saldırıya geçmelerine sebep olmuştur. Gençlere rol model olması gereken bu kişilerin göstermiş oldukları bu tarz davranışlar, gençleri olumsuz etkilemekte ve farklı problemlere yol açmaktadır. Toplum üzerinde huzursuzluk yaratan bu davranışlar aynı zamanda toplumun genelinde spora karşı olumsuz yaklaşımlar sergilemelerine neden olmaktadır (Tanrıverdi, 2012).

2.2.6. Sportmenliğin İnsani ve Toplumsal Boyutu

Bireysel ve sosyal açıdan bakıldığında, sportmenlik; bireyin içindeki kötülüğü bastırmak değil, bireyin doğasında var olan imkânların yaratıcı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olmaktır. Eğer toplum, bireylerin erdemli olmalarını istiyorsa, onların yaratıcılığı geliştirmeli, yaratıcı olmaya teşvik edilmeli ve buna uygun ortamlar hazırlanmalıdır. Diğer yandan, iyilik ve kötülük kararı bireyin kaderi değildir, kişinin kendi iradesine göre verebileceği bir karardır. Bu, kişinin kendi yeteneğine ve içerisinde bulunduğu toplumun ahlaki değerleriyle karşı karşıya kalma isteğine bağlıdır (Fromm, 1994).

Sportmenlik olgusunun toplum tarafından kabul edilip davranış olarak sergilenmesinde üst düzey popüler sporcuların tutum ve davranışları etkilidir. Gençlerin kendilerine örnek aldığı elit sporcular hem spor hayatında hem de özel yaşantılarında topluma uygun bir şekilde sportmenlik olgusu çerçevesinde hareket etmek zorundadırlar. Sportif faaliyetlerin uygulandığı ortamlarda yaşanan üzücü olayların sadece seyircilerden kaynaklanmadığı; sporcu, antrenör, hakem ve yöneticilerinde sportmenlik dışı tutum ve davranışlarından ötürü bu tarz olayların yaşanmasına sebep oldukları gerçeğinin altını çizelim. Spor kulüplerinde her türlü teknik, taktik antrenmanlarının yapılmasına rağmen sportmenlikle alakalı olarak yeterli eğitimin verilmediğini görmekteyiz. Toplumun benimsemiş olduğu “kazanmak için her yol mubahtır” şeklindeki tercihler, sportmenlik olgusunun ön plana çıkmasını engellemektedir (Bozdemir, 2017).

Spora hangi seviye ve şekilde katılım sağlarsak sağlayalım (hakem, antrenör, seyirci, sporcu yönetici vb.) belirli bir kural çerçevesinde saygılı, ahlaklı, hoşgörülü, dürüst ve erdemli davranışlar göstermede herkesin dikkat etmesi gereken nokta şu olmalıdır: Kurallar ister yazılı olsun ister sözlü, doğruluk ve onur, haysiyet kavramlarının gerekleri yerine getirilmelidir. Bu nedenle biçimsel ve biçimsel olmayan şekilde belirtilen sportmenlik olgusunu benimsemek ve ona uygun şekilde davranışlarda bulunmak, toplum eğitiminin yanı sıra; sporcuları da oluşabilecek herhangi bir tehlikeden koruyacak ve insanlığa onurlu olma kavramını kabul ettirecektir (Orhun, 1992).

2.2.7. Türkiye’de Sportmenlik Örnekleri

❖ Bursaspor ve Korriku arasında gerçekleşen U-11 maçı esnasında rakip takımın skoru 1-1’e getiren golünün ardından rakip takım sevinirken hızlı bir şekilde maça başlayıp attığı golle skoru 2-1’e getiren Bursasporlu futbolcular bu duruma pişman oldular. Yapılan santra sonrasında kalelerini boşaltan ve topu rakip takıma veren Bursasporlu oyuncular kendi kalelerine gol attırmaya çalıştılar ancak Korriku takımının minik futbolcusu topu direğe vurunca göz yaşlarına boğuldu. Bursasporlu futbolcular rakiplerine bir kez daha aynı imkânı sunup rakip oyunculara müdahale etmeden bu sefer kalelerinde golü gördüler ve skor 2-2 oldu. Sportmenlik ruhunu tam olarak yansıtan Bursaspor U-11 futbol takımı EFPM tarafından “Fair Play Meşalesi” ödülüne layık görüldü (URL-3).

❖ Galatasaray ve Fenerbahçe arasında gerçekleşen basketbol maçı esnasında Sinan Güler ve Nikos Zisis kafa kafaya çarpıştı. Aldığı darbeden ötürü kafasına dikiş atılan Sinan Güler Fenerbahçe yedek kulübesine gitmiş ve Galatasaraylı seyircilerin protestolarına

uğrayan Zisis'e geçmiş olsun dileklerini iletip elini sıkmıştır. Bu davranışından sonra Fenerbahçe taraftarları ve Fenerbahçe koçu Obradovic Sinan Güleri alkışlamıştır (URL-3).

❖ Beşiktaşlı futbolcu Veli Kavlak'ın maçın ilk yarısında rakip oyuncunun faülüne maruz kalması üzerine hakem rakip oyuncuyu oyundan atma kararı vermiştir. Veli Kavlak ve takım arkadaşlarının hakemin kararını değiştirmeye çalışmaları sportmenlik örneklerinden biridir (URL-3).

❖ Galatasaray ve Beşiktaş arasında gerçekleşen futbol müsabakasında Galatasaraylı futbolcu Semih Kaya'nın girmiş olduğu mücadele sonrası top kale çizgisinden dışarı çıkmıştır. Hakem Cüneyt Çakır Galatasaray lehine kale vuruşunu göstermiştir. Bunun üzerine Semih Kaya hakeme topun kendisinden çıktığını söylemiştir. Maçın hakemi topu Beşiktaş lehine korner vuruşu olarak değiştirip futbolcu Semih Kaya'ya bu davranışından ötürü teşekkür etmiştir (URL-3).

❖ Hentbolcu Yasin Bayraktar, İstanbul Üniversitesi ile karşılaştıkları maç esnasında takımının hızlı hücumuna çıkmıştır, topu tutmak amacıyla kalesini terk eden kaleci, takım arkadaşıyla çarpışıp yere düşmüştür. Skor berabere iken Yasin Bayraktar kale boş olduğu halde kaleci sakatlandığı için topu boş kaleye atmamıştır (URL-3).

❖ Kürek sporuyla ilgilen Erden Eruç birçok rekor ve başarıya imza atmış bir sporcudur. Eruç için toplanan paralar (100.000.- \$) İlköğretim Okulları Yardım Vakfına (İLKYAR) bağışlandı ve bunun üzerine ABD'deki Kaşifler Kulübü Mart 2013 tarihinde Eruç'u liyakat madalyası ile onurlandırdı (URL-3).

❖ Kaleci Sezer Karapınar oynanan bir futbol müsabakası esnasında takımı 1-0 önde iken kendi kalesinde bir karambol oluşmuştur ve bu karambolde top kale çizgisini geçmiştir fakat hakemin görüş alanı kısıtlı olduğundan topun kale çizgisini geçtiğini fark etmemiştir. Bunun üzerine kaleci Sezer hakeme topun çizgiyi geçtiğini söyleyerek kendi aleyhine gol verilmesini sağlamıştır (URL-3).

❖ 2013 yılında Türkiye ve Rusya arasında gerçekleşen 19 yaş futbol müsabakasında Salih Uçan sakatlanan rakibini omuzlayarak saha dışına kadar gitmesine yardımcı olmuştur. Bu durum sportmenlik açısından güzel bir örnektir (URL-3).

❖ Gaziantep'te yapılan altın ödüllü 1500 metre koşu yarışmasında birinci sıradaki atlet bitiş çizgisine yakın bir noktada yere düşmüştür. Arkasından gelen ikinci sıradaki atlet Yakup Mercan rakibini yerden kaldırıp birinci olmasını sağlamıştır (URL-3).

2.3. Etik

Etik, bir topluluk veya bir kişiyi nelerin yanlış veya doğru olduğu ile ilgili yönlendiren ahlaki ilkeler ve değerler bütünü olarak ifade edilmektedir. Etik değerler, karar alma ve etkileşim kurma benzeri durumlarda kötü veya iyi olgularla ilişki içindeki standartların oluşmasını temin etmektedir (Küçüköğlu, 2012).

Pratik kullanımda ise etik, birtakım kural ve ilke; bir küme insan veyahut toplumca kabul edilmiş bir dizi tutum ve ahlaki prensipler kümesi anlamındadır. Daha geniş bir tanımla, tüm etkinlik ve amaçların yerine oturtulması, neyin yapıp neyin yapılamayacağının, neyin istenip neyin istenemeyeceğinin, neye sahip olup neye sahip olunamayacağının bilinmesidir (Karakütük, 2002).

Eski Yunancadan gelen etik sözcüğü, “ahlaki, ahlakla ilgili” biçiminde ifade edilmiştir (Dolaşır, 2006). Ahlaki davranışların kurallarını belirleme, ilkelerini kodlama yönünde bir teşebbüs olarak etik düşüncenin, bir şekilde bütün kültürlerde varlığını gösterdiği bilinmekle birlikte, felsefi anlamda Yunan'da 5.yy'da Sofistlerle ve Sokrates'le başladığı düşünülmektedir. Sofistlerin ahlaki eylemle ahlaklılığın ne olduğu ile ahlakın neden dolayı var olması gerektiği ile ilgili olarak birtakım sorular soran ilk düşünürler olduğu kabul görmektedir. Bazı muhafazakâr sofistler ahlaki kuralları toplumsal yaşamı mümkün kılan insani davranışlar, alışkanlık ve uzlaşım öbekleri olarak değerlendirmiş ve dolayısıyla da evrensel bir ahlak sistemi veya kuralının ya da mutlak bir ahlaki hakikatin varlığını benimseyerek ahlaki bir kurallar bütünü oluşturmuşlardır (Cevizci, 2007).

Etik felsefenin bir koludur. Bazı değerlere ve kurallara bağlıdır. Kısaca etik, kişinin davranışının, bazı değerlere ve kurallara bağlı olarak doğru veya yanlış şeklinde değerlendirilmesidir (Dolaşır, 2006).

İnsanoğlu yaşamının her döneminde davranışlarının iyi ya da kötü olmasını belirleyen bir ahlak felsefesini var etmiştir. Bu yüzden insan, her zaman ahlak felsefesinin merkezinde yer almıştır (Kavi ve Koçak, 2013). Böylece etik felsefi bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmış ve insan eylemlerini merkezine almıştır. Bu bağlamda etik, kişiler arasındaki ilişkilerin etkilenmesine sebep olan değerleri, ahlaki açıdan iyi veya kötü; doğru veya yanlış olarak nitelendirilen davranışların özelliğini ve bunların temelini araştıran çalışma alanı olarak görülmektedir (İşgüden ve Çabuk, 2006). Etik, insanların diğer insanlarla, gruplarla, toplumla ya da örgütlerle ilişkilerin doğru bir şekilde nasıl kurulacağının yöntemlerini araştıran ve bunlarla ilgilenen disiplin olarak belirtilmektedir (Obuz, 2009).

Etigin amacı incelendiğinde birçok alt amacın ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlar; ahlaki özellik açısından insan pratiğini açıklamak, ahlak tarafından sınırları çizilmiş eleştirel bir bilinç geliştirmek, etik argümantasyon ve temellendirme süreçlerinin oluşmasını sağlayarak eleştiri yapmak, ahlaki eylemin insanın zorunlu bir özelliği olduğunu belirtmek, insanın diğer bireyleri sevmesini öğretmektir (Pieper, 1999).

2.3.1. Sporda Etik

Etik, bireylerin geliştirdiği ferdi ve sosyal ilişkilerin tabanını oluşturan değerleri, normları, iyi-kötü veya doğru-yanlış gibi ahlaki bakımdan inceleyen bir felsefe alanıdır (Kırel, 2000). Günümüzde etik kurallar her alanı etkisi altına aldığı gibi spor alanını da etkisi altına almalıdır. Spor ve etik dışı tavırlar birbiriyle zıt kavramlarmış gibi görünse bile, spor sektörünün giderek maddi getirisinin artması ve profesyonelleşmesi spor ruhunun önemsizleşmesini ve spor etiğinin dikkate alınmamasını sağlamıştır (Obuz, 2009).

Spor etiği temel olarak, sporun gelişim kaydetmesinde önemli görev üstlenen ve spor taraflarının yükümlülükleri ve görevlerini tarafsızlık, adalet, dürüstlük ve saygı gibi herkes tarafından kabul gören değerler kapsamında yerine getirmelerini arzu etmektedir. Spor etiğinin ana hedefi, kişilerin spor kapsamında kabul gören evrensel ilkeleri özümseyerek, bu ilkeleri spor faaliyetlerinde tutum ve davranış olarak sergilemelerini temin etmektir. Bu noktada önemli olan konu spor etiğinin özümsetilmesinde görev yapan spor öğretmenleri ve antrenörlerin spor etiği ile ilgili bilinç sahibi olmaları ve bu konu ile ilgili olarak eğitilmiş olmalarıdır (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013).

Diğer bir anlamda spor ve etik ile özel bir spor ahlâkı göz önünde tutulur. Bu spor ahlâkı, geleneksel olarak sportif erdem fikriyle açıklanır. Bu fikir genel anlamda, kuralların kendisine ve özüne dayalı oynamayı ifade eder (McNamee ve Parry, 1998). Performans artırıcı ilaçlar, hile ve sportmenlik dışı diğer davranışlar sporda etik olmayan uygulamalardır. Yarış kazanma isteği ve maddi beklentiler sporcuların sportmenlik dışı davranışlarına neden olmaktadır. Spordaki para kazanma arzuları azaltılırsa ve katılımcılar maddi beklentilerden başka amaçlar için bilinçlendirilirse sportmenlik dışı davranışlar azalacaktır (Walsh ve Giulianotti, 2007). Spor etiğinin temel ölçütü sporun toplum hayatındaki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi ve kişiliğin geliştirilmesidir. Etigin ödev, sorumluluk, bağlanma ve dürüstlük gibi sorun alanları da vardır (Şahin, 2003). Spor ahlâkı sportif erdem ilk aşamasıdır (Erdemli, 1996).

Etik kavramında kişisel gereksinim ve değişikliklere duyarlılık, bireysel davranış için dürüstlük, diğer bireylere ilgi, sorumluluk ve sportmenliğe bağlılık vardır. Sporda etik değerlere göz gezdirildiğinde sportmenlik olgusu kişinin yüksek ve evrensel değerlerini kapsar. Kişinin nirvanaya ulaşması, kendini gerçekleştirmesinin en son basamağıdır (Sezen ve Yıldırım, 2003).

Sporun paydaşları olarak sporcular, spor yöneticileri, spor yazarları antrenörler, taraftarlar ve sporla ilgili tüm kişilerin davranışları etik değerlerle çelişmemelidir. Bu açıdan bakıldığında sporda dikkat edilmesi gereken etik değerler şunlardır (Obuz, 2009);

- ❖ Kaynaklar, liderlik, ödüller ve katılım başarıya dayalı olmalıdır.
- ❖ Sporun unsurlarının ve sporcuların yolsuzluk yaparak müsabakaların sonuçlarını etkilemeleri sporun ruhuna aykırıdır.
- ❖ Sporcuların sağlığı ve güvenliği, yöneticiler ve antrenörler tarafından takım başarısından daha önemli sayılmalıdır.
- ❖ Spor etkinlikleri katılımcıların güvenliğini sağlayacak biçimde olmalıdır.
- ❖ Antrenörler, sporcuları bedensel rahatsızlıklardan korumalı, halsizlik veya susuzluk gibi durumların olmaması için önlemler almalıdır.
- ❖ Sporcular rakiplerine zarar verecek kasten yapılmış eylemlerden kaçınmalıdırlar.
- ❖ Kadın ve erkek sporcular arasında kaynak dağılımı yapılırken cinsiyet ayrımcılığından kaçınılmalıdır.
- ❖ Sporcular rakiplerine psikolojik baskı yapmamalı, rakiplerine saygılı olmalı veya onlara kasıtlı zarar vermeyi içeren taktiklere göz yummamalıdırlar.
- ❖ Spor yöneticileri ve antrenörler sporcuların öz varlıklarına değer vermeli, sporculara saygılı davranmalıdır.
- ❖ Müsabakalar adil bir şekilde uygulanmalıdır.
- ❖ Sportif faaliyetlere kimlerin katılacağına cinsiyet, toplumsal konum, ırk veya inanca göre değil; güdülenme ve yetenek durumuna göre karar verilmelidir.
- ❖ Spor kuralları, kullanılan ekipmanlar ve süreçler sporla ilgili tüm tarafların güvenliğini sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Centilmenlik, arkadaşça davranan, hoşgörü ile görgü sahibi hareket etme biçimidir. Karşı tarafa pozitif şekilde yaklaşp sıkıntı ve ufak gerginlikleri sorun çıkarmadan, şikâyetle

bulunmadan kabul etme iyi niyetini de içinde barındırır. Olumsuz olmaksızın olumlu olma noktasındaki hareketleri bünyesinde barındırır (Dolaşır, 2006).

Dürüstlük, söz ve hareketlerinde doğru olmaktan ayrılmamak demektir. Aynı zamanda sorumluluk ve hizmetlerini yerine getirirken felsefi inanç, dil, din, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce vb. nedenlerle ayırım yapmayan ve kişi hürriyet ve haklarına aykırı ya da kısıtlayıcı müdahalede ve fırsat eşitliğini engelleyecek uygulama ve hareketlerde bulunmayan anlamına da gelmektedir (Pehlivan, 2002).

Fırsat eşitliği, kişiye sunulan imkanlardan herkesin ayırım gözetilmeksizin adil bir biçimde faydalanmasıdır. Bütün insanlar okulda ve okulda sunulan bütün faaliyetlerden adil bir şekilde faydalanma, başarılı olmak için eşit fırsatlardan eşit oranda yararlanmak, eşit davranış görme hakkına sahiptir (Pehlivan, 2002).

Empati, karşıdaki bireyin fikir ve duygularına ek olarak bu fikir ve duyguları anlamlandırarak tarafsız bir biçimde farkında olarak temsili olarak yaşama şeklinde tanımlanabilmektedir (Budak, 2000). Özellikle takım olarak oynanan sporlarda sporcunun takımındaki arkadaşlarına, antrenör ve rakip oyunculara karşı empatik davranışlarda bulunması; bütün bu faktörlerin kendisine ne şekilde davranılacağını konusunda tahminde bulunmasında, takım olarak birbirilerini benimsemesine ve bunun akabinde de takımın başarılı olmasında elzem bir etken olabilmektedir (Dorak ve Vurgun, 2006).

2.3.2. Etik Kavramı ve Sportmenlik İlişkisi

Sosyal bilimlere konu olan spor, zeminini etikle doldurmuş ve geleneksel bir uygulama olup birey, toplum ve gelenek alanlarında çok farklı boyutlarda anlamlara ve değerlere sahiptir (Dolaşır, 2006). Sportmenlik belirli kurallarla ilişkilidir sporun içerisinde var olan etik davranışlarla özdeşleşir ve spor ruhuna uygun olarak etik davranışların neler olduğunu bu etik davranışların nasıl uygulanacağını anlatır (Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011).

Ahlak çok yönlü bir kavramdır bu nedenle insan yaşamın da tek ahlak yoktur ve hayatımızın her alanında kendine has bir ahlakın olması olağan bir durumdur. Örneğin; ticaret, günlük yaşam ve evlilik ahlakı hayatımızın içerisinde olan ahlak türlerinden bazılarıdır. Spor tıpkı günlük rutin hayatımızdan olduğu gibi bütün bunlarında üzerinde ahlaki özellikleri de kapsayan ilişkili bir yapıdır. Sporun farklılaştığı önemli bir noktada onun özü ve yapısı gereğince bir ahlak olmasıdır. Çünkü spor ahlakı bir yaşam biçimidir ve onu benimseyenler bu ilkelere uymak zorundadır (Şahin, 2009).

Sporun gelişimine katkı sağlayan etkenlerden biri olan spor etiği; spor camiasının içerisinde bulunanların görev ve sorumluluklarını tarafsızlık, adalet, dürüstlük, saygı ve açıklık gibi fair-playa uygun etik değerlerle gerçekleştirmelerini sağlayacak ilkeleri kapsamaktadır. Spor etiğinin asıl hedefi kişilere spor alanında kabul edilmiş etik değerlerin benimsetilerek bu değerlerin sportif faaliyetlerde uygulanmasını sağlamaktır (Obuz, 2009).

Sporun gelişimine baktığımızda insanın gelişimi ile paralel olduğu insan davranışlarıyla geliştiği görülmektedir. Spor ahlakı da birçok belli başlı özel ahlaklar ile ilişki içindedir ve bireyin yapmış olduğu tüm hareketler birer spor olarak görülmüştür. İlkel insanın, av olmamak için koşması veya avını yakalamak için karşısındakiyle boğuşması kısacası yaşamını sürdürmek adına yaptığı her şey spor faaliyeti olarak değerlendirilebilir. Buna karşın bazı kesimler sporun başlamasının, insanların yerleşik hayata geçmelerine ve bunun sonucunda boş zaman faaliyeti olarak sportif arayış halinde olmalarına bağlı olduğunu savunurlar (Açıkada ve Ergen, 1990). Yani insanlık, hayat şartlarını düzenleyip geliştirdikçe hareket tarzları da değişiklik göstermiştir. Örgütlenme ilk olarak dinsel törenlerin düzenlendiği Antik olimpiyat oyunları ile başlamış daha sonra gösterilen ilgi karşısında farklı branşları da içerisine almış ve gelişmiştir. Belirli bir dönemden sonra yarışmalardan büyük maddi kazanımlar elde edilmeye başlanmış siteler büyük ödüller ortaya atmış ve bu yüzden manevi değeri bulunan kutsal çelenk yerine maddi değeri olan büyük ödüller için mücadele etmeye başlamışlardır. Daha sonraları Romalıların spor oyunları yerine tehlikeli mücadeleleri ve kanlı gladyatör oyunlarını tercih etmelerinden ötürü olimpiyatlara dinsizlik ve putperestlik gerekçelerine dayanarak bir süre ara verilmiştir (Erdemli, 2002).

Orta Çağa doğru yaklaşıldığında kilisenin bağınaz yaklaşımından dolayı güç kaybeden spor, şeytan işi olarak tanımlanmış ve sadece şövalye eğitimi için kullanılmasına izin verilmiştir. Yakın çağın başlangıcıyla sanayinin gelişmesi insan gücüne olan ihtiyacın azalması boş zamanları artan insanları farklı aktiviteler yapmaya yönlendirmiş rekreasyon faaliyeti olarak spor yapanlar ve sporu meslek olarak edinmişlerden oluşan bir piramit oluşturulmuştur. Spor etiği kavramı da sporun bir meslek, para kazanma aracı olarak karşımıza çıkmasıyla önemini daha da artırmıştır. Spor meslek olarak edinmiş ve spora yön veren kişilerin etik kurallara dikkat etmesi gerekmektedir (Obuz, 2009).

2.4. Spor Liseleri

20.08.1999 yılı 23792 sayılı resmî gazetede Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi usul ve esaslarını içeren yönetmelik yayınlanmıştır. Daha sonra

ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilmesi çalışmaları kapsamında; Anadolu güzel sanatlar liseleri ile spor liselerinin "Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi" adı altında birleştirilmesi ve uygulamaya 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren 9'uncu sınıftan başlamak üzere geçilmesi ilgi (a) *Makam Onayı* ile uygun görülmüş, buna ilişkin yürütülecek işlem basamakları ise ilgi (b) *Genelge* ile açıklanmıştır. Bu yapılanma doğrultusunda hazırlanan ilgi (c) *Yönetmelik*, 16 Haziran 2009 tarihli ve 27260 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır (Kanat, 2012).

Geçmişten günümüze Spor Liseleri ile ilgili çeşitli yönetmelikler hazırlanmıştır. Bunlardan biri olan 7 Eylül 2013 tarihli son yönetmelikte, 18. Millî Eğitim Şûrası kararları ile desteklenen, spor ile ilgili kısımda yer alan 15. Maddede şu görüşe yer verilmiştir. "Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri iki farklı bilim dallı oldukları için farklı çatılar altında toplanıp eğitim faaliyetlerine devam etmeleri veya isimleri aynı olup farklı çatı altında eğitim faaliyetlerine devam edecek şekilde bir düzenlemeye geçilmelidir" Bu görüşle; Millî Eğitim bakanlığı 14.06.2013 tarihinde 1380 sayılı yazısı ile "Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi" adını almıştır. Bununla birlikte 07.09.2013 tarihindeki yönetmeliğin yayınlanması ile Güzel sanatlar ve Spor Lisesi kaldırılmıştır. Sonuç olarak Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Liseleri yönetim ve okul binalarını birbirinden ayırmıştır (Arıkan, 2015).

Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında spor bölümlerinin açılması 2004 yılında gerçekleşmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, Orta Öğretim kurumları Genel Müdürlüğünün 24.08.2004 tarih ve 8260 sayılı emirleri doğrultusunda; Türkiye'de, Beden Eğitimi ve Spor alanında temel bilgi ve becerileri kazanmaları, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri ve alanı ile ilgili dünyadaki gelişmeleri takip ederek, Türk sporunu geliştirecek ve temsil edecek başarılı genç sporcuların yetiştirilmesi amacıyla spor liseleri açılmaya başlamıştır (Karapınar, 2007).

2.4.1. Spor Liselerinin Amaç ve Hedefleri

Spor Liseleri ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri 23.6.2009 /27267 tarih ve sayılı resmî gazetede yayınlanan yönetmelikle aynı çatı altında birleştirildi. Ayrıca Temmuz 2009

ve 2622 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan bu yönetmelik çerçevesinde bu okulların amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

a) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlılığını benimseyen bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamak,

b) İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,

c) Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,

d) İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetiştirmelerini,

e) Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetiştirmelerini,

f) Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmaları,

g) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmeleridir (MEB, 2010).

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nin 7’inci maddesinde ortaöğretim kurumlarının hedefleri belirtilmiş olup, bu madde de Spor Liselerinin genel amacının “Spor Liselerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması, beden eğitimi ve spor alanında yetenekli bir birey yetiştirilmesi” şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2009).

Yukarıda belirtilen spor liselerinin amaçlarına ek olarak spor liselerinin öğrenci yetiştirme konusunda bazı hedefleri bulunmaktadır. Spor liselerinin hedeflerinin başında modern anlayış içerisinde bilgiye ulaşan ve ulaştığı bilgiyi kullanabilen, istenilen davranışların kalıcı olarak geliştiği, sergilediği davranışlar ile örnek olan, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, vatan ve millet sevgisi ile dolu, ahlaklı, sporu bir uğraş olarak görmekten ziyade bir felsefe kabul eden bireyler yetiştirmektir. Spor liselerinin diğer hedefleri ise yabancı dili ve teknolojiyi kullanabilen, yazılı ve sözlü iletişim becerileri yüksek, Türkçeyi iyi kullanabilen, üretken ve kendini geliştiren, toplumsal sorunlara duyarlı, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açık, çalışma ve dayanışma alışkanlığı olan, bunun yanında takım

ruhuna sahip bireyler yetiştirmektir. Öğrencilerin bir üst eğitim kademesine hazırlanmalarını sağlamak, nitelikli, etkili, çağdaş, laik, sosyal ve demokratik bireyler yetiştirmek de spor liselerinin temel hedefleri arasında yer almaktadır (Ayaydın, 2011).

2.4.2. Spor Liselerinin Program Yapısı

Spor Liselerinin öğretim programına ilişkin genel bilgiler Millî Eğitim Bakanlığı Spor Liseleri Yönetmeliği'nin 12-13'üncü maddesinde belirtilmiştir. Bu maddelere göre, Spor Liselerinde Bakanlık tarafından uygun görülen ders çizelgeleri ve öğretim programı uygulanmakta olup, program yapısı içerisinde beden eğitimi ve spor ile ilgili derslere ağırlık verilmektedir. Okulun hangi spor dallarına yöneleceği sahip olunan çevresel şartlar göz önünde bulundurularak zümre öğretmenler kurulu ve okul yönetiminin kararı ile belirlenmektedir. Bireysel ve takım sporlarına katılım konusunda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak öğretmenlerin gözetiminde serbest çalışmalara ağırlık verilmektedir. Program içerisinde yer alan serbest çalışmalarda öğrencilerin okula ait imkânlardan yararlanabilmeleri için okul yönetimleri gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Öğrenciler öğretmenlerinin gözetiminde, rehber ve sorumluluklarında spor yarışmalarına, uygulama çalışmalarına, panel, konferans ve diğer etkinliklere katılmaktadırlar (MEB, 2009).

Spor liselerinin müfredatında yer alan ortak dersler öğrencilerin eğitim hayatları boyunca yükümlü oldukları derslerden oluşmaktadır. Ortak dersler ile öğrencilerin genel kültür düzeylerinin geliştirilmesi, toplumsal sorunlara duyarlı ve soyo-kültürel kalkınmaya katkı sağlama bilincinde olan öğrenciler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Altındaş, 2009).

Spor liselerinin ders müfredatında yer alan ortak dersler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sağlık Bilgisi, Matematik, Dil ve Anlatım, Tarih, Yabancı Dil, T.C. İnkılap Tarihi, Trafik ve İlk Yardım, Türk Edebiyatı ve Atatürkçülük, Biyoloji, Coğrafya, Kimya, Milli Güvenlik Bilgisi, Felsefe ve Fizik dersleridir.

Spor liseleri ders müfredatlarında yer alan dersler üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokullarında yer alan dersler ile paralellik göstermektedir (Altındaş, 2009).

Söz konusu alan dersleri: Beden Eğitimi Bilimine Giriş, Spor Yönetimi ve Organizasyonu, Spor Kazalarından Korunma ve İlk Yardım, Ritim Eğitimi ve Dans, Antrenman Bilgisi, Türk Spor Tarihi, Temel Spor Eğitimi, Eğitsel Oyunlar, Spor ve Beslenme, İnsan Anatomisi, Spor Psikolojisi, Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Spor

Sosyolojisi, Spor, Spor Tesisleri ve Malzeme Bilgisi, Özel Alan Çalışması, Spor Fizyolojisi ve Spor Masajı dersleridir.

- ✓ Bireysel Spor dallarından 10,11 ve 12. sınıflarda her yıl 2 branş seçilir ve 3 yıl sonunda toplam 6 branş alınmış olur.
- ✓ Spor uygulamaları dersini alırken sınıflar da birleştirme olmaz.
- ✓ Takım spor dalları; basketbol, voleybol, futbol, hentbol dersleri alınabilir. Takım sporları 9. sınıftan itibaren 12.sınıfın sonuna kadar verilmektedir.
- ✓ Bireysel spor dalları; boks, masa tenisi, karate, tenis, tekvando, halter, judo, yüzme, okçuluk, güreş, bisiklet, kayak, eskrim, badminton ve oryantiring dersleri alınabilir.
- ✓ Spor uygulamaları dersi okul ve çevreye şartlarına bakılarak belirlenen spor dallarından (bireysel ya da takım sporları) en az bir okul takımı oluşturulup müsabakalara katılım sağlanır. Bu çalışmalar okul zümre öğretmenleri tarafından yapılır (Vural, 2020).

2.5. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Cumhuriyet döneminin başlaması ile beraber okulların ve öğrencilerin sayısı arttıkça donanımlı ve lisans eğitimini tamamlamış spor öğretmenlerine olan ihtiyaç geçmiş dönemlere göre artmıştır. Bu ihtiyacı gidermek adına 1932-1933 eğitim öğretim yılında farklı branşların öğretmenlerini yetiştirmek için kurulmuş olan Ankara merkezli Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Beden Eğitimi Öğretmenliği bölüm açılmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü 1967 yılına kadar ülkemizde spor eğitimi veren tek kurum olma özelliğini taşımıştır. 1974 senesine geldiğimizde Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi adında bir akademi kuruldu. Ardından Manisa ve Anadoluhisarı Gençlik ve Spor Akademileri faaliyet gösterdi. Sporun amatörlükten uzaklaşıp daha profesyonel ve bilimsel bir şekilde yapılması amacıyla masörler, spor yöneticileri, antrenörler ve beden eğitimi öğretmenleri yetiştirilmeye başlandı. Akademilerde yetişen bu spor insanları 4 yıllık eğitim hayatlarında genel spor bilgilerinin yanı sıra branşlaşma adına da donanım sahibi oldular (URL-4).

Ülkemizde Yükseköğretimce uygun görülen üniversitelerde spor bilimi alanında çeşitli birimlerde öğrenci yetiştirilmektedir. Bu kurumlar, bazıları 1 yıllık yabancı dil hazırlık sınıfı da ekli olabilecek şekilde 4 yıllık lisans eğitimi vermektedirler. Bu eğitimi tamamlayan öğrenciler öğrenim gördükleri bölümlere göre; rekreasyon uzmanı, antrenör, spor yöneticisi, beden eğitimi ve spor öğretmeni unvanlarına sahip olup farklı resmi veya özel kuruluşlarda görev alabilirler (Mülhim, 2018).

2018-2019 Eğitim ve öğretim yılı itibariyle Türkiye’de üniversitelerde Beden Eğitimi ve Spor öğretimi veren ve Fakülte/ Yüksekokullar; Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu şeklinde sıralanmaktadır.

2017-2018 Eğitim ve öğretim yılı itibariyle Beden Eğitimi ve Spor öğretimi veren üniversitelere bölümlere bakıldığında; Antrenörlük Eğitimi, Rekreasyon, Spor Yöneticiliği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinin olduğu görülmektedir.

2.5.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, okullarda Beden Eğitimi ve Spor derslerini yürütecek pedagojik formasyon sahibi beden eğitimi öğretmenleri yetiştirmenin yanında her yaşta, farklı özelliklere sahip öğrencilere farklı hareket becerilerini, spor dallarını, spora özgü öğretim yöntemleriyle öğretecek spor eğitimcileri yetiştirmeyi hedeflemektedir. Beden Eğitimi Öğretmenliği programında, beden eğitimi ve sporun temelleri, eğitim bilimine giriş, insan anatomisi ve kinesyoloji, spor fizyolojisi, sağlık bilgisi ve ilkyardım, özel öğretim yöntemleri, özel eğitim, egzersiz ve beslenme, atletizm, genel cimmastik, basketbol, yüzme, doğa sporları gibi dersler okutulmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği mezunları; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel her türlü öğretim kurumlarında Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev alabilmektedir. Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve taşra teşkilatlarında yönetici, memur olarak istihdam edilebilmektedir. Ayrıca kamu ve özel sektöre ait her türlü spor birimlerinde ve spor kulüplerinde spor uzmanı, Akademik çalışma yapmak isteyenler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi olabilirler (URL-5).

2.5.2. Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Antrenörlük Eğitimi Bölümünün temel amacı devlete ya da özel sektöre bağlı sporla ilgili kurum ve kuruluşların antrenör ihtiyacını karşılamaktır. Antrenörlük eğitimi bölümünün programında, uygulamalı, zorunlu ve seçmeli spor dallarının yanı sıra Hareket ve Antrenman Bilimleriyle ilgili meslek dersleri (Fonksiyonel Anatomi, Fizyoloji, Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor, Genel Antrenman Bilgisi, Sporcu Sağlığı, Spor Psikolojisi, Motor Gelişim, Sporda Öğretim Yöntemleri, Çocuk ve Spor, Spor Sosyolojisi, Sporda Beslenme, Sportif Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Biyomekanik, Spor Yaralanmaları, Sporda Yönetim ve Organizasyon) yer almaktadır. Ayrıca öğrenciler seçtikleri spor dalında çeşitli kuruluşlarda antrenörlük uygulaması yaparak deneyim

kazanırlar. En az bir kez doğa sporları kampına katılan öğrenciler mezun olduklarında almış oldukları asıl spor dalı uzmanlığıyla ilgili 3. Kademe antrenörlük belgesi sahibi olurlar. Antrenörlük Eğitimi Bölümü mezunları; eğitim kurumlarında, Gençlik ve Spor Bakanlığında, spor federasyonları ve kulüplerinde, fitness ve SPA merkezlerinde, sporcu eğitim merkezlerinde ve belediyelerin spor birimlerinde çalışma olanağı bulabilirler. Aynı zamanda Antrenörlük Eğitimi Bölümünü bitiren öğrenciler uzmanlık aldıkları branştan üçüncü kademe antrenör belgesi almaya hak kazanırlar (URL-6).

2.5.3. Spor Yöneticiliği Bölümü

Spor Yöneticiliği Bölümü öğrencilerine, spor bilimlerinin disiplinler arası oluşumu içinde yönetim bilimleri ağırlıklı, insan davranışları, hukuk, finans, işletme, sağlık, medya ve iletişim, bilişim teknolojileri konularında eğitim vermektedir. Spor yönetimi alanından mezun olan öğrencilerimizin özellikle operasyonel özellikleri yüksek düzeyde yetişmiş bireyler olması amaçlanmaktadır. Spor Yöneticiliği bölümünde spor bilimleri ve yönetim bilimlerinin temel bilgilerini içeren derslerin yanı sıra, modüler bir eğitim planıyla öğrencilerin seçtikleri bir konuda uzmanlaşmasına dönük bir program bulunmaktadır. Spor Yöneticiliği mezunu olanlar, “Spor Yöneticisi” unvanı alırlar. Mezunlar kamu ve özel kurumların yönetim kademelerinde, sportif organizasyonların koordinasyonunda farklı birimlerde görev alırlar. Büyüyen spor endüstrisi, spor kurumlarının gelişen yapısıyla alanda nitelikli işgücüne duyulan gereksinim artmıştır. Spor Yöneticiliği mezunlarının iş alanları; Üniversiteler, Eğitim Kurumları, Spor Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatları, Spor kulüpleri, Yerel yönetimlerde Spor Yönetim Birimleri, Fitness ve SPA Merkezleri, Sporcu eğitim merkezleri, Araştırma kurumları Spor Kompleksleri, Spor medyası, Spor turizminde etkinlik yönetimi şeklindedir (URL-7).

2.5.4. Rekreasyon Bölümü

Bölümün amacı; turizmin sosyal, ekonomik ve teknik yönden gelişimine katkı sağlayacak düzeyde rekreasyon yönetimi alanında teorik ve pratik bilgilerle donatılmış, yabancı dil bilen ve analitik düşünme yeteneği olan turizm sektörü için nitelikli iş görenler, orta ve üst kademe yönetici adayları yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda öğrenciler, bir yabancı dil (İngilizce, Almanca veya Fransızca), bilgi teknolojileri, turizm sektörü ve turizm işletmeleri, modern işletmecilik, rekreasyon işletmeciliği, liderlik ve yöneticilik ile ilgili bilgi ve becerilerle donatılmaktadır. Bölümü başarıyla bitirip mezun olan öğrenciler, öncelikle almış oldukları eğitim ile rekreasyon işletmeleri başta olmak üzere, temalı

parklarda ve diğ er turizm işletmeleri içerisinde yer alan animasyon ve rekreasyon faaliyetlerini yürütebilecek orta ve üst düzey yönetici pozisyonunda istihdam olanaklarına sahiptirler. Yerel yönetimlerde (belediyeler),  zel Sektörde (sanayi vb.), Turizm alanında, Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışabilmektedirler (Aksoyak, 2015).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan yöntem, evren ve örneklem, verilerin ve veri toplama araçlarının özellikleri ve bu araçların geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra ise, veri toplama araçlarının uygulama süreci, toplanan verilerin bilgisayar ortamına geçirilmesi ve uygulanan istatistikî yöntem hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun farklı bölümlerinde (N=367) öğrenim gören öğrenciler (RTEÜ ÖBS, 2021) ile Rize Güneysu Spor Lisesinde öğrenim gören öğrenciler (N=308) oluşturmaktadır (URL-9).

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemi evren gurubunu oluşturan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler (N=204) ile Rize Güneysu Spor Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden (N=199) basit tesadüfî yöntemle seçilmiş gönüllü 403 öğrenci oluşturmaktadır. Arlı ve Nazik (2001)'e göre betimsel araştırmalarda küçük evrenlerde ulaşılması gereken sayının minimum %20'ye ihtiyaç duyulduğu dikkate alındığında örneklemdeki sayının evreni temsil ettiği söylenebilir.

3.3. Araştırma Tekniği ve Protokol

Araştırmanın uygulanma evresine geçilmeden önce kişi ve kurumların onayı alınmıştır. Öncelikle araştırma ile ilgili Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden Etik Kurul raporu alınmıştır (Ek-2 Etik Kurul Yazısı). Ardından iki kısımdan oluşan ölçek salgın (covid-19) kuralları gözetilerek, uzaktan anket formları ile tam olarak doldurulması sağlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelimleri ile ilgili mevcut durumu ortaya koyabilmek için öğrencilerin görüşleri genel tarama modeliyle elde edilmeye çalışılmıştır. Tarama modeli, “çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya ulaşmak amacıyla, evrenin

tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde uygulanan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2014). Ayrıca araştırmanın örnekleme evrenden basit tesadüfî yöntemle seçilmiş öğrencilerden oluşmaktadır. Bu minvalde basit tesadüfî örneklem yönteminde, evreni oluşturan her birimin örneklem içerisinde yer alma olasılığı aynı olan bir yöntemdir. Bu yöntemde birimler birbirinden bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahiptirler (Ural ve Kılıç, 2005).

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ilgili verilerin toplanması için kullanılan anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde demografik bilgiler yer almış, ikinci bölümde ise öğrencilerin sportmenlik yönelimlerini belirlemek için “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Anket formunun birinci kısmı öğrencilerinin cinsiyet, yaş, spor yapma yılı, okuldaki sınıf durumu, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir durumu, faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu, oynadığı spor dalı türü ve aktif spor yapma durumu özelliklerini tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Katılımcıların sportmenlik yönelimlerini ölçmek için Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen, Sezen-Balçıklı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “*Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği*” kullanılmıştır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin Türkçe versiyonu 4 faktörlü bir yapıya ve 20 maddeye sahiptir. Katılımcıların Sportmenlik Yönelimleri hakkındaki farkındalık düzeylerini belirleyebilmek için de beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Ölçeğin açıklanan faktör yük değerlerine bakıldığında, Sosyal Normlara Uyum %28.431, Kurallara ve Yönetime Saygı %14.344, Sporda Sorumluluklara Bağlılık %13.802, Rakibe Saygı %12.935 olarak bulunmuştur. Toplam varyans ise %69.511 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında sırasıyla, sosyal normlar uyum 0.86, kurallara ve yönetime saygı 0.83, sporda sorumluluklara bağlılık 0.91, rakibe saygı 0.82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplamına ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise 0.90 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı toplamda

0.83 olarak belirlenmiştir. Cronbach's Alpha katsayısının 0.70'in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu (Arseven, 2001) göstermektedir.

Katılımcı öğrencilerin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimlerini hakkındaki farkındalık düzeylerini belirleyebilmek için, sosyal bilimlerde ölçme aracı olarak kullanılan yöntemlerden birisi olan beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Derecelemeler toplamıyla oluşturulan (Turgut ve Baykul, 2012), likert tipi ölçme araçları ölçekteki her maddenin anlamına ilişkin tutumun derecesini belirtir (Tezbaşaran, 1997; Sekreter ve Gökhan, 2003). Bu bağlamda ölçeğin seçenekleri, "Tam Katılım (5), Çok Katılım (4), Orta Derecede Katılım (3), Az Katılım (2), Hiç Katılmam (1)" şeklinde sıralanmıştır. Böylelikle hepsi katılmanın bir derecesini bildiren seçenekler olarak, katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar "dereceleme" ye dayalı bir ölçeğe uygun hale gelmiştir (Bayat, 2014).

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Tez yazımında MS Word programı, verilerin düzenlenmesi ve grafiklerin çizilmesinde Windows MS Excel tablolama programı, istatistik testlerin yapılmasında Windows SPSS 22.0 lisanslı istatistik programı kullanılmıştır.

Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına yüklendikten sonra örneklem grubundan elde edilen verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığının belirlenmesinde normallik testi yapılmıştır. Normallik Analizi Sonuçları istatiki bir çalışmada, birçok testin yapılabilmesi için dağılımın normal veya normale yakın olması gerekmektedir. Çünkü verilerin normal dağılımdan uzak olması analiz sonuçlarının yanlış çıkmasına dolayısıyla da yapılan yorumların yanlış olmasına yol açabilir (Kalaycı, 2006). Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,500 ve -1,500 değerleri arasında olduğu durumlarda dağılımın normal dağılım olarak gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Bu minvalde bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında; Sosyal Normlara Uyum boyutundaki çarpıklık (-1.089) ve basıklık (.823), Kurallara ve Yönetime Saygı boyutundaki çarpıklık (-.970) ve basıklık (.744), Sporda Sorumluluklara Bağlılık boyutundaki çarpıklık (-1.104) ve basıklık (.1.206), Rakibe Saygı boyutundaki çarpıklık (-.686) ve basıklık (-.056) değerleri +1,500 ile -1,500 değerleri arasında olduğu için araştırmada ki veri dağılımının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bundan dolayı çalışmamızda normal dağılımla yapılabilecek olan analiz çalışmaları yapılmıştır.

Normal dağılıma sahip verilere ikili karşılaştırmalar için betimsel analizlerin yanında, bağımsız örneklem için t-testi, 3 ve üzeri grup karşılaştırmalarda ise tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Tek yönlü Anova testinin ardından gruplar arasında herhangi bir anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için ikinci derece Tukey testinden faydalanılmıştır. İstatistiki açıdan anlamlılık derecesi Alpha (α) yanılma düzeyi ise $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların sportmenlik yönelimleri hakkındaki farkındalık düzeylerinden elde edilen puanlama aşağıdaki formül ile belirlenmiş (Hacıcaferoğlu, 2020) ve gerekli olan yorumlama yapılmıştır.

$$SA = \frac{EYD - EDD}{SS} = \frac{5 - 1}{5} = 0,8$$

Formül Açılımı

SA: Seçenek Aralığı

EYD: En Yüksek Değer

EDD: En Düşük Değer

SS: Seçenek Sayısı

- 1) Hiç Katılmam: 1.00-1.79/Düşük düzey
- 2) Az Katılım: 1.80-2.59/Orta altı düzey
- 3) Orta Derecede Katılım: 2.60-3.39/Orta düzey
- 4) Çok Katılım: 3.40-4.19/Orta üstü düzey
- 5) Tam Katılım: 4.20-5.00/Üst düzey

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde; spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin bulgu ve yorumlara, araştırmanın genel amacına yönelik toplanan verilerin istatistiki analizlerine ve bu analizler sonucu elde edilen değerlere yer verilmiştir.

4.1. Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımlarının İncelenmesi

Aşağıda ankete katılan spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bireysel değişkenlere göre (cinsiyet, oynadığı spor dalı türü durumu, aktif spor yapma durumu, faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu, yaş, okuldaki sınıf durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile gelir durumu, spor yapma yılı) dağılımları yer almaktadır.

Araştırmaya katılan spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları demografik değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler aşağıda verilmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

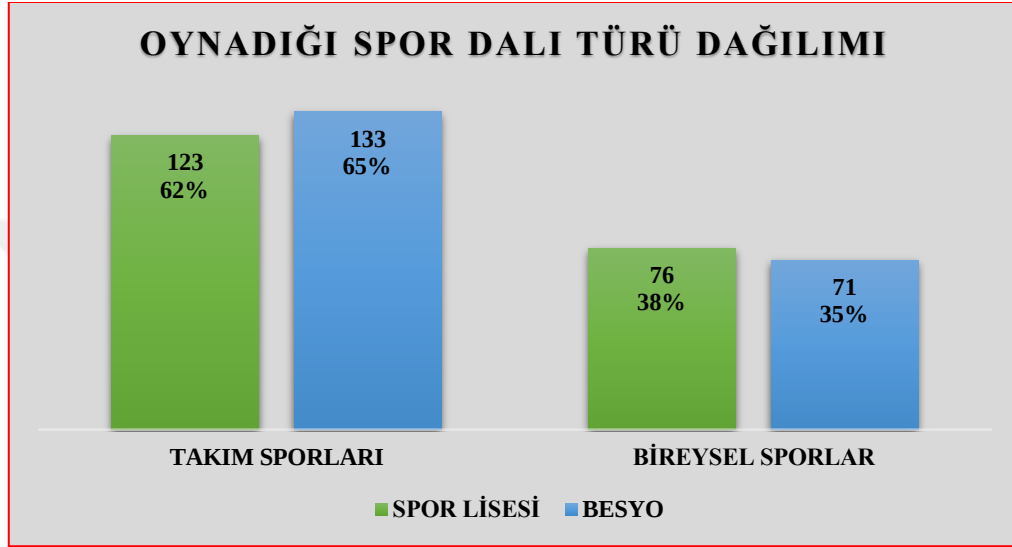

Şekil 1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Şekil 1’de spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi

öğrencilerinin, %38'i (f=76) kadınlardan, %62'si (f=123) erkeklerden, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %40'ı (f=82) kadınlardan, %60'ı (f=122) erkeklerden oluşmaktadır.

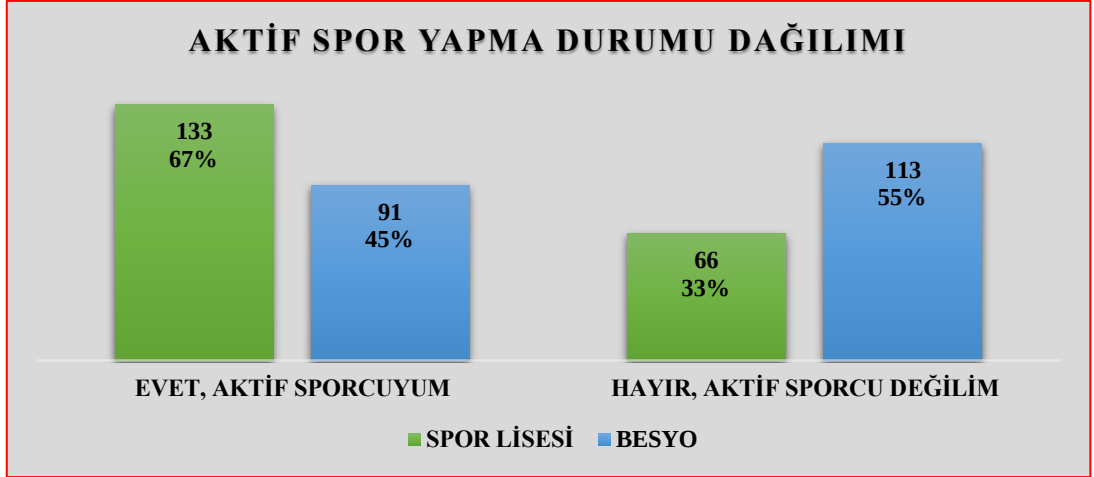
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin oynadığı spor dalı türü (branş) değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Öğrencilerin oynadığı spor dalı türüne (branş) göre dağılımları

Şekil 2'de spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin oynadığı spor dalı türü (branş) değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin, %62'si (f=123) takım sporları, %38'i (f=76) bireysel sporlarla ilgilenmektedir, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %65'i (f=133) takım sporları, %35'i (f=71) bireysel sporlarla ilgilenmektedir.

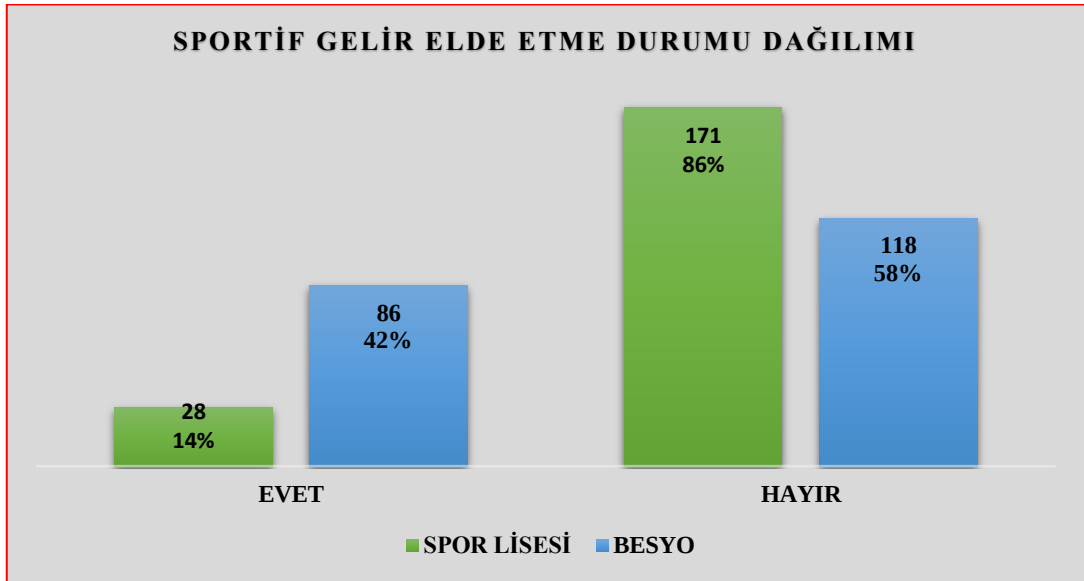
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aktif spor yapma durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Öğrencilerin aktif spor yapma durumuna göre dağılımları

Şekil 3'te spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin, %67'si (f=133) aktif sporcu, %33'ü (f=66) aktif sporcu değildir, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %45'i (f=91) aktif sporcu, %55'i (f=113) aktif sporcu değildir.

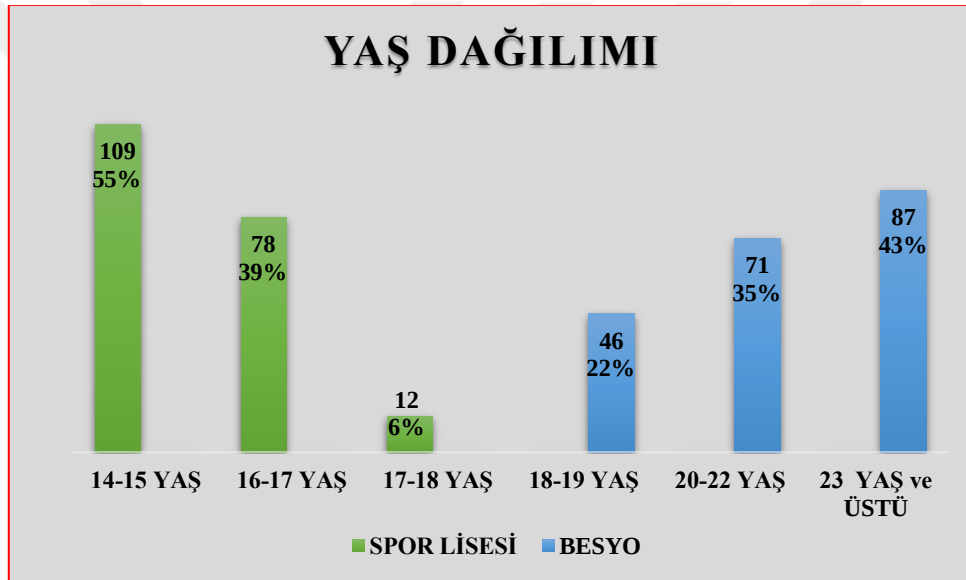
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Öğrencilerin faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumuna göre dağılımları

Şekil 4'te spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin, %14'ü (f=28) faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde ederken, %86'sı (f=171) faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etmemektedir, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %42'si (f=86) faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde ederken, %58'i (f=118) faaliyetler gösterdiği spor dalından gelir elde etmemektedir.

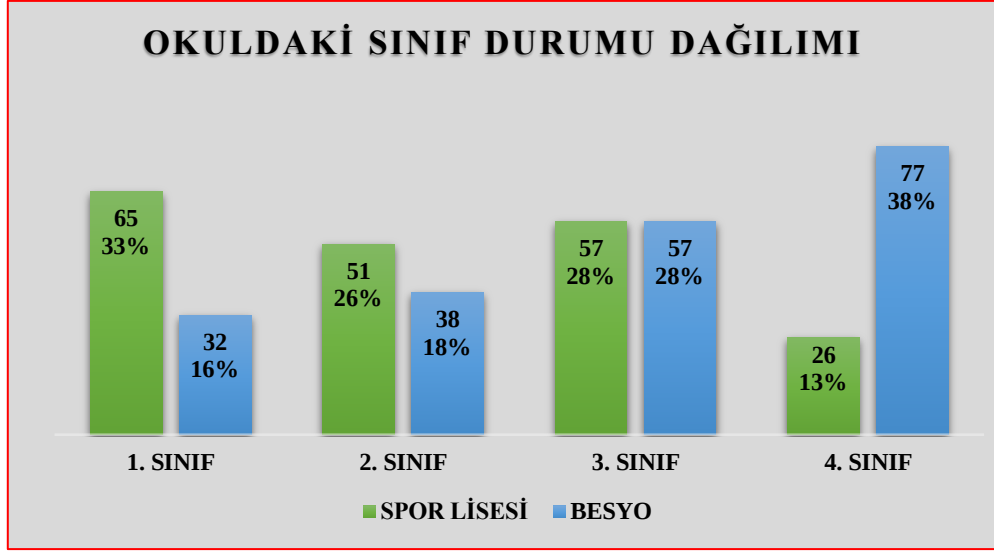
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları

Şekil 5'te spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin %55'i (f=109) 14-15 yaş, %39'u (f=78) 16-17 yaş, %6'sı (f=12) 17-18 yaş öğrencilerden, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %22'si (f=46) 18-19 yaş, %35'i (f=71) 20-22 yaş, %43'ü (f=87) 23 yaş ve üstü öğrencilerden oluşmaktadır.

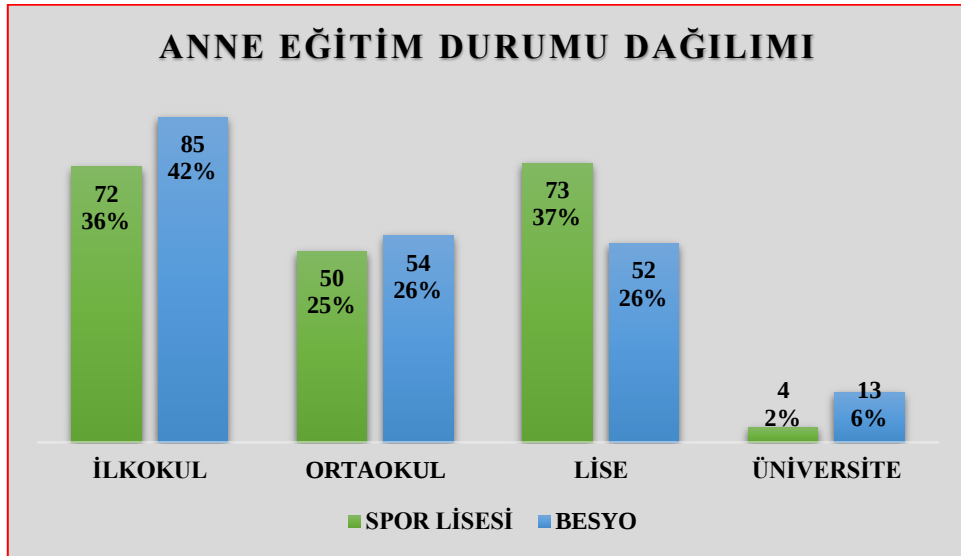
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Öğrencilerin okuldaki sınıf durumlarına göre dağılımları

Şekil 6’da spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin %33’ü (f=65) 1. Sınıf, %26’sı (f=51) 2. Sınıf, %28’i (f=57) 3. Sınıf, %13’ü (f=26) 4. Sınıf öğrencilerinden, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %16’sı (f=32) 1. Sınıf, %18’i (f=38) 2. Sınıf, %28’i (f=57) 3. Sınıf, %38’i (f=77) 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

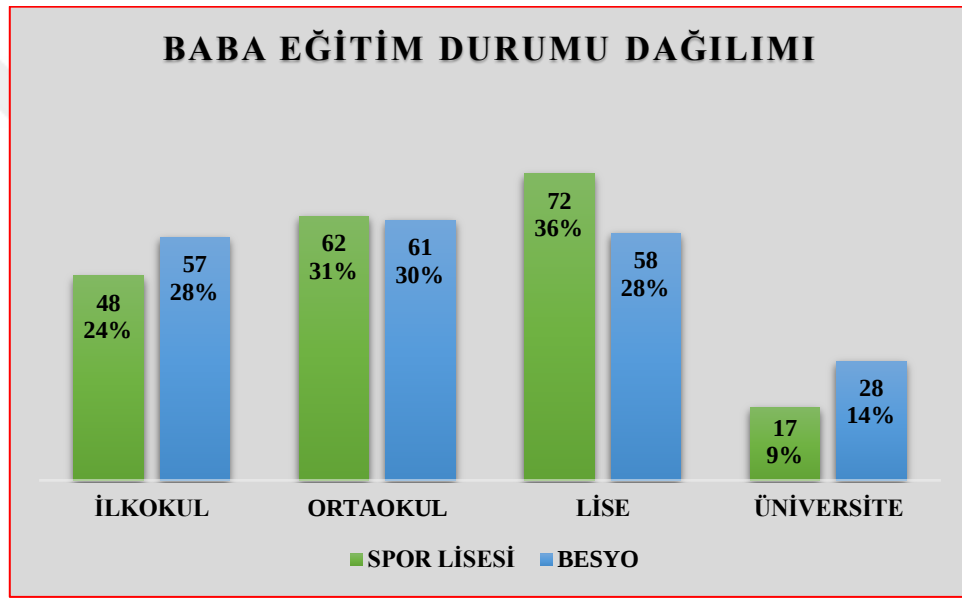
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımları

Şekil 7’de spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin annelerinin %36’sı (f=72) ilkokul, %25’i (f=50) ortaokul, %37’si (f=73) lise, %2’si (f=4) üniversite mezunudur, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise annelerinin %42’si (f=85) ilkokul, %26’sı (f=54) ortaokul, %26’sı (f=52) lise, %6’sı (f=13) üniversite mezunudur.

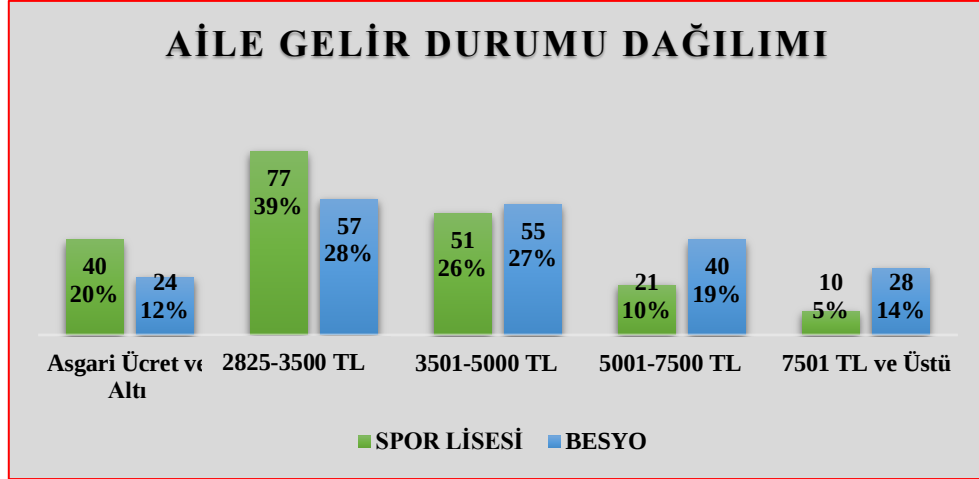
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımları

Şekil 8’de spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin babalarının %24’ü (f=48) ilkokul, %31’i (f=62) ortaokul, %36’sı (f=72) lise, %9’u (f=17) üniversite mezunudur, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise babalarının %28’i (f=57) ilkokul, %30’u (f=61) ortaokul, %28’i (f=58) lise, %14’ü (f=28) üniversite mezunudur.

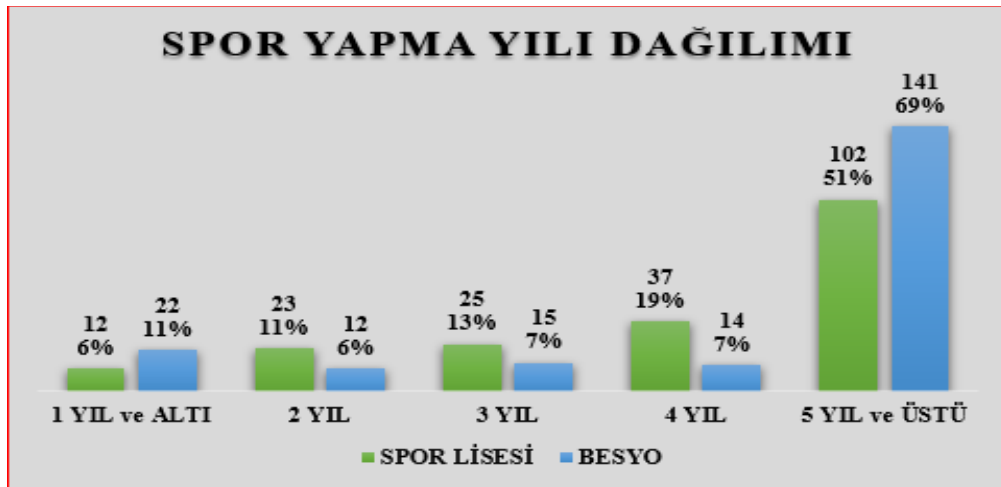
Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Öğrencilerin aile gelir durumlarına göre dağılımları

Şekil 9’da spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin %20’si (f=40) asgari ücret ve altı, %39’u (f=77) 2825-3500 TL, %26’sı (f=51) 3501-5000 TL, %10’u (f=21) 5001-7500 TL, %5’i (f=10) 7501 TL ve üstü aile gelir durumu olan öğrencilerden, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %12’si (f=24) asgari ücret ve altı, %28’i (f=57) 2825-3500 TL, %27’si (f=55) 3501-5000 TL, %19’u (f=40) 5001-7500 TL, %14’ü (f=28) 7501 TL ve üstü aile gelir durumu olan öğrencilerden oluşmaktadır.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine ilişkin sonuçlar Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. Öğrencilerin spor yapma yılına göre dağılımları

Şekil 10’da spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin %6’sı (f=12) 1 yıl ve altı, %11’i (f=23) 2 yıl, %13’ü (f=25) 3 yıl, %19’u (f=37) 4 yıl, %51’i (f=102) 5 yıl ve üstü spor yapmaktadır, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise %11’i (f=22) 1 yıl ve altı, %6’sı (f=12) 2 yıl, %7’si (f=15) 3 yıl, %7’si (f=14) 4 yıl, %69’u (f=141) 5 yıl ve üstü spor yapmaktadır.

4.2. Spor Lisesi Öğrencilerinin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevapların Dağılımlarının İncelenmesi

Aşağıda çalışmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin ölçek maddelerine verdikleri cevapların ölçeğin alt boyutlarına göre (sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı) dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
1 Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	199	3.84	1.27
2 Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.	199	3.80	1.32
3 Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.	199	3.63	1.33
4 Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.	199	3.95	1.23
5 Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.	199	4.02	1.16

Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile (4.02 ± 1.16) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarına bakıldığında ise katılımın en az puan ile (3.63 ± 1.33) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin SNU alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım” (4.02 ± 1.16), “Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim”

(3.95 ± 1.23), “Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim” (3.84 ± 1.27), “Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım” (3.80 ± 1.32), “Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım” (3.63 ± 1.33) maddelerinden orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
6	Hakem kararlarına uyarım.	199	4.15	1.00
7	Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.	199	4.54	.78
8	Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.	199	4.54	.69
9	Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.	199	3.79	1.18
10	Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.	199	4.19	.95

Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım” ($4.54 \pm .78$) ile “Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım” ($4.54 \pm .69$) maddelerinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem” maddesinin genel aritmetik ortalamalarına bakıldığında ise katılımın en az puan ile (3.79 ± 1.18) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin KYS alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım” ($4.54 \pm .78$) ile “Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım” ($4.54 \pm .69$) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, “Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim” ($4.19 \pm .95$), “Hakem kararlarına uyarım” (4.15 ± 1.00) ve “Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem” (3.79 ± 1.18) maddelerinden ise orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
11	Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	199	4.79	.54
12	Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.	199	4.68	.65
13	Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.	199	4.56	.70
14	Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.	199	4.74	.55
15	Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.	199	4.75	.52

Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile ($4.79 \pm .54$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en az puan ile ($4.56 \pm .70$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin SSB alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm” ($4.79 \pm .54$), “Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım” ($4.75 \pm .52$) “Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir” ($4.74 \pm .55$), “Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam” ($4.68 \pm .65$) ve “Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm” ($4.56 \pm .70$) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında rakibe saygı (RS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
16	Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	199	4.18	1.03
17	Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.	199	3.23	1.42
18	Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.	199	4.17	1.07
19	Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.	199	3.42	1.32
20	Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.	199	3.44	1.43

Spor lisesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan rakibe saygı (RS) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile (4.18 ± 1.03) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en az puan ile (3.23 ± 1.42) orta düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin RS alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım” (4.18 ± 1.03), “Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim” (4.17 ± 1.07), “Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm” ve (3.44 ± 1.43) “Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım” (3.42 ± 1.32) maddelerinden orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, “Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum” (3.23 ± 1.42) maddesinden ise orta düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

4.3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevapların Dağılımlarının İncelenmesi

Aşağıda çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ölçek maddelerine verdikleri cevapların ölçeğin alt boyutlarına göre (sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı) dağılımları verilmiştir.

Tablo 5. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
1	Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	204	3.84	.85
2	Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.	204	4.06	.94
3	Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.	204	3.99	.99
4	Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.	204	4.27	.92
5	Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.	204	4.35	.78

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan sosyal normlara uyum (SNU) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile ($4.35 \pm .78$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en az puanla ($3.84 \pm .85$) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin SNU alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım” ($4.35 \pm .78$) ve “Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim” ($4.27 \pm .92$) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, “Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım” ($4.06 \pm .94$), “Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım” ($3.99 \pm .99$) ve “Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik

ederim” (3.84±.85) maddelerinden ise orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
6	Hakem kararlarına uyarım.	204	4.06	.80
7	Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.	204	4.50	.65
8	Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.	204	4.41	.63
9	Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.	204	3.82	1.05
10	Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.	204	4.06	.89

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile (4.50±.65) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en az puanla (3.82±1.05) orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin KYS alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım” (4.50±.65) ve “Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım” (4.41±.63) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, “Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim” (4.06±.89), “Hakem kararlarına uyarım” (4.06±.80) ve “Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem” (3.82±1.05) maddelerinden ise orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
11	Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	204	4.79	.49
12	Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.	204	4.67	.57
13	Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.	204	4.56	.72
14	Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.	204	4.61	.60
15	Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.	204	4.63	.64

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile ($4.79 \pm .49$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en az puanla ($4.56 \pm .72$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin SSB alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm” ($4.79 \pm .49$), “Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam” ($4.67 \pm .57$), “Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım” ($4.63 \pm .64$), “Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir” ($4.61 \pm .60$) ve “Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm” ($4.56 \pm .72$) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında rakibe saygı (RS) alt boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların dağılımları

M	Bağımlı Değişkenler	N	Ort.	Ss
16	Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	204	4.48	.79
17	Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.	204	3.80	1.09
18	Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.	204	4.46	.88
19	Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.	204	3.80	1.10
20	Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.	204	3.97	1.20

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kapsamında bulunan rakibe saygı (RS) alt boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında; “Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım” maddesinin genel aritmetik ortalamalarının en fazla puan ile ($4.48 \pm .79$) üst düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. “Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum” (3.80 ± 1.09) ve “Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım” (3.80 ± 1.10) maddelerinin genel aritmetik ortalamalarının en az puanla orta üstü düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ölçeğin RS alt boyutundaki maddelerin tamamının genel aritmetik puanlarına bakıldığında; Katılımcıların “Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım” ($4.48 \pm .79$) ve “Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim” ($4.46 \pm .88$) maddelerinden üst düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, “Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm” (3.97 ± 1.20), “Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım” (3.80 ± 1.10) ve “Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum” (3.80 ± 1.09) maddelerinden ise orta üstü düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu saptanmıştır.

4.4. Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Değişkenlerine Göre İstatistiki Bulguları

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan -t testi sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyet değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Okul Türü	Bileşenler	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	Sd	t	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Erkek	76	3.94	1.14	197	.928	.354
		Kadın	123	3.79	1.11			
		Toplam	199	3.85	1.12			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Erkek	76	4.57	.54	197	5.385	.000
		Kadın	123	4.04	.74			
		Toplam	199	4.24	.72			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Erkek	76	4.67	.49	197	-.881	.380
		Kadın	123	4.73	.48			
		Toplam	199	4.70	.48			
	Rakibe Saygı	Erkek	76	3.73	1.01	197	.447	.656
		Kadın	123	3.66	.94			
		Toplam	199	3.69	.96			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Erkek	82	4.38	.65	202	3.431	.001
		Kadın	122	4.05	.68			
		Toplam	204	4.18	.69			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Erkek	82	4.38	.51	202	4.327	.000
		Kadın	122	4.03	.60			
		Toplam	204	4.17	.59			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Erkek	82	4.66	.42	202	.415	.678
		Kadın	122	4.63	.46			
		Toplam	204	4.65	.44			
	Rakibe Saygı	Erkek	82	4.15	.71	202	.690	.491
		Kadın	122	4.07	.81			
		Toplam	204	4.10	.77			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğindeki sosyal normlara uyum [$t_{(199)}=.928$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(199)}=-.881$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(199)}=.477$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı alt boyutuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği [$t_{(199)}=5.385$, $p<.05$] saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum (3.94 ± 1.14), kurallara ve

yönetime saygı ($4.57 \pm .54$), rakibe saygı (3.73 ± 1.01) alt boyutlarında erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda kadın katılımcıların ($4.73 \pm .48$), erkek katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(204)}=.415$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(204)}=.690$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum [$t_{(204)}=3.431$, $p<.05$] ve kurallara ve yönetime saygı [$t_{(204)}=4.327$, $p<.05$] alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.38 \pm .65$), kurallara ve yönetime saygı ($4.38 \pm .51$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.66 \pm .42$) ve rakibe saygı ($4.15 \pm .71$) alt boyutlarında erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu Öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının oynadığı spor dalı türü değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan -t testi sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Oynadığı spor dalı türü değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Okul Türü	Bileşenler	Oynadığı Spor Dalı Türü	N	Ort.	Ss	Sd	t	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Takım Sporları	123	4.05	.94	197	3.279	.001
		Bireysel Sporlar	76	3.52	1.30			
		Toplam	199	3.85	1.12			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Takım Sporları	123	4.22	.73	197	-.673	.502
		Bireysel Sporlar	76	4.29	.69			
		Toplam	199	4.24	.72			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Takım Sporları	123	4.72	.46	197	.459	.647
		Bireysel Sporlar	76	4.68	.51			
		Toplam	199	4.70	.48			
	Rakibe Saygı	Takım Sporları	123	3.78	.86	197	1.699	.091
		Bireysel Sporlar	76	3.54	1.10			
		Toplam	199	3.69	.96			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Takım Sporları	133	4.08	.74	201	-2.756	.006
		Bireysel Sporlar	71	4.36	.53			
		Toplam	204	4.18	.69			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Takım Sporları	133	4.05	.61	201	-4.106	.000
		Bireysel Sporlar	71	4.40	.49			
		Toplam	204	4.17	.59			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Takım Sporları	133	4.62	.47	201	-1.198	.232
		Bireysel Sporlar	71	4.70	.38			
		Toplam	204	4.64	.44			
	Rakibe Saygı	Takım Sporları	133	4.01	.78	201	-2.339	.020
		Bireysel Sporlar	71	4.27	.73			
		Toplam	204	4.10	.77			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin oynadığı spor dalı türü değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından kurallara ve yönetime saygı [$t_{(199)}=-.673$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(199)}=-.459$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(199)}=1.699$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum alt boyutuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği [$t_{(199)}=3.279$, $p<.05$] saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.05\pm.94$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.72\pm.46$) ve rakibe saygı ($3.78\pm.86$) alt boyutlarında takım sporları ile ilgilenen katılımcıların, bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların ($4.22\pm.73$), takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin oynadığı spor dalı türü değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(203)}=-1.198$, $p>.05$] alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum [$t_{(203)}=-2.756$, $p<.05$], kurallara ve yönetime saygı [$t_{(203)}=-4.106$, $p<.05$] ve rakibe saygı [$t_{(203)}=-2.339$, $p<.05$] alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.36\pm.53$), kurallara ve yönetime saygı ($4.40\pm.49$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.70\pm.38$) ve rakibe saygı ($4.27\pm.73$) alt boyutlarında bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların, takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu Öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin tüm alt boyutları aktif spor yapma durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan -t testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Aktif spor yapma durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Okul Türü	Bileşenler	Aktif Spor Yapma Durumu	N	Ort.	Ss	Sd	t	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Evet	133	3.91	1.07	197	1.169	.244
		Hayır	66	3.72	1.20			
		Toplam	199	3.85	1.12			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Evet	133	4.21	.73	197	-.921	.358
		Hayır	66	4.31	.68			
		Toplam	199	4.24	.72			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	133	4.77	.41	197	2.595	.010
		Hayır	66	4.58	.58			
		Toplam	199	4.70	.48			
	Rakibe Saygı	Evet	133	3.68	1.00	197	-.077	.939
		Hayır	66	3.70	.90			
		Toplam	199	3.69	.96			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Evet	91	4.07	.70	202	-1.980	.049
		Hayır	113	4.27	.67			
		Toplam	204	4.18	.69			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Evet	91	4.05	.65	202	-2.566	.011
		Hayır	113	4.27	.53			
		Toplam	204	4.17	.59			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	91	4.63	.46	202	-.362	.718
		Hayır	113	4.66	.42			
		Toplam	204	4.65	.44			
	Rakibe Saygı	Evet	91	4.04	.82	202	-1.055	.293
		Hayır	113	4.15	.73			
		Toplam	204	4.10	.77			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin aktif spor yapma durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından sosyal normlara uyum [$t_{(199)}=1.169$, $p>.05$], kurallara ve yönetime saygı [$t_{(199)}=-.921$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(199)}=-.077$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği [$t_{(199)}=2.595$, $p<.05$] saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum (3.91 ± 1.07) ve sporda sorumluluklara bağlılık ($4.77\pm.41$) alt boyutlarında aktif spor yapan katılımcıların, aktif spor yapmayan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın kurallara ve yönetime saygı ($4.31\pm.68$) ve rakibe saygı ($3.70\pm.90$) alt boyutlarında aktif spor yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aktif spor yapma durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(204)}=-.362$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(204)}=-.1055$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum [$t_{(204)}=-1.980$, $p<.05$] ve kurallara ve yönetime saygı [$t_{(204)}=-2.566$, $p<.05$] alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.27\pm.67$), kurallara ve yönetime saygı ($4.27\pm.53$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.66\pm.42$) ve rakibe saygı ($4.15\pm.73$) alt boyutlarında aktif spor yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan -t testi sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Okul Türü	Bileşenler	Sportif Gelir Elde Etme Durumu	N	Ort.	Ss	Sd	t	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Evet	28	3.77	1.07	197	-.379	.705
		Hayır	171	3.86	1.13			
		Toplam	199	3.85	1.12			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Evet	28	3.99	.83	197	-2.036	.043
		Hayır	171	4.29	.69			
		Toplam	199	4.24	.72			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	28	4.69	.54	197	-.196	.845
		Hayır	171	4.71	.47			
		Toplam	199	4.70	.48			
	Rakibe Saygı	Evet	28	3.65	1.03	197	-.250	.803
		Hayır	171	3.69	.95			
		Toplam	199	3.69	.96			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Evet	86	4.09	.71	202	-1.590	.113
		Hayır	118	4.25	.66			
		Toplam	204	4.18	.69			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Evet	86	4.02	.62	202	-3.065	.002
		Hayır	118	4.28	.55			
		Toplam	204	4.17	.59			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	86	4.63	.41	202	-.349	.728
		Hayır	118	4.65	.46			
		Toplam	204	4.65	.44			
	Rakibe Saygı	Evet	86	3.96	.83	202	-2.226	.027
		Hayır	118	4.21	.71			
		Toplam	204	4.10	.77			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından sosyal normlara uyum [$t_{(199)}=-.379$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(199)}=-.196$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$t_{(199)}=-.250$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı alt boyutuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği [$t_{(199)}=-2.036$, $p<.05$] saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum (3.86 ± 1.13), kurallara ve yönetime saygı ($4.29\pm.69$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.71\pm.47$) ve rakibe saygı ($3.69\pm.95$) alt boyutlarında faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etmeyen katılımcıların, faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde eden katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum [$t_{(204)}=-1.590$, $p>.05$] ve sporda sorumluluklara bağlılık [$t_{(204)}=-.349$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı [$t_{(204)}=-3.065$, $p<.05$] ve rakibe saygı [$t_{(204)}=-2.226$, $p<.05$] alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.25\pm.66$), kurallara ve yönetime saygı ($4.28\pm.55$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.65\pm.46$) ve rakibe saygı ($4.21\pm.71$) alt boyutlarında faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etmeyen katılımcıların, faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde eden katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Yaş değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistiki bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Yaş	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) 14-15 Yaş	109	4.08	1.01
		B) 16-17 Yaş	78	3.52	1.19
		C) 18-19 Yaş	12	3.81	1.14
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 14-15 Yaş	109	4.43	.56
		B) 16-17 Yaş	78	4.02	.81
		C) 18-19 Yaş	12	4.01	.87
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 14-15 Yaş	109	4.80	.37
		B) 16-17 Yaş	78	4.63	.53
		C) 18-19 Yaş	12	4.31	.71
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) 14-15 Yaş	109	3.83	.90
		B) 16-17 Yaş	78	3.43	1.03
		C) 18-19 Yaş	12	4.06	.80
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) 18-19 Yaş	46	4.22	.69
		B) 20-22 Yaş	71	4.19	.70
		C) 23 Yaş ve Üstü	87	4.15	.68
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 18-19 Yaş	46	4.30	.56
		B) 20-22 Yaş	71	4.21	.57
		C) 23 Yaş ve Üstü	87	4.08	.62
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 18-19 Yaş	46	4.69	.40
		B) 20-22 Yaş	71	4.67	.42
		C) 23 Yaş ve Üstü	87	4.60	.48
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) 18-19 Yaş	46	4.23	.75
		B) 20-22 Yaş	71	4.13	.78
		C) 23 Yaş ve Üstü	87	4.01	.78
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin yaş değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara bağlılık ($4.70 \pm .48$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal

normlara uyum (4.18 $\pm$.69), kurallara ve yönetime saygı (4.17 $\pm$.59) ve rakibe saygı (4.10 $\pm$.77) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık (4.65 $\pm$.44) alt boyutunun alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. Yaş değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	14.362	2	7.181	5.974	.003
		Gruplar içi	235.594	196	1.202		<i>Tukey</i>
		Toplam	249.955	198			A-B
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	8.068	2	4.034	8.317	.000
		Gruplar içi	95.069	196	.485		<i>Tukey</i>
		Toplam	103.137	198			A-B
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	3.279	2	1.640	7.443	.001
		Gruplar içi	43.137	196	.220		<i>Tukey</i>
		Toplam	46.452	198			A-B,A-C
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	9.185	2	4.593	5.094	.602
		Gruplar içi	176.713	196	.902		
		Toplam	185.899	198			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	.141	2	.071	.146	.864
		Gruplar içi	97.135	201	.483		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	1.590	2	.795	2.241	.109
		Gruplar içi	71.288	201	.355		
		Toplam	72.877	203			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	.288	2	.144	.722	.487
		Gruplar içi	40.122	201	.200		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	1.532	2	.766	1.273	.282
		Gruplar içi	120.896	201	.601		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin yaş değişkenine göre rakibe saygı [$F_{(2, 196)}=4.593$, $p>.05$] alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olmadığı, sosyal normlara uyum [$F_{(2, 196)}=7.181$, $p<.05$], kurallara ve yönetime saygı [$F_{(2, 196)}=4.034$, $p<.05$] ve sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(2, 196)}=1.640$, $p<.05$] alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; sosyal normlara uyum (A-B), kurallara ve yönetime saygı (A-B) ve sporda sorumluluklara bağlılık (A-B) alt boyutları içerisindeki 14-15 yaş aralığında bulunan öğrencilerin 16-17 yaş aralığında olan öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda 14-15 yaş aralığında olan öğrencilerin 18-19 yaş aralığında olan öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları (A-C) belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(2, 201)}=.071$, $p>.05$], kurallara ve yönetime saygı [$F_{(2, 201)}=.795$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(2, 201)}=.144$, $p>.05$], rakibe saygı [$F_{(2, 201)}=.766$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.22\pm.69$), kurallara ve yönetime saygı ($4.30\pm.56$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.69\pm.40$) ve rakibe saygı ($4.23\pm.75$) alt boyutlarında 18-19 yaş aralığında olan katılımcıların diğer yaş aralıklarında olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının okuldaki sınıf durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistik bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Sınıf Türü	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) 1. Sınıf	65	4.05	1.07
		B) 2. Sınıf	51	3.83	.97
		C) 3. Sınıf	57	3.55	1.21
		D) 4. Sınıf	26	4.02	1.23
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 1. Sınıf	65	4.43	.58
		B) 2. Sınıf	51	4.27	.71
		C) 3. Sınıf	57	4.09	.79
		D) 4. Sınıf	26	4.07	.79
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 1. Sınıf	65	4.79	.46
		B) 2. Sınıf	51	4.76	.34
		C) 3. Sınıf	57	4.68	.42
		D) 4. Sınıf	26	4.46	.75
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) 1. Sınıf	65	3.83	.91
		B) 2. Sınıf	51	3.67	.82
		C) 3. Sınıf	57	3.48	1.00
		D) 4. Sınıf	26	3.83	1.20
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) 1. Sınıf	32	4.21	.72
		B) 2. Sınıf	38	4.36	.65
		C) 3. Sınıf	57	4.24	.61
		D) 4. Sınıf	77	4.03	.73
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 1. Sınıf	32	4.34	.54
		B) 2. Sınıf	38	4.31	.46
		C) 3. Sınıf	57	4.16	.66
		D) 4. Sınıf	77	4.04	.60
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 1. Sınıf	32	4.72	.33
		B) 2. Sınıf	38	4.79	.28
		C) 3. Sınıf	57	4.63	.53
		D) 4. Sınıf	77	4.55	.46
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) 1. Sınıf	32	4.15	.65
		B) 2. Sınıf	38	4.40	.61
		C) 3. Sınıf	57	4.09	.89
		D) 4. Sınıf	77	3.95	.76
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara

bağıllık (4.70±.48) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumlarına göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (4.18 ±.69), kurallara ve yönetime saygı (4.17 ±.59) ve rakibe saygı (4.10±.77) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık (4.65±.44) alt boyutunun alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	8.476	3	2.825	2.282	.081
		Gruplar içi	241.479	195	1.238		
		Toplam	249.955	198			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	4.237	3	1.412	2.784	.042
		Gruplar içi	98.900	195	.507		
		Toplam	103.137	198			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	2.242	3	.747	3.297	.022 <i>Tukey</i> A-D
		Gruplar içi	44.209	195	.227		
		Toplam	46.452	198			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	4.210	3	1.403	1.506	.214
		Gruplar içi	181.688	195	.932		
		Toplam	185.899	198			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	3.107	3	1.036	2.200	.089
		Gruplar içi	94.169	200	.471		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	3.038	3	1.013	2.900	.036
		Gruplar içi	69.839	200	.349		
		Toplam	72.877	203			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.666	3	.555	2.867	.038 <i>Tukey</i> B-D
		Gruplar içi	38.744	200	.194		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	5.326	3	1.775	3.032	.030 <i>Tukey</i> B-D
		Gruplar içi	117.101	200	.586		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 195)}=2.825, p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 195)}=1.403, p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 195)}=1.412, p<.05$] ve sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 195)}=.747, p<.05$] alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; Sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutu içerisindeki birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları (A-D) belirlenmiştir. Ayrıca kurallara ve yönetime saygı alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın ($p<.05$), yapılan Tukey testi sonucunda yer almaması durumunun rastgele sebeplerden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 200)}=1.036, p>.05$] alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 200)}=1.013, p<.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 200)}=.555, p<.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 200)}=1.775, p<.05$] alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; sporda sorumluluklara bağlılık (B-D) ve rakibe saygı (B-D) alt boyutlarında ikinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kurallara ve yönetime saygı alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın ($p<.05$), yapılan Tukey testi sonucunda yer almaması durumunun rastgele sebeplerden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının anne eğitim durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Anne eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistiki bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Anne Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) İlkokul	72	3.76	1.14
		B) Ortaokul	50	3.63	1.16
		C) Lise	73	4.11	1.03
		D) Üniversite	4	3.25	1.07
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) İlkokul	72	4.28	.75
		B) Ortaokul	50	4.16	.68
		C) Lise	73	4.29	.70
		D) Üniversite	4	3.80	.79
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) İlkokul	72	4.78	.45
		B) Ortaokul	50	4.63	.47
		C) Lise	73	4.70	.49
		D) Üniversite	4	4.25	.77
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) İlkokul	72	3.72	1.00
		B) Ortaokul	50	3.48	.86
		C) Lise	73	3.83	1.00
		D) Üniversite	4	3.25	.55
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) İlkokul	85	4.19	.66
		B) Ortaokul	54	4.22	.47
		C) Lise	52	4.13	.57
		D) Üniversite	13	4.20	.77
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) İlkokul	85	4.12	.66
		B) Ortaokul	54	4.22	.47
		C) Lise	52	4.20	.57
		D) Üniversite	13	4.16	.77
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) İlkokul	85	4.67	.41
		B) Ortaokul	54	4.70	.35
		C) Lise	52	4.59	.50
		D) Üniversite	13	4.49	.68
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) İlkokul	85	4.17	.69
		B) Ortaokul	54	4.22	.71
		C) Lise	52	3.93	.88
		D) Üniversite	13	3.87	.98
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara

bağlılık (4.70±.48) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumlarına göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (4.18 ±.69), kurallara ve yönetime saygı (4.17 ±.59) ve rakibe saygı (4.10±.77) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık (4.65±.44) alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Anne eğitim durumu değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	9.431	3	3.144	2.549	.057
		Gruplar içi	240.525	195	1.233		
		Toplam	249.955	198			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	1.462	3	.487	.935	.425
		Gruplar içi	101.675	195	.521		
		Toplam	103.137	198			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.537	3	.512	2.225	.087
		Gruplar içi	44.915	195	.230		
		Toplam	46.452	198			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	4.543	3	1.514	1.628	.184
		Gruplar içi	181.356	195	.930		
		Toplam	185.899	198			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	.236	3	.079	.162	.922
		Gruplar içi	97.040	200	.485		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	.372	3	.124	.342	.795
		Gruplar içi	72.506	200	.363		
		Toplam	72.877	203			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	.719	3	.240	1.208	.308
		Gruplar içi	39.691	200	.198		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	3.380	3	1.127	1.893	.132
		Gruplar içi	119.048	200	.595		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 195)}=3.144$, $p>.05$], kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 195)}=.487$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 195)}=.512$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 195)}=1.514$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum (4.11 ± 1.03), kurallara ve yönetime saygı ($4.29\pm.70$) ve rakibe saygı (3.83 ± 1.00) alt boyutlarında anne eğitim durumu lise olan katılımcıların, anne eğitim durumu farklı kademelerde olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu, sporda sorumluluklara bağlılık ($4.78\pm.45$) alt boyutunda ise anne eğitim durumu ilkokul olan katılımcıların, anne eğitim durumu farklı kademelerde olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 200)}=.079$, $p>.05$] kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 200)}=.124$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 200)}=.240$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 200)}=1.127$, $p>.05$] alt boyutlarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.22\pm.47$), kurallara ve yönetime saygı ($4.22\pm.47$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.70\pm.35$) ve rakibe saygı ($4.22\pm.71$) alt boyutlarında anne eğitim durumu ortaokul olan katılımcıların, anne eğitim durumu farklı kademelerde olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının baba eğitim durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Baba eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistiki bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Baba Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) İlkokul	48	3.92	1.14
		B) Ortaokul	62	3.92	.96
		C) Lise	72	3.84	1.13
		D) Üniversite	17	3.43	1.51
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) İlkokul	48	4.30	.74
		B) Ortaokul	62	4.22	.65
		C) Lise	72	4.25	.76
		D) Üniversite	17	4.16	.74
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) İlkokul	48	4.74	.39
		B) Ortaokul	62	4.70	.44
		C) Lise	72	4.75	.39
		D) Üniversite	17	4.42	.93
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) İlkokul	48	3.82	.95
		B) Ortaokul	62	3.64	.93
		C) Lise	72	3.74	.94
		D) Üniversite	17	3.27	1.20
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) İlkokul	57	4.28	.61
		B) Ortaokul	61	4.15	.70
		C) Lise	58	4.24	.66
		D) Üniversite	28	3.92	.82
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) İlkokul	57	4.20	.68
		B) Ortaokul	61	4.18	.55
		C) Lise	58	4.15	.53
		D) Üniversite	28	4.15	.66
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) İlkokul	57	4.76	.36
		B) Ortaokul	61	4.58	.48
		C) Lise	58	4.52	.49
		D) Üniversite	28	4.80	.28
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) İlkokul	57	4.26	.68
		B) Ortaokul	61	4.03	.82
		C) Lise	58	4.08	.81
		D) Üniversite	28	4.00	.76
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara

bağlılık (4.70±.48) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumlarına göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (4.18 ±.69), kurallara ve yönetime saygı (4.17 ±.59) ve rakibe saygı (4.10±.77) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık (4.65±.44) alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Baba eğitim durumu değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	3.555	3	1.185	.938	.423
		Gruplar içi	246.401	195	1.264		
		Toplam	249.955	198			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	.270	3	.090	.171	.916
		Gruplar içi	102.867	195	.528		
		Toplam	103.137	198			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.612	3	.537	2.337	.075
		Gruplar içi	44.840	195	.230		
		Toplam	46.452	198			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	4.275	3	1.425	1.530	.208
		Gruplar içi	181.623	195	.931		
		Toplam	185.899	198			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	2.845	3	.948	2.008	.114
		Gruplar içi	94.431	200	.472		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	.082	3	.027	.076	.973
		Gruplar içi	72.795	200	.364		
		Toplam	72.877	203			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	2.541	3	.847	4.474	.005 Tukey A-C
		Gruplar içi	37.869	200	.198		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	2.144	3	.715	1.188	.315
		Gruplar içi	120.284	200	.601		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 195)}=1.185, p>.05$] kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 195)}=.090, p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 195)}=.537, p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 195)}=1.425, p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum (3.92 ± 1.14), kurallara ve yönetime saygı ($4.30\pm.74$) ve rakibe saygı ($3.82\pm.95$) alt boyutlarında baba eğitim durumu ilkökul olan katılımcıların, baba eğitim durumu farklı kademelerde olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu, sporda sorumluluklara bağlılık ($4.75\pm.39$) alt boyutunda ise baba eğitim durumu lise olan katılımcıların, baba eğitim durumu farklı kademelerde olan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(3, 200)}=.079, p>.05$] kurallara ve yönetime saygı [$F_{(3, 200)}=.124, p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(3, 200)}=1.127, p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(3, 200)}=.847, p<.05$] alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutu içerisinde baba eğitim durumu ilkökul olan öğrencilerin, baba eğitim durumu lise olan öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları (A-C) belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının aile gelir durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Aile gelir durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistiki bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Aile Gelir Durumu	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) Asgari Ücret ve Altı	40	3.83	1.09
		B) 2825-3500 TL	77	3.92	1.08
		C) 3501-5000 TL	51	3.84	1.09
		D) 5001-7500 TL	21	4.54	1.39
		E) 7501 TL ve Üstü	10	3.31	.62
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) Asgari Ücret ve Altı	40	4.28	.73
		B) 2825-3500 TL	77	4.26	.68
		C) 3501-5000 TL	51	4.20	.68
		D) 5001-7500 TL	21	4.05	.91
		E) 7501 TL ve Üstü	10	4.58	.65
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) Asgari Ücret ve Altı	40	4.75	.38
		B) 2825-3500 TL	77	4.72	.52
		C) 3501-5000 TL	51	4.65	.53
		D) 5001-7500 TL	21	4.58	.46
		E) 7501 TL ve Üstü	10	4.94	.13
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) Asgari Ücret ve Altı	40	3.50	.90
		B) 2825-3500 TL	77	3.65	1.00
		C) 3501-5000 TL	51	3.51	.85
		D) 5001-7500 TL	21	4.62	1.02
		E) 7501 TL ve Üstü	10	3.48	.42
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) Asgari Ücret ve Altı	24	4.05	.78
		B) 2825-3500 TL	57	4.24	.64
		C) 3501-5000 TL	55	3.91	.89
		D) 5001-7500 TL	40	4.17	.64
		E) 7501 TL ve Üstü	28	4.32	.58
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) Asgari Ücret ve Altı	24	4.13	.70
		B) 2825-3500 TL	57	4.29	.50
		C) 3501-5000 TL	55	4.26	.57
		D) 5001-7500 TL	40	4.15	.48
		E) 7501 TL ve Üstü	28	3.80	.74
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) Asgari Ücret ve Altı	24	4.55	.37
		B) 2825-3500 TL	57	4.67	.40
		C) 3501-5000 TL	55	4.57	.51
		D) 5001-7500 TL	40	4.73	.34
		E) 7501 TL ve Üstü	28	4.73	.54
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) Asgari Ücret ve Altı	24	3.87	.99
		B) 2825-3500 TL	57	4.12	.74
		C) 3501-5000 TL	55	4.14	.74
		D) 5001-7500 TL	40	4.14	.79
		E) 7501 TL ve Üstü	28	4.19	.58
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara bağlılık ($4.70 \pm .48$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumlarına göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum ($4.18 \pm .69$), kurallara ve yönetime saygı ($4.17 \pm .59$) ve rakibe saygı ($4.10 \pm .77$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık ($4.65 \pm .44$) alt boyutunun alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Aile gelir durumu değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	11.262	4	2.815	2.288	.045
		Gruplar içi	238.694	194	1.230		<i>Tukey</i>
		Toplam	249.955	198			D-E
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	2.020	4	.505	.969	.426
		Gruplar içi	101.117	194	.521		
		Toplam	103.137	198			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.137	4	.284	1.217	.305
		Gruplar içi	45.314	194	.234		
		Toplam	46.452	198			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	18.305	4	4.576	5.297	.000
		Gruplar içi	167.594	194	.864		<i>Tukey</i>
		Toplam	185.899	198			B-E, C-E, D-E
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	3.785	4	.946	2.014	.094
		Gruplar içi	93.491	199	.470		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	5.199	4	1.300	3.822	.005
		Gruplar içi	67.678	199	.340		<i>Tukey</i>
		Toplam	72.877	203			B-E, C-E
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.004	4	.251	1.268	.284
		Gruplar içi	39.406	199	.198		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	1.773	4	.443	.731	.572
		Gruplar içi	120.655	199	.606		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre kurallara ve yönetime saygı [$F_{(4, 194)}=.505$, $p>.05$] ve sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(4, 194)}=.284$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, sosyal normlara uyum [$F_{(4, 194)}=2.815$, $p<.05$] ve rakibe saygı [$F_{(4, 194)}=4.576$, $p<.05$] alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; sosyal normlara uyum alt boyutu içerisinde aile gelir durumu 5001-7500 TL olan öğrencilerin, aile gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları (D-E) belirlenmiştir. Rakibe saygı alt boyutu içerisinde ise aile gelir durumu 2825-3500 TL olan öğrencilerin, aile gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre (B-E), aile gelir durumu 3501-5000 TL olan öğrencilerin, aile gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre (C-E), aile gelir durumu 5001-7500 TL olan öğrencilerin, aile

gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre (D-E) daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(4, 199)}=.946, p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(4, 199)}=.251, p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(4, 199)}=.443, p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı [$F_{(4, 199)}=1.300, p<.05$] alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucunda; kurallara ve yönetime saygı alt boyutu içerisinde aile gelir durumu 2825-3500 TL olan öğrencilerin, aile gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre (B-E), aile gelir durumu 3501-5000 TL olan öğrencilerin, aile gelir durumu 7501 TL ve üstü olan öğrencilere göre (C-E) daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından olan; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının spor yapma yılına göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan İstatistiki Bulgular Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Spor yapma yılı değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ilişkin istatistiki bulgular

Okul Türü	Bileşenler	Spor Yapma Yılı	N	Ort.	Ss
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	A) 1 Yıl ve Altı	12	4.21	.99
		B) 2 Yıl	23	3.80	1.17
		C) 3 Yıl	25	3.84	1.21
		D) 4 Yıl	37	3.55	1.20
		E) 5 Yıl ve Üstü	102	3.93	1.06
		Toplam	199	3.85	1.12
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 1 Yıl ve Altı	12	4.65	.32
		B) 2 Yıl	23	4.47	.56
		C) 3 Yıl	25	4.19	.81
		D) 4 Yıl	37	4.03	.74
		E) 5 Yıl ve Üstü	102	4.24	.73
		Toplam	199	4.24	.72
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 1 Yıl ve Altı	12	4.80	.41
		B) 2 Yıl	23	4.62	.35
		C) 3 Yıl	25	4.61	.53
		D) 4 Yıl	37	4.62	.64
		E) 5 Yıl ve Üstü	102	4.56	.48
		Toplam	199	4.70	.48
	Rakibe Saygı	A) 1 Yıl ve Altı	12	3.98	.86
		B) 2 Yıl	23	3.95	.95
		C) 3 Yıl	25	3.70	.95
		D) 4 Yıl	37	3.45	1.13
		E) 5 Yıl ve Üstü	102	3.68	.91
		Toplam	199	3.69	.96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	A) 1 Yıl ve Altı	22	4.41	.60
		B) 2 Yıl	12	4.23	.63
		C) 3 Yıl	15	4.18	.57
		D) 4 Yıl	14	4.40	.74
		E) 5 Yıl ve Üstü	141	4.12	.70
		Toplam	204	4.18	.69
	Kurallara ve Yönetime Saygı	A) 1 Yıl ve Altı	22	4.41	.41
		B) 2 Yıl	12	4.31	.58
		C) 3 Yıl	15	4.37	.63
		D) 4 Yıl	14	4.27	.52
		E) 5 Yıl ve Üstü	141	4.10	.60
		Toplam	204	4.17	.59
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	A) 1 Yıl ve Altı	22	4.78	.32
		B) 2 Yıl	12	4.51	.46
		C) 3 Yıl	15	4.65	.41
		D) 4 Yıl	14	4.64	.52
		E) 5 Yıl ve Üstü	141	4.64	.45
		Toplam	204	4.65	.44
	Rakibe Saygı	A) 1 Yıl ve Altı	22	4.41	.63
		B) 2 Yıl	12	4.25	.65
		C) 3 Yıl	15	4.20	.63
		D) 4 Yıl	14	4.11	.65
		E) 5 Yıl ve Üstü	141	4.04	.82
		Toplam	204	4.10	.77

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum (3.85 ± 1.12) ve rakibe saygı ($3.69 \pm .96$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ($4.24 \pm .72$) ve sporda sorumluluklara bağlılık ($4.70 \pm .48$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum ($4.18 \pm .69$), kurallara ve yönetime saygı ($4.17 \pm .59$) ve rakibe saygı ($4.10 \pm .77$) alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık ($4.65 \pm .44$) alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelimlerinin olduğu belirlenmiştir.

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin alt boyutlarından; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı alt boyutlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA Testi sonuçları Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24. Spor yapma yılı değişkenine göre ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı durumlarına ilişkin tek faktörlü varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Spor Lisesi	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	5.677	4	1.419	1.127	.345
		Gruplar içi	244.278	194	1.259		
		Toplam	249.955	198			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	4.961	4	1.240	2.451	.047
		Gruplar içi	98.176	194	.506		
		Toplam	103.137	198			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	1.745	4	.436	1.893	.113
		Gruplar içi	44.707	194	.230		
		Toplam	46.452	198			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	4.646	4	1.161	1.243	.249
		Gruplar içi	181.253	194	.934		
		Toplam	185.899	198			
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Sosyal Normlara Uyum	Gruplar arası	2.292	4	.573	1.200	.312
		Gruplar içi	94.984	199	.477		
		Toplam	97.276	203			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Gruplar arası	2.621	4	.655	1.856	.120
		Gruplar içi	70.257	199	.353		
		Toplam	72.877	203			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Gruplar arası	.608	4	.152	.759	.553
		Gruplar içi	39.802	199	.200		
		Toplam	40.410	203			
	Rakibe Saygı	Gruplar arası	2.331	4	.583	.996	.427
		Gruplar içi	120.097	199	.604		
		Toplam	122.427	203			

Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(4, 194)}=1.419$, $p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(4, 194)}=.436$, $p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(4, 194)}=1.161$, $p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı [$F_{(4, 194)}=1.240$, $p<.05$] alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.21\pm.99$), kurallara ve yönetime saygı ($4.65\pm.32$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.80\pm.41$) ve rakibe saygı ($3.98\pm.86$) alt boyutlarında spor yapma yılı 1 yıl ve altı olan katılımcıların, farklı spor yapma yılları bulunan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Ayrıca kurallara ve yönetime saygı alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın ($p<.05$), yapılan Tukey testi sonucunda yer almaması durumunun rastgele sebeplerden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre sosyal normlara uyum [$F_{(4, 199)}=.573, p>.05$], kurallara ve yönetime saygı [$F_{(4, 199)}=.655, p>.05$], sporda sorumluluklara bağlılık [$F_{(4, 199)}=.152, p>.05$] ve rakibe saygı [$F_{(4, 199)}=.583, p>.05$] alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Buna karşın ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında sosyal normlara uyum ($4.41\pm.60$), kurallara ve yönetime saygı ($4.41\pm.41$), sporda sorumluluklara bağlılık ($4.78\pm.32$) ve rakibe saygı ($4.41\pm.63$) alt boyutlarında spor yapma yılı 1 yıl ve altı olan katılımcıların, farklı spor yapma yılları bulunan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik yönelimlerini demografik değişkenler açısından yorumlayarak açıklamayı amaçlayan bu araştırma sonucunda;

1) Araştırmanın örneklemdaki spor lisesi öğrencileri ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında orta ve yüksek düzeylerde sportmenlik yönelimlerinin olduğu görülmüştür. Bu durumda “*spor lisesi ve beden eğitimi ve spor öğrencilerinin sportmenlik kavramı hakkındaki yönelim durumları sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarına göre düşük düzeydedir*” hipotezimiz reddedilmiştir.

Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin sosyal normlara uyum alt boyutundaki maddelerden “*kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım*” maddesine en fazla puan ile “*bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım*” maddesine ise en az puan ile orta üstü düzeyde yönelim sergiledikleri belirlenmiştir. Kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise “*oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım*” ile “*yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım*” maddelerine en fazla puan ile üst düzeyde, “*hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem*” maddesine ise en az puan ile orta üstü düzeyde yönelim sergiledikleri saptanmıştır. Sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda ise “*kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm*” maddesine fazla puan ile “*eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm*” maddesine ise en az puan ile üst düzeyde yönelim sergiledikleri belirlenmiştir. Rakibe saygı alt boyutunda ise “*yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım*” maddesine en fazla puan ile orta üstü düzeyde, “*eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum*” maddesine ise en az puan ile orta düzeyde yönelim sergiledikleri saptanmıştır.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise sosyal normlara uyum alt boyutundaki maddelerden “*kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım*” maddesine en fazla puan ile üst düzeyde, “*maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim*” maddesine ise en az puan ile orta üstü düzeyde yönelim sergiledikleri belirlenmiştir. Kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise “*oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım*” maddesine en fazla puan ile üst düzeyde, “*hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem*” maddesine ise

en az puan ile orta üstü düzeyde yönelim sergiledikleri saptanmıştır. Sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda ise *“kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm”* maddesine fazla puan ile *“eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm”* maddesine ise en az puan ile üst düzeyde yönelim sergiledikleri belirlenmiştir. Rakibe saygı alt boyutunda ise *“yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım”* maddesine en fazla puan ile üst düzeyde, *“eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum”* ile *“Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım”* maddelerine ise en az puan ile orta üstü düzeyde yönelim sergiledikleri saptanmıştır.

Katılımcıların maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında genellikle sportmenlik açısından olumlu olan seçenekleri işaretledikleri görülmektedir. Bu durumun anketimize katılım sağlayan öğrencilerin gerek okul hayatında gerekse aile içerisinde görmüş oldukları sportmenliğe uygun tutum ve davranışlardan kaynaklandığı söylenebilir.

2) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğindeki (ÇBSYÖ) sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık gösterdiği, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda *“cinsiyet durum değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında; spor lisesi öğrencilerinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda ise kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise tüm alt boyutlarda erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında ÇBSYÖ alt boyutlarında spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla sportmenlik algı durumlarının olduğu söylenebilir. Erkeklerin kadınlara göre puan olarak daha fazla olmalarına karşın kadınlarla aynı ortalamalarda algı durumlarının olduğu görülmüştür. Bu durum örneklem grubumuzda bulunan kadınların yaşadıkları bölgenin karakteristik özelliklerine sahip olmalarından dolayı daha hırslı olmaları, kazanma arzusunun ön planda olması, kaybetmeye tahammül edememeleri sonucu sportmenlik olgusunu arka plana attıkları şeklinde yorumlanabilir.

Literatürde konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmamızla benzer doğrultuda sonuçları içeren sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Karafil ve arkadaşları (2017) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik yönelimlerini inceledikleri araştırma sonuçlarında; erkek öğrencilerin sportmenlik yönelimi sergileme davranışlarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Güllü ve Şahin (2018)'in güreş sporu ile ilgilenen milli sporcular üzerinde yapmış oldukları araştırma sonucunda da güreş sporu ile ilgilenen erkeklerin, kadınlara göre rakibe daha saygılı olduğunu bulmuşlardır. Konuyla ilgili farklı katılımcılar üzerine yapılan araştırmalarda istatistiki açıdan cinsiyet değişkeni ile sportmenlik yönelimi açısından anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür (Efe, 2006; Güner, 2006; Kaya, 2010; Kayışoğlu vd., 2015; Mark, 2017; Miller ve Ommundsen, 2004; Shields vd., 2007; Yılmaz, 2013).

Buna karşın konu ile ilgili birçok araştırmada genellikle kadınların erkeklere göre sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu sonuçlarının olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların bazılarında aşağıda değinilmiştir. Cinsiyet açısından fair-play davranışlarının incelendiği araştırmalara bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla fair playe uygun tutum ve davranışlarda bulundukları görülmektedir (Satcher, 2006; Koç, 2013). Coulomb-Cabagno ve Rascle (2006), yapmış oldukları araştırmada kadınların erkeklere oranla sportmenlik yönelimi algı durumlarının daha yüksek olduğunu ve erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan olduklarını tespit etmişlerdir. Tsai ve Fung (2005)'de kadınların sportmenliğe erkeklere göre daha çok önem verdiğini ortaya koymuştur. Koç ve Güllü (2017)'de çalışmalarında kadınların erkeklere göre daha sportmen oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Şenel ve Yıldız (2016) araştırmalarının sonucunda beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla sportmenlik yönelimlerinin

olduğundan bahsetmişlerdir. Koç ve Karabudak (2017) yaptığı çalışmada, cinsiyete göre bakıldığı zaman kadın öğrencilerin sportmenlik davranışlarının genel olarak erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Türkmen ve Varol (2015) yaptığı çalışmada da kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla sportmen olduklarını ve kadın öğrencilerin sportmen olmayan davranışları sergilemedikleri görülmüştür. Yine Yılmaz ve arkadaşları (2017) ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimlerini inceledikleri çalışmalarında kadın öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde sergiledikleri sportmenlik yöneliminin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Nitekim Tsai ve Fung (2005) yapmış oldukları araştırmada kadınların; düşmüş rakibine yardım etmek, hatalar yapıldığında kendini kontrol etmek, mağlubiyet sonrası rakibin antrenörüyle el sıkışmak, rakiplere karşı haksız durumları düzeltmek gibi sportmence davranışlar sergilediklerini ortaya koymuşlardır.

3) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin oynadığı spor dalı türü değişkenine göre çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğindeki (ÇBSYÖ) kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık gösterdiği, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda *“oynadığı spor dalı türü değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında takım sporları ile ilgilenen katılımcıların, bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların, takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise tüm alt boyutlarda bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların, takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesinde öğrenim gören takım sporları ile ilgilenen katılımcıların, bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimlerinin olması durumu; takım içerisinde oluşan dayanışmadan, yapılan fevri bir davranışın tüm takımı etkilemesinden, birlikte hareket etme güdüsünden kaynaklı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca takım sporlarında bir hatayı bir başka takım arkadaşı telafi edebilirken bireysel sporlarda bu mümkün olmayabilir. Bireysel sporlarda yapılan bir hata maçın kaybedilmesine sebep olabilir. Bu durum sporcunun kendine olan güvenine, yeteneklerine olan inancının zayıflamasına etki edebilir. Araştırmanın diğer örneklem grubu olan beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcıların takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde olması durumu ise; bireyin olgunlaşması, üniversite ile beraber sosyalliğinin artması, duygu ve düşüncelerinin bireyi daha doğru olan tarafa yönlendirmesi sonucu faaliyet gösterdiği spor türüne daha profesyonel bir yaklaşım sergilediği, centilmenliğe önem verildiği ve bireysel sporlarda sportmenlik olgusunu ön plana çıkardıkları şeklinde yorumlanabilir.

Literatürde konu ile ilgili yapılan bazı araştırmalara bakıldığında; Balçıkınlı ve Yıldırım (2011), takım sporu ve bireysel sporlarla ilgilenen bireylerin çok yönlü sportmenlik ölçeği puanlarını belirlediği çalışmasında takım sporu ile ilgilenen bireylerin ÇBYSÖ puanları ortalamalarının bireysel spor branşlarıyla ilgilenen bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Yine yapılan bir araştırmada takım sporlarından birinde faaliyet gösteren öğrencilerin, bireysel sporlardan birinde faaliyet gösteren öğrencilere göre sportmenlik yönelimlerinin daha fazla olduğu ve daha az saldırgan tutumlar sergiledikleri anlaşılmıştır (Koç ve Güllü, 2017). Ramazanoğlu ve arkadaşları (2002), taekwondo ve futbol sporlarıyla ilgilenen bireylerin saldırganlık düzeyleri ve sportmenlik yönelimlerini incelediği çalışmasında, taekwondo sporcularının çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğine ilişkin puan ortalamalarının futbolculara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum karşılıklı temasın daha yoğun olduğu spor branşlarında sportmenlik dışı davranışların daha çok görüldüğü şeklinde yorumlanabilir. Tucker ve Parks (2001), temaslı ve temassız sporlardaki saldırgan tutum ve sportmenlik dışı davranışların mücadele sporlarına göre daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Esentürk ve arkadaşları (2015) da voleybolcu öğrencilerin sportmenlik yönelimlerini futbolcu öğrencilere göre yüksek bulmuştur. Burada da voleybol branşında karşılıklı temasın daha düşük olmasından dolayı sportmenlik düzeyi voleybolcularda daha yüksek çıkmış olabilir. Koç ve Güllü (2017)'de

çalışmalarında spor tiplerini; bireysel yarışma sporları, top ile yapılan takım sporları ve fiziksel temasın olmadığı sporlar olmak üzere üçe ayırmıştır. Yaptığı analiz sonucunda spor tipleri değişkeni açısından; fiziksel temasın olmadığı spor branşlarına katılan öğrencilerin toplam sportmenlik puanlarının, bireysel yarışma sporları ve top ile yapılan takım sporları branşlarına katılan öğrencilerin toplam sportmenlik puanlarından yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Gürpınar (2014)'ın yapmış olduğu bir araştırmada da voleybol branşıyla ilgilenen öğrencilerin diğer sporlarla ilgilenen öğrencilere göre sportmence davranışlar sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu görülürken futbol branşıyla ilgilenen öğrencilerin sportmence davranışlarda bulunma düzeyleri diğer tüm sporlarla ilgilenen öğrencilere göre daha düşüktür. Bu durum oyun içerisinde temas oranı arttıkça mücadelenin artması ve galip gelebilmek adına haksız avantaj elde etmek ve hile gibi faktörlerin devreye girmesiyle sportmenlik olgusunun arka plana atıldığı şeklinde ifade edilebilir.

Literatürde konu ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda ise spor türünün sportmenlik düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Megha (2017) üniversiteler arası spor yarışmalarına katılan 60 öğrencinin ahlaki düzeylerini katıldıkları spor branşına göre karşılaştırmıştır. Çalışmasına; bireysel sporlara katılan 20 sporcu, takım sporlarına katılan 20 sporcu ve dövüş sporlarına katılan 20 sporcuyla dahil etmiştir. Çalışma sonucunda, farklı spor branşlarına katılan sporcu öğrencilerin ahlaki düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmiştir. Koç ve Seçer (2018)'de spor bilimleri alanında okuyan üniversite öğrencilerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin yaptıkları spor türlerinin sportmenlik davranışlarını etkilemediğini bulmuştur.

4) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin aktif spor yapma durumu değişkenine göre çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğindeki sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık gösterdiği, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda “*aktif spor yapma durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur*” hipotezimiz kabul edilmiştir.

Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında; spor lisesi öğrencilerinin, sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında aktif spor yapan katılımcıların, aktif spor yapmayan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında aktif spor yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde ise yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören aktif spor yapan ve aktif spor yapmayan katılımcıların sportmenlik düzeylerinin birbirine yakın olduğu ve genel olarak orta üstü düzeyde sportmenlik algı durumlarına sahip oldukları görülmektedir. Bu durum katılımcıların aktif sporcu olsalar da olmasalar da öğrenim gördükleri okullarda almış oldukları dersler, edinmiş oldukları bilgiler, arkadaşlık ilişkileri, öğretmen ve öğrencilerin ders içi ve ders dışı tutumları, okulda örnek aldıkları öğretmenlerin sergilemiş oldukları sportmence davranışlar sonucu sportmenlik olgusunun önemini kavrayıp bu olguyu aktif yaşantılarına olumlu bir şekilde yansıtma şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca aktif spor yapmayan katılımcıların da sportmenlik yönelimlerinin aktif spor yapan katılımcılar kadar yüksek çıkmasında aktif spor yapan katılımcıların okul içerisinde veya bulunmuş oldukları şehirde yapmış oldukları müsabakalara aktif spor yapmayan okul arkadaşları seyirci olarak katılmış olabilir. Bu ihtimal çerçevesinde aktif sporcuların göstermiş oldukları sportmence davranışlardan aktif sporcu olmayan sınıf arkadaşları da etkilenip bu durumu sosyal yaşantılarına yansıtmış olabilirler.

Literatürde konu ile ilgili yapılan bazı araştırmalar incelendiğinde; Karafil ve arkadaşları (2017) lisanslı spor yapmalarına göre inceledikleri araştırma sonucunda lisanslı olarak spor yapanların lisanslı olarak spor yapmayanlara göre sportmenlik algı durumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Akandere ve arkadaşları (2009) öğrenciler üzerine yapmış oldukları çalışmada, aktif spor yapanların, aktif spor yapmayanlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek ahlaki yargı seviyesine sahip olduğunu belirtmiştir. Tekeli (2017) uygun davranışlar sergileme ve toplam sportmenlik davranışı düzeyinde lisanslı olarak spor

yapan katılımcıların daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Koç (2017), okul takımlarında faaliyet gösteren öğrencilerin diğer öğrencilere göre genel olarak sportmenlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Saygılı ve arkadaşları (2015) araştırmalarında aktif spor yapan öğrencilerin olumlu kişilik özellikleri ve akademik başarı açısından aktif spor yapmayanlara göre daha olumlu davranışlar gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ekinci (2018) kulüp sporcusu olanların pozitif davranış sergileme değerlerinin diğerlerinden anlamlı derecede yüksek olduğunu belirlemiştir. Gümüş (2019)'ün çalışmasında da X kuşağının sportmenlik yönelimi algı durumlarına bakıldığında, düzenli ve aktif bir şekilde spor yapan kişilerin, düzenli ve aktif bir şekilde spor yapmayan kişilere göre daha yüksek sportmenlik yönelimi algı durumlarının olduğu görülmektedir. Zorba (2018) sportmenlik yönelimlerini incelemek amacıyla 187 öğrenci ile yaptığı araştırmada okul beden eğitimi dersleri ve okul dışı spor faaliyetlerinin, sporcu öğrencilerin sportmenlik çerçevesinde davranışlar göstermeleri için bir ortam olarak kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Genellikle aktif sporcuların sportmenlik düzeylerinin yüksek olduğu araştırma sonuçlarının görülmesine karşın Satcher (2006), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmasında aktif spor yapmayan öğrencilerin, aktif spor yapan öğrencilere göre ahlâkî karakter düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yine Hayes (2006), 206 üniversite öğrencileri üzerine yaptığı araştırmaya göre; aktif spor yapmayan öğrencilerim, aktif sporcu öğrencilere göre sorumluluk, dürüstlük, ve adalet gibi kavramları daha çok önemseydiğini, sporcuların takıma bağlılık ve özveri gibi kavramları desteklerken maçta dürüst olmayan ve sahtekârca hareketleri savunduklarını, birinin ego yönlendirmesi ne kadar fazlaysa maç sırasında diğerlerini yenebildiğini gösterebilmek için dürüst olmayan ve sahtekârca hareketleri o kadar çok yaptığını, sosyal karakteri fazla olanın ahlâkî karakterle ilgili olaylara daha az inandığını bulmuştur. Bu durum sporun son yıllarda aşırı ticarileşmesi, siyasi etkenlerin dahil olması, profesyonel beklentilerin farklılaşması sonucu gerçekleştiği şeklinde yorumlanabilir. Literatürde konu ile ilgili anlamlı bulunmayan araştırmaların da olduğu görülmektedir. Koç ve Tamer (2016) çalışmasında ortaokulda ve lisede öğrenim gören kadın öğrencilerin kulüp sporcusu olmasının sportmenlik yönelimi üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır. Aynı doğrultuda Reynes ve Lorant (2002) da çalışmalarında, judo branşında spora katılım gösteren bireyler ile sedanter bireylerin saldırganlık düzeylerini karşılaştırmış ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

5) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğindeki sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık gösterdiği, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda *“faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etmeyen katılımcıların, faaliyetler gösterdikleri spor dalından gelir elde eden katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu söylenebilir. Buna karşın kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde eden katılımcıların, faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etmeyen katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; tüm alt boyutlarda faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir etmeyen katılımcıların, faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde eden katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etmeyen katılımcıların tüm alt boyutlarda sportif gelir elde eden katılımcılara göre daha yüksek düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu görülmüştür. Sporcular faaliyet gösterdikleri spor dalından maddi kazanç elde etmeye başladığında müsabakaya olan yaklaşım şekilleri değişebilir. Maddi kazanç sağlanamayan bir durumda sporcular duygularını daha rahat bir şekilde sahaya yansıtabilir. Sporda maddi kazanç ön plana çıktığında sporcular ‘Kazanmak için her yol mubahtır’ anlayışıyla hareket edip sporun en önemli kazanımlarından biri olan fair play anlayışının uzağında, sportmenlik ruhuna aykırı davranışlar sergileyebilirler. Ayrıca sporcuların kulüp bazında maliyetlerinin olması, sporculardan sportif başarı

beklentisi sporcuların üzerinde baskı oluşmasına neden olmuş olabilir. Bu durum sporcuların bu baskı sonucu göstermiş oldukları reaksiyonla müsabaka esnasında sadece kazanma odaklı bir anlayışla hareket edip sportmenlik olgusunu arka plana atmış oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Konu ile ilgili; Çakıcı (2019) yapmış olduğu amatör futbolcuların liderlik özellikleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı araştırmasında amatör futbol oyuncularının, çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği, alt boyut ve toplam puanlarının kulüpten ücret alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Bu sonuca göre, futbolcuların kulüpten ücret alma değişkeninin sportmenlik yönelimleri üzerinde etkili olmadığını söyleyebiliriz.

6) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin yaş değişkenine göre; rakibe saygı alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu durumda *“yaş değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesinde öğrenim gören katılımcıların genellikle 14-15 yaş grubunun yani liseye yeni başlamış öğrencilerin sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun 14-15 yaş aralığındaki öğrencilerin spora olan bakış açısı ile ilgili olduğu düşünülebilir. 14-15 yaş aralığındaki öğrencilerin spordan gelir elde etme ihtimalleri düşük olduğu için spora daha amatör bir ruhla yaklaşmış olabilirler. Ayrıca bireylerin yaşları ilerledikçe gerek okulda

gerek bulundukları çevrelerde olumsuz davranışlarla karşılaşma ihtimalleri artmış olabilir. Birey çevresinde ne kadar çok olumsuz davranışa tanık olursa bu davranışları spor müsabakasına veya maça aktarabilir. Sonuç olarak bu durum öğrencilerin yaşları ilerledikçe faaliyet gösterdikleri spor branşına daha profesyonelce yaklaştıkları veya yaş ilerledikçe çevrelerinde olup biten olumsuz davranışların artmasından kaynaklı sportmenlik olgusunu önemsemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerde de en küçük yaş grubu olan 18-19 yaş aralığında bulunan öğrencilerin sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri içinde benzer yorumlar yapılabilir. Ancak unutulmaması ve dikkat edilmesi gereken bir konu da yaşı küçük olan sporcuların yaşı büyük olan sporcuları kendilerine örnek almalarıdır. Bu bakımdan yaşça büyük olan sporcuların sportmenlik anlayışı çerçevesinde hareket edip küçüklerine örnek olmaları gerekir.

Literatürde konu ile ilgili bazı araştırmalar incelendiğinde araştırmamızla aynı doğrultuda çıkan sonuçların olduğu görülmektedir. Tsai ve Fung (2005) yapmış oldukları araştırmada yaşça büyük olan sporcuların, yaşça küçük olan sporculara göre sportmenlik yönelimlerinin daha düşük olduğunu belirtmiştir. Teke (2018), kişilik özelliklerinin sporcuların sportmenlik yönelimine olan etkisini araştırmış ve yapmış olduğu analizler sonucunda sporcuların yaş faktörü arttıkça sergilemiş oldukları sportmence davranışların azaldığını belirtmiştir. Yine Kavusssanu ve arkadaşları (2006) yapmış oldukları araştırmalara göre küçük yaş gruplarında bulunan sporcuların büyük yaş gruplarında bulunan sporculara göre daha fazla sportmenlik yönelimine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yine kuralları ihlal etme puanlarının büyükler kategorisindeki sporcularda, küçükler kategorisindeki sporculara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kaye ve Ward 2010). Lee ve arkadaşları (2007) çalışmalarında, yaşlıların gençlere göre hile yapma puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Aktaş ve arkadaşları (2004) de üst düzeydeki profesyonel basketbolcuların, başarıya ulaşmak için kuralların izin verdiği sınırlarda saldırganlık eğilimine sahip olduklarını vurgulamışlardır. Kotan (2004)'ın profesyonel futbol takımı taraftarlarının fair-play anlayışları üzerine bir araştırma (Trabzonspor örneği) isminde yapılmış olan yüksek lisans tezinde sportmenlik ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Bu tez çalışmasının sonuçlarına benzer şekilde Elik (2017) çalışmasında, amatör futbolcuların sportmenlik düzeylerini yaş değişkenine göre incelendiğinde genel olarak sportmenlik düzeylerinde gruplar arasında ileri düzeyde anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Literatüre bakıldığında araştırmamızla aynı doğrultuda çıkan sonuçların yanı sıra anlamlı bulunmayan ve araştırmamızla farklı doğrultuda olan araştırma sonuçlarının da olduğu görülmüştür. Gürpınar ve Kurşun (2013)'un yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre yaşı büyük olan basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik yönelimlerinin yaşı küçük olanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Aynı şekilde Elik (2017) futbolcular üzerine yapmış olduğu araştırmalarının sonucuna göre, yaş arttıkça futbolcuların genel sportmenlik düzeylerinin arttığını ifade etmiştir. Topçu (2013) da yapmış olduğu araştırmasında sporcuların sportmenlik yönelimlerinin yaş faktörüne göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Balçıkınlı ve Yıldırım (2011)'in profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimlerini inceledikleri araştırmaya göre yaş değişkeninin sportmenlik yönelimi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Kayışoğlu ve arkadaşları (2015) yapmış oldukları araştırmaya göre ortaokul öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerini karşılaştırmış ve yaş değişkenine göre farklılaşmadığını belirtmişlerdir. Yine İkizler ve Tekin (2008) çalışmalarında sporcuların yaşlarına bağlı olarak sportmenlik algılarının farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

7) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin okuldaki sınıf durumu değişkenine göre; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durumda *“okuldaki sınıf durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu alt sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik yönelimlerinin üst sınıfta bulunan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, yaş değişkeninde de bahsettiğimiz üzere bireylerin büyüdükçe, sınıf atladıkça çevrelerinde olup biten olumsuz davranışlara şahit olmaları, kazanma arzusunun ön planda olması, kaybetmeye tahammül edememeleri sonucu sportmenlik yönelimlerinin düşmüş olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca okul ortamının vermiş olduğu samimiyetle öğrenciler zaman geçtikçe birbirleriyle daha çok kaynaşmaktadır. Bu öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça daha çok kaynaşmaları sonucu birbirlerini olumlu veya olumsuz etkileme ihtimalleri artmaktadır. Bu doğrultuda öğrenciler olumsuz davranışlar sergileyen arkadaşlarından etkilenip sportmenlik olgusunu geri plana atmış olabilir.

Literatürde konu ile ilgili bazı araştırmalar incelendiğinde araştırmamızla aynı doğrultuda çıkan sonuçların olduğu görülmektedir. Efe (2006)'nin araştırmasında öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme sıklıklarına ilişkin görüşleri, “öğrenim gördükleri sınıf düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak analiz sonuçlarına göre daha alt sınıftaki öğrencilerin üst sınıftaki öğrencilere oranla ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Buradan sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme düzeylerinin azaldığını ifade edebiliriz. Sezer ve arkadaşları (2015) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmada sınıf düzeyi arttıkça sergilenen sportmence davranışların azaldığını belirtmiştir. Türkmen ve Varol (2015) beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik yönelimini artırıcı etkisi üzerine yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça sportmenlik yöneliminden uzaklaştıkları ve sportmence davranışlar sergileme oranların azaldığını ancak belirleyici bir anlamlı farklılığın olmadığını gözlemlemişlerdir. Aynı doğrultuda Koç ve Tamer (2016) yaptıkları çalışmada sınıf seviyesi arttıkça kadın öğrencilerin sportmence davranışlar sergileme düzeyinin azaldığını tespit etmişlerdir. Teke (2018) yapmış olduğu çalışmada, yaşça küçük olan öğrencilerin, yaşça büyük olan öğrencilere göre fair-play davranışlarına daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Yine Koç (2013) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmasında sınıf düzeyi arttıkça sportmenlik seviyesinin azaldığını belirtmiştir. Koç ve Karabudak (2017) yaptığı araştırma da 6. ve 7. sınıftaki öğrencilerin 8. Sınıftaki öğrencilere göre sportmenlik davranışlarının anlamlı düzeyde daha iyi olduğu ortaya koymuşlardır. Shields ve arkadaşları (2007) düşük sportmen davranışların sergilenmesinde kişisel tutumların ve sosyal etkinin belirleyici

rolünü inceledikleri araştırma sonucunda; sınıf değişkeninin öğrencilerin sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Ancak öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe sportmenlik seviyesinde düşüş olduğu görülmüştür. Bozdemir (2017) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında, karşılaşma esnasında fair-play boyutunda 5. sınıflarla 9. 10. 11. 12. sınıflar arasında 5. sınıfların lehine, karşılaşma sonrasında fair-play boyutunda 6. sınıflarla 9, 10. sınıflar arasında 6. sınıfların lehine, genel olarak bir karşılaşmada fair-play boyutunda 5. sınıflarla 9. 10. 11. 12. Sınıflar arasında 5. sınıfların lehine, 6. sınıflarla 10. sınıflar arasında 6. sınıfların lehine, 7. sınıf ve 10. sınıf arasında 7. sınıfların lehine ve 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre daha sportmen çıkmıştır. Elkind (1987), bu zamanlardaki değişmelerin ego benmerkezciliğinin çeşitli bir şekilde başlattığını ve ergenlerin sanki sahnedeymiş gibi hareket ve performanslarını izleyen hayali seyircilerin olduğunu tasarlayarak davranışlarını ortaya koyduklarını, başka kimselerin fikirlerinin kendilerine yönelmiş olduğu şeklinde bir fikrin varlığını ortaya koyar. Ona göre benmerkezcilik zihinsel gelişimin olumsuz yanını her ne kadar oluşturmuş olsa da bu döneme özgü değişik duygusal reaksiyonları aydınlatma açısından faydalı olmaktadır. Bu çalışmadan yola çıkarak sınıf düzeyine bağlı olarak yaşın artması ve bu dönemlerin ergenliğe geçiş aşaması olması, ben merkezliğinin artarak sportmenlik davranışının yaşa bağlı olarak azaldığı söylenebilir. Hacıcaferoğlu ve arkadaşları (2015)'nın yapmış oldukları araştırmaya göre ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi almalarının sportmenlik yönelimlerine olan etkisinin sınıf düzeyinde anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Buna karşın; Kayışoğlu ve arkadaşları (2015) araştırmalarında sınıf düzeyi ile sportmenlik arasında bir ilişki tespit edilememiştir. İlgili araştırmalar, araştırmamızla örtüşmemekte olup; branş, bölüm vb. değişkenlerin bu tür farklılıkları ortaya çıkarabileceği söylenebilir.

8) Araştırmaya katılan spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre; tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu durumda *“anne eğitim durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında; spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre

“orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında anlamlı bir sonucun çıkmamasıyla beraber spor lisesinde öğrenim gören anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin, anne eğitim durumu diğer kademelerden mezun olmuş öğrencilere göre birbirine yakın değerlerde olsalar dahi genellikle daha yüksek düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan öğrencilerin ise anne eğitim durumu diğer kademelerden mezun olmuş öğrencilere göre sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Mezun olduğu okul kademesi fark etmeksizin istisnalar haricindeki bütün annelerin çocuklarına küçük yaştan itibaren iyi olanı, doğru olanı, paylaşmayı, karşısındaki insana saygı duyması gerektiğini, kendi menfaati için karşısında bulunan insanlara zarar vermemesi gerektiğini, karşısındakiyle empati yapmasını yani araştırmamızla alakalı olarak sportmence davranışlar sergilemesi gerektiğini öğretmişlerdir. Anneler sportmenlik kavramını çocuklarına çok iyi bir şekilde aktarmış olsalar bile diğer bağımsız değişkenlerde de bahsettiğimiz üzere bireyin zamanla sosyal çevresinden etkilendiği düşünüldüğünde davranışlarında değişiklikler olabilir.

Literatürde konu ile ilgili bazı araştırmalara bakıldığında; Çakıcı (2019), amatör futbol oyuncularının, çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği, alt boyut ve toplam puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Bu sonuca göre, amatör futbolcuların sportmenlik yönelimlerine anne eğitim durumlarının etkisinin olmadığını söyleyebiliriz. Ekinci (2018) ve Tekeli (2017) yapmış oldukları çalışmada anne eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. Yine güreşçi ve basketbolcuların oyun esnasında hile ve aldatmaya olan bakış açılarında anne eğitim durumunun herhangi bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Aynı şekilde Efe (2006)’nin yapmış olduğu çalışmada da anne eğitim durumunun öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme düzeylerine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın farklı spor dallarında mücadele eden alt yapı sporcuları üzerine yapılan bir araştırmada

anneleri yüksek lisans mezunu olan sporcuların ahlaki karar alma tutumları, anneleri ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olan sporculara göre daha yüksek bulunmuş ve anlamlı sonuçların görüldüğü tespit edilmiştir (Pepe vd., 2017). Arslan ve arkadaşları (2018)'nın erkek güreşçiler ve basketbolcular ile yapmış olduğu araştırmada sonucuna göre de anne eğitim düzeyinin sportif ahlak üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Yine Kenworthy (2010) yapmış olduğu bir araştırmada öğrencilerin sportmenlik ve buna benzer etik davranışlar sergilemesinde anne eğitim durumunun etkili bir unsur olduğunu belirtmiştir.

9) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre; tüm alt boyutlarda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise sadece sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda *“baba eğitim durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında anlamlı bir sonucun çıkmamasıyla beraber spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören baba eğitim durumu ilkokul mezunu olan öğrencilerin, baba eğitim durumu diğer kademelerden mezun olmuş öğrencilere göre birbirine yakın değerlerde olsalar dahi genellikle daha yüksek düzeyde sportmenlik yönelimlerinin olduğu görülmüştür. Buradan öğrencilerin babalarının almış oldukları eğitimin daha üst kademede olmasının öğrencilerin sportmenlik yönelimleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılabılır. Bu durum öğrencilerin babaları ilkokul mezunu olsalar dahi babalarından güzel olanı, doğru olanı, sportmenliği bir hayat tarzı haline getirmiş olmayı görüp ondan öğrendiklerini kendi hayatlarına uyarlamış olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Literatürde konu ile ilgili bazı araştırmalara bakıldığında; Çakıcı (2019), amatör futbol oyuncularının, sportmenlik yönelimlerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirtmişlerdir. Tekeli (2017) yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin sportmenlik davranışını etkilemediğini bulmuştur. Ekinci (2018) de yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin sportmenlik yönelimine etkisi olmadığını ortaya koymuştur. Hacıcaferoğlu ve arkadaşları (2015) öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik yönelimleri arasındaki etkinin baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Efe (2006)'nin yapmış olduğu çalışmada da baba eğitim durumunun öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme düzeylerine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın Arslan ve arkadaşları (2018) ise erkek basketbolcu ve güreşçiler ile yaptıkları araştırmanın sonucunda baba eğitim düzeyinin sportmenlik yönelimi üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Şengün (2008) de baba eğitim seviyesinin, yetiştirdikleri kişilerin ahlaki olgunluk seviyelerini etkileyen önemli bir unsur olduğunu düşünmektedir.

Bireyin karşılaştığı ilk sosyal grup ailedir. Bireyler sosyo-kültürel değerleri ilk olarak aile ortamında öğrenmeye başlar. Çocuklar ebeveynlerinin birçok kişilik özelliklerini, davranış biçimlerini, ahlaki ve kültürel değerlerini taklit ederek öğrenirler. Anne ve babanın çocuğa karşı olan tutumu da kişiliğin oluşumunu önemli ölçüde etkiler. Aile bireyleri deneyimlerini çocuğa farklı yollarla aktardıklarından dolayı her kişilik farklı şekilde ortaya çıkabilir (Fosberg, 1993). Yine burada da anne ve babanın almış oldukları eğitim düzeylerinin farklı olması, sportmenlik davranışını etkilemediği söylenebilir.

10) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarında ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durumda *“aile gelir durumu değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur”* hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt

boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında genellikle aile gelir durumu en yüksek düzeyde olan spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin, aile gelir durumu düşük olan öğrencilere göre sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ekonomik açıdan zorluk yaşayan ailelerde geçim sıkıntılarının vermiş olduğu bir stres, huzursuz bir ortam oluşmuş olabilir. Bu durumdan kaynaklı olarak birey bulunduğu ortamdaki etkilenip sportmenlik olgusunu tam olarak kavrayamamış olabilir. Ekonomik sıkıntı yaşayan bir ailede bireyin istekleri kolaylıkla yerine getirilemeyeceğinden kaynaklı olarak bireyde çevreye karşı bir öfke, saldırganlık durumu oluşmuş oluşabilir. Ayrıca bu durum gelir durumu yüksek olan ailelerin çocuklarını çeşitli sportif faaliyetlere yönlendirerek uzman eğitimci tarafından hem fiziksel olarak gelişmelerini hem de sportif ahlak boyutunda donanım sahibi olmalarını sağlamış olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Literatürde konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında genellikle anlamlı bulunmayan sonuçların olduğu görülmektedir. Kayışoğlu ve arkadaşları (2015) yapmış oldukları çalışmada sportmenlik yöneliminin aile gelir durumu değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Yine Koç ve Güllü (2017) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin sportmenlik davranışlar sergilemeleri üzerinde aile gelir durumunun anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Yine Ekinci (2018) de yapmış olduğu araştırmada aile gelir durumunun öğrencilerin sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Çakıcı (2019)’da amatör futbol oyuncularının, çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği, alt boyut ve toplam puanlarının aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Erşan ve arkadaşları (2009), öğrencilere yönelik yapmış olduğu çalışmada saldırganlık düzeyiyle, aile gelir durumunu karşılaştırdığında; düşük, orta ve yüksek düzeyde aile gelir durumu olan öğrencilerin puanları arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır. Tiryaki (1996)’de, yapmış

olduğu bir çalışmada gelir seviyesi ile ilgili yapılan tüm karşılaştırmalardaki bulgular, aile gelir durumuna göre deneklerin saldırganlık puanları arasında bir fark yaratmadığını ortaya çıkartmıştır. Aynı şekilde saldırganlık düzeyinin aile gelir durumuna göre farklılaşmadığı çalışmalar da bulunmaktadır (Keskin, 2015; Öztürk, 2008).

Literatürde araştırmamızı destekler nitelikte çalışmaların olduğu da görülmektedir. Yıldız ve arkadaşları (2007)'nin yapmış oldukları çalışmada ailenin ekonomik durumu kötüleştikçe, olumsuz olaylara katılmanın doğru orantılı bir şekilde arttığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla aile gelir durumunun bireylerin kişilikleri ve davranış türleri üzerinde etkili olduğunu savunmaktadır. Yine Ağlamaz (2006), Camadan ve Yazıcı (2017) ve Fidan (2016) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre maddi gelir durumu az olan bireylerin, maddi gelir durumu yüksek olan bireylere göre daha saldırgan bir tutum içerisinde olduklarını belirtmiştir. Aral ve arkadaşları (2004) İlköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin aile gelir durumlarının saldırganlık seviyeleri üzerinde etkisinin olduğu ve aile gelir durumu düşük olan öğrencilerin, yüksek olanlara göre daha fazla saldırgan tutum içerisinde olduklarını tespit etmişlerdir. Zhang ve Postiglione (2001) yapmış olduğu Hong Kong'da yürütülen çalışma kapsamında aile gelir durumu üst düzeyde olan çocukların özsaygı düzeylerinin aile gelir durumu düşük olan çocuklara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarımıza karşı olarak Temel ve Nas (2018), okul sporlarına katılan lise öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışma sonuçlarına göre aile gelir durumu yüksek olan öğrencilerin öfke seviyelerinin, aile gelir durumu düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Şahin (2014) de bir araştırmasında ailenin gelir durumunun yükselmesiyle doğru orantılı olarak öfke seviyesinin de yükseldiğini tespit etmiştir. Yine bu sonuçlardan farklı olarak Erşan ve arkadaşları (2009), Güner (1995), Kabak (2009) ve Uluişik (2015) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre aile gelir durumu yüksek olan kişilerin saldırganlık düzeylerinin, aile gelir durumu düşük olan kişilere göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

11) Araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerinin spor yapma yılı değişkenine göre; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; tüm alt boyutlara göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı

saptanmıştır. Bu durumda “*spor yapma yılı değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelim durumlarında ölçeğin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur*” hipotezimiz kabul edilmiştir. Ölçeğin tüm alt boyutlarına bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin ise; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarının genel aritmetik ortalama puanlarına göre “orta üstü düzeyde”, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunun genel aritmetik ortalama puanına göre ise “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen istatistiki bulgulara bakıldığında spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören spor yapma yılı daha az olan öğrencilerin, spor yapma yılı daha yüksek olan öğrencilere göre genellikle sportmenlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireyler faaliyet göstermiş oldukları spor dalında tecrübe kazandıkça, profesyonelleştikçe bazı duygulardan uzaklaşırlar. Örneğin çıktığı ilk maçını kaybetmiş bir sporcu ile kaç maça çıktığını hatırlayamayacak düzeyde profesyonelleşmiş bir sporcunun kaybetmeye karşı gösterecekleri tepkiler çok farklı olabilir. Tecrübeli sporcu olaya daha profesyonelce yaklaşp önündeki maçlara odaklanırken, ilk maçına çıkan sporcu kaybettiği zaman daha çok etkilenip farklı reaksiyonlar gösterebilir. Sportmenliğe karşı hassasiyet duygusu da yukarıda bahsettiğimiz duygulardan biri olabilir. Sporculuğun ilk yıllarında muhtemelen sporcunun üzerine düşen sorumluluk, tecrübeli bir sporcunun almış olduğu sorumluluktan çok daha azdır. Sorumluluk duygusunun getirmiş olduğu baskı sonucu sporcular sporun içerisinde var olan, tasvip edilmeyen bazı yöntemlere başvurmuş olabilirler. Fair play anlayışı amatörce duygular besleyen sporcularda üst düzeyde olabilirken, tecrübeli sporcularda gerek profesyonelleşme gerek maddi gelir elde etme sebeplerinden dolayı daha önemsenmeyen bir anlayış halini almış olabilir. Bütün bu ifadelerden hareketle bu durum sporcuların faaliyet göstermiş oldukları spor dalında aktif spor yapma süreleri arttıkça kazanma odaklı anlayışın ön plana çıkmış olduğu, rakibe duyulan saygı ve empatiden ziyade rakibi yenilgiye zorlamanın önemsendiği bir anlayışa bürünmüş olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Literatürde konu ile ilgili bazı araştırmalara bakıldığında; Tekeli (2017) tarafından ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, oynama yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Yine araştırma sonucumuzla kısmen paralellik gösteren ve Elik (2017) tarafından futbolcular üzerinde yapılan çalışmada, sportmenlik yöneliminin spor yaşı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılaşmanın 1-5 yıl kategorisinde bulunan amatör futbolcuların lehine olduğu tespit edilmiştir. Satcher (2006), 1-4 yıllık oyuncuların, 11-12 yıllık oyunculara göre ahlaki boyut puanlarının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Benzer doğrultuda Şar (2016) da katılımcıların duygusal denge, psikolojik dayanıklılık ve açıklık düzeylerinin spor yapma yılına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ve genellikle spor yapma süresi arttıkça psikolojik dayanıklılık, açıklık ve duygusal denge düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Barkoukis ve Mouratidou (2015) da sporcuların tecrübeleri ile sportmenlik yönelimleri arasında bir ilgi olduğunu ifade etmektedir. Bu ilgi orta ve yüksek düzeylerde görülebilmektedir. Kolayış ve arkadaşları (2017)'nin yaptığı çalışmalar sonucunda; artistik buz pateni yapan sporcularında spor yapma yılı arttıkça sportmenlik yönelimlerinin de arttığını ifade etmiştir. Buna karşın Yoncalık ve Gündoğdu (2007) ise, sporda dopingin etik yönünü incelediği çalışmada spor yapma süreleri fazla olan katılımcıların sportmenlik yönelimi puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Özsarı (2018) da yapmış olduğu araştırmada, 4 sene ve üzeri spor yapan işitme engelli sporcuların sportmenlik yönelimlerinin, 1-3 sene aralığında spor yapan işitme engelli sporculara göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. İkizler ve Tekin (2004), sporda fanatizme yol açan güdüleri ve cinsiyet unsurunu araştırdığı çalışmada katılımcıların spor yılı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik yönelim düzeylerinin incelenmesi sonucunda, örneklemdeki öğrencilerin ölçek sorularına verdikleri cevaplardan hareketle;

✓ Spor lisesi öğrencileri ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenlik yönelimi ölçeğinin tüm alt boyutlarda orta ve yüksek düzeylerde sportmenlik yönelimlerinin olduğu görülmüştür.

✓ Cinsiyet değişkenine göre ölçeğin tüm alt boyutlarında beden eğitimi ve spor yüksekokulu erkek öğrencilerinin kadınlara göre, spor lisesi öğrencilerinin ise “kurallara ve yönetime saygı” alt boyutu haricinde ki alt boyutlarda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Oynadığı spor dalı türü değişkenine göre ölçeğin tüm alt boyutlarında beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki bireysel sporlarla ilgilenen katılımcıların, takım sporları ile ilgilenen katılımcılara göre, spor lisesi öğrencilerinin ise “kurallara ve yönetime saygı” alt boyutu haricinde ki alt boyutlarda takım sporları ile ilgilenen katılımcıların, bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Aktif spor yapma durumu değişkenine göre; ölçeğin tüm alt boyutlarında beden eğitimi ve spor yüksekokulunda aktif spor yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre, spor lisesi öğrencilerinin ise sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında aktif spor yapan katılımcıların, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında aktif spor yapmayan katılımcıların daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Faaliyet gösterdikleri spor dalından gelir elde etme durumu değişkenine göre; ölçeğin tüm alt boyutlarında spor lisesinde ve beden eğitimi ve spor yüksekokulunda faaliyet gösterdiği spor dalından gelir elde etmeyen katılımcıların, gelir elde eden katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Yaş değişkenine göre; ölçeğin tüm alt boyutlarında beden eğitimi ve spor yüksekokulunda en küçük yaş aralığında bulunan (14-15 yaş) katılımcıların daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları görülürken, spor lisesi öğrencilerinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt

boyutlarında en küçük yaş aralığında bulunan (14-15 yaş) katılımcıların, diğer yaş aralığında bulunan katılımcılara göre, rakibe saygı alt boyutunda ise 18-19 yaş aralığında bulunan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha yüksek sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Okuldaki sınıf durumu değişkenine göre spor lisesinde tüm alt boyutlarda 1. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerinde bulunan öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ise; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında 2. sınıf öğrencilerinin, diğer sınıf düzeylerinde bulunan öğrencilere göre, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise 1. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Anne eğitim durumu değişkenine göre; spor lisesinde tüm alt boyutlarda annesi lise mezunu olan katılımcıların, annesi diğer okul kademelerinden mezun olan katılımcılara göre, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ise tüm alt boyutlarda annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların, annesi diğer okul kademelerinden mezun olan katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Baba eğitim durumu değişkenine göre; spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda; sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında babası ilkokul mezunu olan katılımcıların, babası diğer okul kademelerinden mezun olan katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde olduğu, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda ise spor lisesinde babası lise mezunu olan katılımcıların, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda babası üniversite mezunu olan katılımcıların, babası diğer okul kademelerinden mezun olan katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Aile gelir durumu değişkenine göre spor lisesinde; sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutlarında aile gelir düzeyi 5001-7500 TL olan katılımcıların, diğer katılımcılara göre, kurallara ve yönetime saygı ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında ise aile gelir düzeyi en yüksek (7500 TL ve üstü) olan katılımcıların, aile gelir düzeyi daha düşük olan katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları, beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ise “kurallara ve yönetime saygı” alt boyutunda 2825-3500 TL aile gelir düzeyi olan katılımcıların diğerlerine göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları, diğer alt boyutlarda ise aile gelir düzeyi en

yüksek olan katılımcıların aile gelir düzeyi daha düşük olan katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

✓ Spor yapma yılı değişkenine göre spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda tüm alt boyutlarda en az spor yapma yılına (1 yıl ve altı) sahip olan katılımcıların, diğer katılımcılara göre daha fazla sportmenlik yönelimi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırma kapsamında yapılacak öneriler aşağıdaki gibidir:

❖ Sportmenlik, spor etiği, spor ahlakı gibi kavramlar öğrencilere çok küçük yaşlarda benimsetilmedir. Sadece sporcular değil spor camiası içerisinde bulunan tüm bireylerin bu kavramları dikkate alıp ona uygun davranışlar göstermesi için verilen eğitimlerin kapsamının genişletilmesi gerekir.

❖ Spor eğitimi veren okullarda sportmenlik, etik ve spor ahlakı gibi derslerin müfredatta geniş yer alması sağlanmalıdır.

❖ Sportmenlik açısından öğrencilere uzman kişiler tarafından seminer, konferans vb. eğitimler verilmelidir.

❖ Sportmenlik bilincinin öğrencilere aşılması adına okulda bulunan öğretmenlerin bu konuya daha hassas yaklaşımları ve kendi davranışlarıyla öğrencilere rol model olmaları gerekir.

❖ Öğrencilerin kitle iletişim araçları ve sosyal medya vasıtasıyla takip ettikleri ve kendilerine örnek aldıkları sporcuların göstermiş oldukları olumlu tutum ve davranışlar, öğrencilerin sportmenlik bilinci üzerinde etki gösterebilir. Bu bağlamda spor yöneticileri bu etkiyi arttıracak projeleri gerçekleştirmeleri gerekir.

❖ Aktif spor yapma değişkeninde BESYO örneklem grubunda aktif spor yapanların sportmenlik yönelimlerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda aktif sporculara fair play adına çeşitli eğitim, konferans ve seminerler verilebilir.

❖ Sportif açıdan gelir elde eden katılımcıların sportmenlik yönelimlerinin daha düşük olması nedeniyle antrenör ve veya yöneticilerin sporculara maddi gelir olsa da olmasa da spor etiğinin dışına çıkmamaları gerektiği yönünde uyarıda bulunması gerekir.

❖ Sınıf düzeyinde de üst sınıfların sportmenlik yönelimlerinin daha düşük olması nedeniyle okuldaki öğretmenlerin öğrencileri sportmenliğe yönlendirmeleri için müfredattan destek almaları ve organize edecekleri çeşitli sportif ve zihinsel etkinliklerle öğrencilerin

sportmenlik bilincinden uzaklaşmamalarını sağlamaları gerekmektedir.

❖ Spor yapma yılı değişkeninde spor yapma yılı arttıkça sportmenlik seviyesinin düştüğü görülmektedir. Bu bağlamda sporculara, spora başladıklarında içlerinde besledikleri amatör sportmenlik ruhunu kaybetmemeleri konusunda teşvikler yapılması gerekir.

❖ Bu araştırmanın bir örneği Rize evreninden ziyade tüm Türkiye’deki spor bilimleri alanında eğitim verilen okullar üzerinde de gerçekleştirilebilir.

❖ Nicel yöntem olarak gerçekleştirilen bu çalışma nitel ve nicel yöntemler kullanılarak da farklı eğitim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilere veya farklı spor dallarında aktif spor yapan bireylere gerçekleştirilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Acet M (2005). Sporda Saldırganlık ve Şiddet. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul; Sayfa: 17-25.
- Açıkkada C, Ergen E (1990). Bilim ve Spor. Üçüncü Baskı. Büro Tek Ofset Matbaacılık, Ankara; Sayfa: 1-17.
- Ağlamaz T (2006). Lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Akandere M, Baştuğ G, Güler ED (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 3(1): 59-68.
- Aksoyak M (2015). Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı, yaşam tatmini ve saldırganlık düzeyi farklılıkları ve ilişkileri (Erciyes Üniversitesi Besyo örneği). Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Aktaş Z, Çobanoğlu G, Yazıcılar İ (2004). Profesyonel erkek basketbolcuların saldırganlık düzeyleri ile maç başarıları arasındaki ilişkinin araştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2(3): 127-134.
- Alpman C (1972). Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi. Birinci Baskı. MEB Yayınları, İstanbul; Sayfa: 20-54.
- Altındaş ME (2009). Türkiye’de açılan spor liselerinin amaç hedef ve beklentilerinin araştırılması. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Aracı H (1999). Okullarda Beden Eğitimi. Altıncı Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 1-20.
- Aral N, Ayhan AB, Türkmenler B, Akbıyık A (2004). İlköğretim okullarının sekizinci sınıfına devam eden öğrencilerin saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi 29(315): 17-25.
- Araman A (2002). Dünyada dopinge mücadele eden kuruluşlar ve dopingin tarihçesi. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 27-29 Ekim 2002, 349-350.

Aras Ö (2013). İlköğretim kurumları ikinci kademedede öğrenim gören öğrenci ve görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (Kars ili örneği). Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.

Arıkan G (2015). Spor lisesi ve Anadolu lisesi öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve okul yaşam kalitesinin incelenmesi (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği). Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Adana.

Arıpınar E, Donuk B (2011). Spor Yönetim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar, Fair Play. Üçüncü Baskı. Ötüken Neşriyat Yayınevi, İstanbul; Sayfa: 145-189.

Arlı M, Nazik H (2001). Bilimsel Araştırmaya Giriş. Dördüncü Baskı. Gazi Kitabevi, Ankara; Sayfa: 1-15.

Arnold PJ (1998). Sport, ethics and education (Cassell). Continuum, London; 110-150.

Arseven A (2001). Alan Araştırma Yöntemi. İkinci Baskı. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 137-176.

Arslan F, Ziyagil MA, Bastık C (2018). Examination of moral decision-making attitudes of elite male basketball players and wrestlers according to variables of sport experience and mother, father education. Universal Journal of Educational Research 6(3): 378-385.

Atasü T (2004). Futbol Açısından Ülkemizde ve Dünyada Doping Konusuna Genel Bakış. Atasü, T (Ed.), Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri. Form Reklam Hizmetleri, İstanbul; Sayfa: 15-24.

Ayan S (2006). Şiddet ve fanatizm. CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 7(2): 191-209.

Ayaydın A (2011). Güzel sanatlar ve spor liselerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: öğretmenlerin görüşleri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 8(16): 435-453.

Balçıkınlı-Sezen G, Yıldırım İ (2011). Profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 9(2): 49-68.

Barkoukis V, Mouratidou K (2015). Achievement goals and sports personship orientations in team sports. The moderating role of demographic characteristics. Ethics in Progress 6(2): 72-92. doi: 10.14746/eip.2015.2.6

Bayat B (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve “likert” ölçek kurma tekniği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi 16(3): 1-24.

Bayatlı T (2004). Hakça Yarışma ve Doping. Atasü, T (Ed.), Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri, Form Reklam Hizmetleri, İstanbul; Sayfa: 13-14.

Bayraktar C (2003). Sosyal yapı özelliklerinin spora etkisi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi 17(1): 19-36.

Bozdemir O (2017). Basketbol oynayan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin spor ortamındaki empati becerileri ile fair play davranışları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.

Budak S (2000). Psikoloji Sözlüğü. Birinci Baskı. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara; Sayfa: 15-17.

Camadan F, Yazıcı H (2017). Üniversite öğrencilerinde gözlenen saldırganlık eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 7(2): 225-234.

Cecchini JA, Montero J, Alonso A, Izquierdo M, Contreras O (2007). Effects of personal and social responsibility on fair play in sports and self-control in school-aged youths. European Journal of sport science 7(4): 203-211.

Cevizci A (2007). Felsefeye Giriş. Dördüncü Baskı. Sentez Yayıncılık, İstanbul; Sayfa: 268-288.

Çalayır Ö, Yıldız N, Yaldız Ö, Çoknaz H (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. İ.Ü Spor Bilimleri Dergisi 7(2): 27-37.

Çakıcı HA (2019). Amatör futbolcuların liderlik özellikleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Konya.

Çınar V, Öztürk ME, Sebin K, Yazıcı G (2010). Doping ve sporcularda kullanımı. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 9(3): 1-7.

Coulomb-Cabagno G, Rascle O (2006). Team sports players' observed aggression as a function of gender competitive level and sport type. Journal Of Applied Social Psychology 36(8): 1980-2000.

- Demirhan G (2003). Kültür eēitim felsefe ve spor eēitimi ilişkisi. Spor Bilimleri Dergisi 14(2): 92-103.
- Dever A (2015). Spor Sosyolojisi. İkinci Baskı. Siyasal Kitapevi, Ankara; Sayfa: 132-155.
- Doēan O (2005). Spor Psikolojisi. İkinci Baskı. Nobel Kitabevi, Adana; Sayfa: 39-42.
- Dolaşır S (2006). Antrenörlük Etiēi ve İlkeleri, Gazi Kitabevi, Ankara; Sayfa: 27-47.
- Donuk B, şenduran FS (2006). Futbolun Anatomisi. İkinci Baskı. Ötüken Yayınları, İstanbul; Sayfa: 57-65.
- Dorak F, Vurgun N (2006). Takım sporları aēısından empati ve takım birlikteliēi ilişkisi. Spormetre Beden Eēitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 4(2): 73-77.
- Duran N (2003). Kültür Uygarlık ve Spor. Birinci Baskı. Hatay'a Hizmet Vakfı Yayını, Antalya; Sayfa: 1-15.
- Dursun A, Demir H, Yetim A (2003). Türk spor politikalarında öngörülen hedeflerin gerēekleřeime düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma (GSGM rneēi). Gazi Üniversitesi Beden Eēitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 253-261.
- Efe ZB (2006). Okullararası yarışmalara katılan 1. ve 2. kademe ilköēretim ērencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklıkları. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eēitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eēitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Eitzen SD (1999). Fair and foul: beyond the myths and paradoxes of sport. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, 310-328.
- Elik T (2017). Gneydoēu Anadolu Bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eēilim düzeyleri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Saēlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eēitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Elkind D (1987). Ergenlikte Benmerkezlilik. Çeviren: Çileli M, Bekir Onur (Ed.), Ergenlik Psikolojisi. Hacettepe – Taş Kitapçılık, Ankara; Sayfa: 189 – 197.
- Ekici H (2013). Demografik özelliklere göre Türkiye'de sporda şike algısı ve Gaziantep ili rneēi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi 2(3): 1-26.

Ekici S, Çolakoğlu T, Bayraktar A (2011). Dağcılık sporuyla uğraşan bireylerin bu spora yönelme nedenleri üzerine bir araştırma. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 5(2): 110-119.

Ekinci HB (2018). Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile başarı algıları. Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, *Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı*, Erzincan.

Erdemli A (1996). İnsan, Spor ve Olimpizm. Birinci Baskı. Sarmal Yayınevi, İstanbul; Sayfa: 44.

Erdemli A (2002). Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. Birinci Baskı. E Yayınları, İstanbul; Sayfa: 41-43.

Erdemli A (2008). Spor Yapan İnsan. Birinci Baskı. E Yayınları, İstanbul; Sayfa: 33-37.

Erkal M (1978). Sosyolojik Açıdan Spor. Birinci Baskı. Kutsun Yayınevi, İstanbul, Sayfa: 10-15.

Erkal M, Ayan D, Özbay G (1998). Sosyolojik Açıdan Spor. Üçüncü Baskı. Der Yayınları, Ankara; Sayfa: 113-115.

Erşan E, Doğan O, Doğan S (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi* 31(3): 231- 238.

Ertuş Ş, Petek H (2011). Spor Hukuku. Birinci Baskı. Yetkin Yayınları, Ankara; Sayfa: 26-28.

Esentürk OK, İlhan EL, Celik OB (2015). Examination of highschool students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health* 15(2): 627-634.

Feezell RM (1986). Sportsmanship. *Journal of the Philosophy of Sport* 13(1): 1- 13.

Felicity H (2002). Eğitimde Etik, Çeviren: Kunt-Akbaş S, Ayrıntı Yayınları, İstanbul; Sayfa: 20-22.

- Fidan C (2016). İlköğretim 2. kademe (5.6.7.8. sınıf) öğrencilerinin spor yapan ve yapmayanların saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Fişek K (1983). Spor Yönetimi. Birinci Baskı. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara; Sayfa: 20-34.
- Fişek K (1985). Türkiye Spor Tarihi. Birinci Baskı. Gerçek Yayınları, İstanbul; Sayfa: 1-11.
- Fişek K (1998). Dünyada ve Türkiye’de Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi. İkinci Baskı. Bağırhan Yayınevi, Ankara; Sayfa: 144.
- Fosberg M (1993). Childhood affects office politics. *Personel Journal* 123(8): 1-12.
- Fromm E (1994). Erdem ve Mutluluk. Üçüncü Baskı. Çeviren: Yörükan A, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara; Sayfa: 13-15.
- Gerek Z, Ünveren A, Seyhan S (2015). Türkiye’de futbolla ilgili yazılı medyada kullanılan argo, küfür ve savaş metaforlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1(44): 1-8.
- Gencheva N, Angelcheva M, Marinov T, Ignatov I (2017). Assessment of sportsmanship in case of institutionalized adolescents, deprived of parental cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing* 42: 103-109.
- Gillmeister H (1988). "Fair Play: Ein Wort macht Geschichte", Fair geht vor-auch in Seoul. Dog (Ed.). Sayfa: 12.
- Godin G (1994). L’esprit sportif ça compte. Bibliothèque Nationale du Québec. Canada.
- Grössing S (1993). Beden-Spor-Hareket. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu Bildiri Kitabı, Ankara, 19-21 Aralık 1993, 47-54.
- Güllü S, Şahin S (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*. 13(18): 705-718.
- Gümüş H (2019). X kuşağında sportmenlik yönelimi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 10(17): 738-755.

Güner BÇ (2006). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Samsun.

Güner N (1995). Ergenlerin dinledikleri müzik türünün depresyon ve saldırganlık düzeyine etkisi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gündüz M (2010). Ahlak sosyolojisi. Üçüncü Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 79-98.

Gürpınar B (2009). Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.

Gürpınar B (2014). Altyapı sporlarında ahlâki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitim ve Bilim 39(176): 405-412.

Gürpınar B (2014). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. Eğitim ve Bilim 39(176): 413-424.

Gürpınar B, Güven Ö (2011). Futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışların incelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 9(1): 7-14.

Gürpınar B, Kurşun S (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. Mediterranean Journal of Humanities 3(1): 171-176.

Hacıcaferoğlu S (2020). Farklı illerde öğrenim gören spor lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Journal of Social and Humanities Sciences Research 7(64): 3999-4004.

Hacıcaferoğlu S, Selçuk MH, Hacıcaferoğlu B, Karataş Ö (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), Special (4): 557-566.

Hayes RN (2006). Comparisons of social and moral character and their relationship to task and ego orientations among college athletes. Doctorate thesis. University of Arkansas.

Haynes F (2002). Eğitimde Etik. Birinci Baskı. Ayrıntı Yayınları, İstanbul; Sayfa: 20-22.

Hünük D, Demirhan G (2003). İlköğretim sekizinci sınıf, lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi 14(4): 175–184.

İkizler HC (1994). Sporda Başarının Psikolojisi. Birinci Baskı. Alfa Basım Yayınları, Ankara; Sayfa: 3-9.

İkizler HC, Tekin A (2008). Sporda fanatizme neden olan güdüler ve cinsiyet. Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi 1(1): 28-38.

İşgüden B, Çabuk A (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 9(16): 59-86.

Kabak F (2009). Ergenlerde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Adana.

Kaidal A, Badaki OL, Sanusi AA (2014). Sports and conflict prevention; the way forward for global peace. Journal of Sports and Physical Education 1(7): 18-21.

Kağıtçıbaşı Ç (2006). Yeni insan ve insanlar. Onuncu Baskı. Evrim Yayınevi, İstanbul; Sayfa: 440-463.

Kahraman Ü, Aka ST, Bayraktar G (2019). Doping kullanımının sportif başarı açısından olasılık fonksiyonuna göre incelenmesi. 2. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, Manisa, 21-24 Mart 2019, 834-837.

Kalaycı Ş (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Birinci Baskı. Asil Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 56.

Kanat S (2012). Anadolu güzel sanatlar ve spor lisesi resim bölümü ile genel lise öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi alma durumlarına göre temel değer düzeylerinin incelenmesi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Karafil AY, Atay E, Ulaş M, Melek C (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. Celal Bayar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 12(2): 1-11.

Karagözoğlu C (2006). Sporda Psikolojik Destek. İkinci Baskı. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul; Sayfa: 16-20.

Karaküçük S (2008). Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme. Birinci Baskı. Gazi Kitabevi, Ankara; Sayfa: 233-234.

Karakütük K (2002). Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme (Lisansüstü Öğretimin Planlanması). İkinci Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 1-14.

Karapınar Y (2007). Spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula giriş nedenleri ve mesleki beklentilerinin araştırılması. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Karasar N (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Yirmi Altıncı Baskı. Nobel Yayınevi, Ankara.

Kaya EÖ (2010). 18-25 yaş arası işitme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kayseri.

Kaya A, Siyez DM (2010). KA-Sİ çocuk ve ergenler için empatik eğilim ölçeği: Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Education and Science 35(156): 110-125.

Kaye MP, Ward KP (2010). Participant-related differences in high school athletes moral behavior. Athletic Insight 12(1): 1-17.

Kayısoğlu NB, Altıncık M, Temel C, Yüksek Y (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. International Journal of Social Sciences and Education Research 1(3): 865-874.

Kavi E, Koçak O (2013). Çalışma Yaşamında Etik. Birinci Baskı. Ekin Basım Yayın, Bursa; Sayfa: 109-156.

Kavussanu M, Seal AR, Phillips DR (2006). Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables. Journal of Applied Sport Psychology 18(4): 326-344.

Keating JW (1964). Sportsmanship As A Moral Category. Ethics 75(1): 25-35.

Keating JW (2007). Sportsmanship as a moral category. Morgan WJ, (Ed.) Ethics in Sport. Human Kinetics: 141-152.

Kenworthy LC (2010). Actual and perceived coaches' sportspersonship behaviours and their relationship with young athletes' sportspersonship orientations. Submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Applied Health Sciences, Brock University, St. Catharines, Ontario.

Keskin C (2015). Liseler arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin saldırganlık durumlarının araştırılması. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.

Kılıçgil E (2001). Kırmızı Kart: Örneklerle Türk Spor Kültürüne Sosyolojik Bakış. Birinci Baskı. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara; Sayfa: 132.

Kirel Ç (2000). Örgütlerde Etik Davranışlar Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması. Birinci Baskı. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir; Sayfa: 2.

Koç Y (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15(1): 96-114.

Koç Y (2017). A practice proposal for promoting sportsmanship behavior in physical education course: Constructing sportsmanship in juniors' games (CSJG). Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 19(2): 212-227.

Koç Y, Güllü M (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 15(1): 19-3.

Koç Y, Karabudak AAT (2017). The relationship between sportsmanship level of secondary school students and their success regarding the religious culture and knowledge of ethics course. Educational Research and Reviews 12(16): 754-761.

Koç Y, Seçer E (2018). Spor bilimleri alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 13(2): 247-259.

Koç Y, Tamer K (2016). A Study on the Sportsmanship Behaviours of Female Students in Physical Education Course According to Different Variables. Journal of Physical Education & Sports Science/Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 10(2): 226-234.

- Kolayış H, Çelik N, Narin M (2017). Examining the relationship coach-athlete relationship of the athletes participating in the artistic ice-kating competition. 15th International Sport Sciences Congress. Antalya, 15-18 Kasım 2017, 374-375.
- Konter E (2006). Spor Psikolojisi El Kitabı. Birinci Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara; Sayfa: 123-141.
- Konter E (2010). Sporda Stres ve Performans, Kuramlar ve Kontrol Etme Teknikleri. Birinci Baskı. Bassaray Basımevi, İzmir; Sayfa: 20-22.
- Kotan R (2004). Profesyonel Futbol Takımı Taraftarlarının Fair-Play Anlayışları Üzerine Bir Araştırma (Trabzonspor Örneği). Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Kurt T, Kılıç M, Kılıç MN, Özbayraktar F, Yücel E, Kıvanç C (2016). Türk spor tarihi. Meb Yayınları, Ankara.
- Küçüköğlu MT (2012). Etik değerler ve etiğin kurumsallaşması. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi 4(1): 177-185.
- Lee MJ, Whitehead J, Ntoumanis N (2007). Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). Psychology of Sport and Exercise 8(3): 369-392.
- Lee MJ, Whitehead J, Ntoumanis N (2016). Altyapı Sporlarında Ahlâki Karar Alma Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi. Whitehead, J., Telfer, H. & Lambert, J. (Ed.), Altyapı Sporlarında ve Beden Eğitiminde Değerler içinde (166-177). Çeviren: Gürpınar B, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 66-83.
- Loland S (2002). Fair-play in sport: A moral norm system. Routledge, London; Sayfa: 1-9.
- Lumpkin A, Stoll KS, Beller MJ (2003). Sport Ethics: Application for Fair Play. 3rd ed. USA: McGrawHill.
- Mark K (2017). Comparison of boys' and girls' sportsmanship in portsmouth public schools' soccer program. Master's thesis, United States Sports Academy, Usa.
- McNamee MJ, Parry SJ (1998). Ethics and Sport. Taylor and Francis, Sayfa: 276-300

- Megha S (2017). Comparative study of morality among sports belonging to individual, combative and team game. Indian Journal of Physical Education, Sports Medicine & Exercise Science 17(1): 39-40.
- Mil Hİ, Şanlı S (2015). Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. Electronic Journal of Social Sciences 14(55): 231-247.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). Mevzuat bankası. www.mevzuat.meb.gov.tr adresinden, 09.02.2015 tarihinde indirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Milli Eğitim Bakanlığı Spor Liseleri Yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Miller WB, Roberts C, Ommundsen Y (2004). Effect of Motivational Climate on Sportpersonship Among Competitive Youth Maleand Female Football Players, ScandinavianJ ournal of Medicine and Science in Sports 14(3): 193-202.
- Mülhim MA (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik özellikleri ve bireysel yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Müller N (1988). "Historische, philosophische und paedagogische Dimensionen des Fair Play", Fair Play im Sport-Fainess im Leben, (Ed.), LSB Rh. Pfalz, Mainz; Sayfa: 8.
- Obuz Ü (2009). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Adana.
- Orhun A (1992). Fair play okul sporunda bir eğitim ilkesidir. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi, Ankara, 3-4 Ekim 1992, 412-414.
- Orkunoğlu O (1985). Voleybol antrenörünün el kitabı, B.T.G.M., Voleybol Federasyonu Yayını, Ankara.
- Öntürk Y, Ekici S (2018). Evaluation of The Effect of Physical Education and Sports Lessons on Children. New Horizons in Social Sciences. Riga: LAP Lambert Academic Publication Press.
- Özbek O (1999). Sporda etik dışı davranış alanları ve etik ilkeler. Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 4(4): 38-50.

Özçakır S (2017). Tarih Temelleri; Eski Çağlarda Spor. Mirzeoğlu N (Ed.), Spor Bilimlerine Giriş. İkinci Baskı. Spor Yayınevi, Ankara.

Özsarı A (2018). İşitme engelli voleybolcuların sportmenlik yönelimleri. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 20(3): 113-122.

Öztürk F (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Birinci Baskı. Bağırhan Yayınevi. Ankara; Sayfa: 107-116.

Öztürk N (2008). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Malatya.

Parry, J (1998). Violence and aggression in contemporary sport. In M. J. McNamee & S. J. Parry (Eds.), Ethics and sport, E & FN Spon, London and New York; Sayfa: 205-224.

Pearson KM (2003). Deception Sportsmanship and Ethics. In: Boxill J, editor. Sports Ethics: An Anthology. Blackwell Publishing; Sayfa: 81-83.

Pehlivan-Aydın İ (2002). Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik. Birinci Baskı. Pegema Yayıncılık, Ankara; Sayfa: 193-194.

Pehlivan Z, Konukman F (2004). Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2(2): 49-53.

Pepe Ş, Özşarı A, Pepe H, Fişekçioğlu B, Pekel A (2017). A scrutiny on the moral decision-making attitudes of the youth sports people in combat branches. European Journal of Physical Education and Sport Science 3(11): 32-50.

Pieper A (1999). Etiğe Giriş. İkinci Baskı. Ayrıntı Yayınları, Ankara; Sayfa: 24-70.

Ramazanoğlu F, Canikli A, Saygın Ö (2002). Futbolcular ile Taek-Wondocuların saldırganlık düzeylerinin karşılaştırılması. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 4(2): 37-39.

Ramazanoğlu F, Karahüseyinoğlu MF, Demirel ET, Ramazanoğlu MO, Altungül O (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi 3(3): 153-157.

Reynes E, Lorant J (2002). Effect of traditional judo training on aggressiveness among young boys. Percept Mot Skills, Feb 94(1): 5-21.

RTEÜ ÖBS (2021). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Öğrenci Bilgi Sistemi, Durum Bazlı Detaylı Öğrenci Sayıları.

Saban N (2006). Bir analiz: Türk hukukun da hile kavramının unsurları. Muhasebe ve Finansman Dergisi (31): 59-62.

Satcher ND (2006). Social and moral reasoning of high school athletes and non-athletes. Unpublished doctoral dissertation. TheUniversity of Southern Mississippi.

Saygılı G, Atay E, Eraslan M, Hekim M (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi 23(1): 161-170.

Sekreter MS, Akyüz G (2003). Pazarlama araştırmalarında kullanılan ölçeklere ilişkin bir yazın taraması (1995-2002), Akdeniz İİBF Dergisi 3(6): 123-150.

Serrano J, Shahidian S, Sampaio J, Leite N (2013). The Importance of Sports Performance Factors and Training Contents From the Perspective of Futsal Coaches. Journal of Human Kinetics 38: 151-160.

Sezen Balçıkanlı G (2009). Profesyonel futbolcuların fair playe yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.

Sezen-Balçıkanlı G (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 15(1), 1-10.

Sezen-Balçıkanlı G, Yıldırım İ (2003). Profesyonel ve amatör futbolcuların “fair-play” anlayışları. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, 10-11 Ekim 2003, 13-20.

Sezer U, Ektirici A, Özbal AF, Atlı K (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi 1(1): 42-51.

Shields D, Bredemeier B (1995). Character Development and Physical Activity. Human Kinetics, Champaign.

Shields D, La Voi N, Bredemeier B, Power F (2007). Predictors of poor sportpersonship in youth sports: personal attitudes and social influences. Journal of Sport & Exercise Psychology 29(6): 747-762.

Simon RL (1991). Fair Play Sports Values and Society. Birinci Baskı. Westview Pres; Sayfa: 203-248.

Stornes T, Bru E (2002). Sportspersonship and Perceptions of Leadership: An Investigation of Adolescent Handball Players Perceptions of Sportspersonship and Associations With Perceived Leadership. European Journal of Sport Science 2(6): 1-15.

Şahin M (2003). Spor eylemlerinde etik değer sorunu. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Adana.

Şahin M (2009). Spor Ahlakı ve Sorunları. İkinci Baskı. Evrensel Basım Yayın, İstanbul; Sayfa: 75-99.

Şahin A (2014). Spor yapan ve yapmayan bedensel engelli bireylerin öfke ifade tarzlarının araştırılması. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.

Şar NŞ (2016). Spor yapan ve yapmayan bireylerin psikolojik dayanıklılık ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sakarya.

Şenel E, Yıldız M (2016). Hedef bağlılığı ölçeği: Türkçe uyarlaması, beden eğitimi ve spor alanında öğrenim gören öğrencilerde geçerlik ve güvenirlik çalışması. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 11(2): 58-65.

Şengün M (2008). Anne-baba tutumuna göre lise öğrencilerinin ahlâki olgunluk düzeyleri. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 12(23): 203-215.

Tabachnick BG, Fidell LS (2013). Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston.

Tanrıverdi H (2012). Spor ahlâkı ve şiddet. The Journal of Academic Social Science Studies. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg 5(8): 1071-1093.

Tarakçıoğlu S, Doğan B (2013). Spor etiği bağlamında gen dopingi. Spor Bilimleri Dergisi 24(1): 45-54.

Teke E (2018). Sporcuların kişilik özelliklerinin fair-play davranışına etkisini incelenmesi Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Muğla.

Tekeli H (2017). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışlar sergileme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Burdur.

Tel M (2014). Türk toplum yaşantısında fair play. International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 2(1): 694–704.

Temel V, Nas K (2018). Okul sporlarına katılan lise öğrencilerinin öfke düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 20(1): 80-95.

Tezbaşaran A (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Üçüncü Baskı. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

Tiryaki S (1996). Spor yapan bireylerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi:(takım ve bireysel sporlar açısından bir inceleme). Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Mersin.

Topçu EÜ (2013). Etik ve sportmenlik ilişkisi, Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.

Tsai E, Fung L (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. The Online Journal of Sport Psychology. 7.2, Retrieved April 17, 2013, from <http://www.athleticinsight.com/Vol7Iss2/Sportspersonship.htm>

Tucker LW, Parks JB. (2001). “Effects of gender and sport type on intercollegiate athletes' perceptions of the legitimacy of aggressive behaviors in sport”. Sociology Of Sport Journal 18(4): 403-413.

Turgut MF, Baykul Y (2012). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Dördüncü Baskı. Pegem Akademi, Ankara.

Türkmen M, Varol S (2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi: (Bartın il örneği). Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi 1(1): 42-64.

Uluışık V (2015). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Burdur.

Ural A, Kılıç İ (2005). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. Detay Yayıncılık, Ankara.

Vallerand RJ, Briere NM, Blanchard C, Provencher P (1997). Development and Validation of the Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology* 19(2): 197-206.

Vallerand RJ, Losier GF (1994). Self-determined motivation and sportsmanship orientation: an assessment of their temporal relationship. *Journal of Sport Exercise Psychology* 16(3): 229-245.

Vural İ (2020). Spor lisesi öğrencilerinin dijital teknolojiye yönelik tutumlarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ardahan.

Walsh A, Giulianotti R (2007). *Ethics Money and Sport The Sporting Mammon*. Albany and New York: Routledge Taylor and Francis Group.

Yapan HT (1992). Spor ahlakı: Beden eğitimi dersinde ahlaki eğitim. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yetim A. (2006). *Sosyoloji ve Spor*. Birinci Baskı. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul; Sayfa: 198-200.

Yıldıran İ (1992). Sporda fair play kavramının tarihsel boyutları. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri 2. Ulusal Kongresi, Ankara, 20-22 Kasım 1992, 174-179.

Yıldıran İ (2004). Fair play kapsamı, Türkiye’deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi BESBD* (4): 3-16.

Yıldıran İ (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 5(1): 3-16.

Yıldız M, Fişekçioğlu İB, Çağlayan HS, Tekin M, Şirin EF, Akyüz M (2007). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik yapısının şiddete etkisi (Karaman Spor Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 9(2): 145-158.

Yılmaz A, Esentürk OK, İlhan EL (2017). Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. *Journal of Human Sciences* 14(4): 4969-4988.

Yılmaz A, Tütüncü K, Demirel E (2006). Bir Ahlak Kuramı. Birinci Baskı. Ayrıntı Yayınları, İstanbul; Sayfa: 158-194.

Yılmaz S (2013). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi örneği). Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yoncalık O, Gündoğdu C (2007). Sporda ahlâki bir sorun olarak doping. Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi 6(1): 128-134.

Zhang, L, Postiglione GA (2001). Thinking styles, self-Esteem, and sosyoeconomic status. Personality and Individual Differences 31(8): 1333- 1346.

Zorba E (2018). Fair Play Behavior in Futsal: Study in High School Students. Universal Journal of Educational Research 6(7): 1449-1453.

Zorba E, Göksel AG (2016). Türkiye’deki plaj hentbolu sporcularının spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan gelecek beklentileri. Journal of Human Sciences 13(2): 3092-3101.

URL-1. <<https://www.forumalevle.org/soru-lar-ve-cevap-lar/549423-sporun-tarihsel-gelisimi-kisaca.html>> (Erişim Tarihi: 12.02.2021).

URL-2. <www.paedquest.de/nok/start.html> (Erişim Tarihi: 13.02.2021).

URL-3. <<http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Etkinlikler/Fair-Play/16/1>> (Erişim Tarihi: 30.03.2021).

URL-4.<<http://sporakademisi.com/turkiyede-beden-egitimi/>> (Erişim Tarihi: 01.04.2021).

URL-5.<<https://www.gedik.edu.tr/wp-content/uploads/beden-egitimi-ve-spor-ogretmenligi.pdf>> (Erişim Tarihi: 27.04.2021).

URL-6. <<https://www.gedik.edu.tr/wp-content/uploads/antrenorluk-egitimi.pdf>> (Erişim Tarihi: 27.04.2021).

URL-7. <<https://www.gedik.edu.tr/wp-content/uploads/spor-yoneticiligi.pdf>> (Erişim Tarihi: 27.04.2021).

URL-8. http://rizesporlisesi.meb.k12.tr/53/01/751961/okulumuz_hakkinda.html (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

EKLER

EK 1.

Değerli Katılımcı:

Yapılması planlanan bu çalışmada; "**Spor Lisesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**" amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen veriler bilimsel bir çalışma için olup, hiçbir kişisel bilgi kullanılmayacaktır ve paylaşılmayacaktır. Bu ölçeğe katılmanız gönüllülük esasına göre yapılmaktadır. Sportmenlik yönelimi ile ilgili bazı özellikleri ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde nasıl olduğunuzu düşünerek okuyunuz ve ilgili boşluğu (X) işaretleyiniz. Çalışmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Emre KULABER
Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. SERKAN HACİCAFEROĞLU
RTEÜ Öğretim Üyesi

- 1-) Cinsiyet Durumu : 1. () Kız 2. () Erkek
2-) Yaş Durumu : 1. () 14-15 2. () 16-17 3. () 18-19 4. () 19-20 5. () 20-22 6. () 23 ve üstü
3-) Eğitim Durumu : 1. () Spor Lisesi 2. () Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
4-) Okuldaki Sınıf Durumu : 1. () 1. Sınıf 2. () 2. Sınıf 3. () 3. Sınıf 4. () 4. Sınıf
5-) Anne Eğitim Durumu : 1. () İlkokul 2. () Ortaokul 3. () Lise 4. () Üniversite 5. () Lisansüstü
6-) Baba Eğitim Durumu : 1. () İlkokul 2. () Ortaokul 3. () Lise 4. () Üniversite 5. () Lisansüstü
7-) Aile Gelir Durumu : 1. () Asgari Ücret ve Altı 2. () 2825-3500 TL 3. () 3501-5000 TL 4. () 5001-7500 TL 5. () 7501 TL ve Üstü
8-) Oynadığı Spor Dalı Türü Durumu : 1. () Takım Sporları 2. () Bireysel Sporlar
9-) Herhangi Bir Spor Kulübünde Aktif Spor Yapma Durumu : 1. () Evet 2. () Hayır
10-) Spor Yapma Yılı : 1. () 1 Yıl ve Altı 2. () 2 Yıl 3. () 3 Yıl 4. () 4 Yıl 5. () 5 ve Üstü
11-) Faaliyet Gösterdiği Spor Dalından Gelir Elde Etme Durumu : 1. () Evet 2. () Hayır

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ		HIÇ KATILMAM	AZ KATILIRIM	ORTA DERECEDE KATILIRIM	ÇOK KATILIRIM	TAM KATILIRIM
1	Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	1	2	3	4	5
2	Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.	1	2	3	4	5
3	Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.	1	2	3	4	5
4	Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.	1	2	3	4	5
5	Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.	1	2	3	4	5
6	Hakem kararlarına uyarım.	1	2	3	4	5
7	Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.	1	2	3	4	5
8	Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.	1	2	3	4	5
9	Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.	1	2	3	4	5
10	Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.	1	2	3	4	5
11	Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	1	2	3	4	5
12	Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.	1	2	3	4	5
13	Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.	1	2	3	4	5
14	Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
15	Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.	1	2	3	4	5
16	Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	1	2	3	4	5
17	Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.	1	2	3	4	5
18	Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.	1	2	3	4	5
19	Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
20	Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.	1	2	3	4	5

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU**

DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 08.12.2020
Toplantı Sayısı : 2020/166

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Emre KULABER ” “Spor Lisesi İle Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sportmenlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli projesi kapsamında yürütülecek çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

- ☒ Etik açıdan uygun bulunmuştur.
- ☐ Etik açıdan uygun bulunmamıştır.
- ☐ Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

PROF. DR. ANMET İSNAK DEMİR

Başkan

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fener Mah. Zihni Derin Yerleşkesi 53100 RİZE
Tel: 0464 223 81 00 Faks: 0464 223 63 28
www.erdogan.edu.tr